iste seruo meo scilicet mundo
qui mihi seruit et eo factus
est ut mihi seruiat igitur
non deuit me signum alicu
reuerentie sibi exhibere sic
ne dominabatur iste mundo
et impabat bene nature sue
dignitatem et prosperia obse
uabat iii. Oratio ne

Iesu bone spes penitentium
qui marie peccatrici ad
tuos pedes flenti et eos
lacrimis riganti capillis
tergenti labris osculanti pie
tatis signum apetiens pro
veniam tribuisti ne despici
as ihu misericordis me pro
tem ad clemencie tue pesti
gia pouolutu riganti lacri
mis mirime compunctionis
osculante labris devote ora
tionis. et fac me audire vo
cem tua pietate et clemencia
suauitate et misericordia ple
nam quam audire meruit
et ipsa ut dimittant mihi
peccata mea multa per tua
bram et ipsius merita Amen

De misterio marthe et ono
marie Capitulu. lvj.m. ne

Et post hec quada
vice intrauit ihc
in quoddam ca
stellum scilicet be
thanium que in
terpratur domus obedientie
per quod signatur est quod liben
ter intrat dns domum co
scientie vbi ei obeditur de
vote Et venit ad domum
marthe et marie ad illam
em domum frequenter diuer
tebat et seruie ipsi pacem
ibi habuerunt amicitia et
deuotione Sed marthe
domus hic appellatur
cum dicitur et mulier
quedam martha nomine
excepit ittu in domu sua
quia maior natu erat
et curam domus habe
bat Et ille sororis toto
affectu ihm diligentes re
uerenter et alacriter eu
suspeerunt de tanti hospi
taliuentu gaudentes et
martha quidem se con
tinuit ad refectionem
dmo. et discipulis suis p
curanda parauit et i mi
nisterio laborauit ut eis
cohuenienter pruderet ma
ria vero ad pedes domi
ni se posuit ut diligenta
assiduitate solicitudo eiga
additione ostenderet et
multam reuerentia qua
ad dmm habebat sta sta
bat et satagebat ut pasci
dmm cibo vtriq corpalis
hec sedebat et audiebat
ut pasceretur a dno cibo spi
ritualis Quanto quanto
melior est ana corpore
tanto dilcior est cibus
spiualis in mente q corpo
ralis in ventre sic autem
dicit Augs quato hum
lius sedebat. tato sumplius
sedebat capiebat. cofluit
em aqua ad humilitatem
conuallis. denatat de tumi
cibus collis Et cu dns
more suo volens stare
oriopis verba vite loquer

~~De misterio marthe et eee maie lvi.m.~~

cerne per hoc dans disci
pulis exemplu ut ei ve
reputur. in domibus justi
tie repleant sacris do
ctrinis. maria beatus et
auribus in eum intenta
preciosissima faciem eius
contemplabatur et in eius
suaui sermone refiriebat
et vltra quam dici potest
in aspectu et verbis eius
iocundabat nec quidquam
aliud cogitabat. sed tam
dulcedinem verbi domini
et operibus vite contempla
tue intenta erat. et de
illa mensa dni opulenta
micas de verbo dni col
ligebat. martha vero
in operibus vite actiue oc
cupata stetit et substitit
quasi fatigata et fessa
labore ministerii. cessans
aliquantulum et molestes
ferens quod ipsa sola in ne
cessariis domus labo
raret. soror vero eius
oro et quieti parare
et dno hoc permittenti co
queres. postulauit ab eo
ut ad laborandum secum
in ministerio et iuuandu
illam compelleret. sed co
traria sententia reportata
ut maria tamen martha
adiuuat complens opera
eius diligendo. et suffra
gans pro ipsa orando. Ecce
quod soror iste nec seruu
nec ancilla habebat qui
eis seruirent. nec domum
cocti uel ostiariu. qui ei
comodo prouderent. ex quo
habes argumentu contra su
perfluam familiam pertim
prelatoru. martha de sorore
conqueres ex illoru persona
loquitur qui adhuc diuine
contemplationis ignari solu
quod didicerent fraterne di
lectionis opus. deo placitu
ducunt. ideoque cuctos qui vpo
per contemplationem deuoti
esse volunt quia mancipan
dos autumat. hanc ignaroru
obiectionem soluit ieronim
in epla. in qua iuuat no
bilem et diuitem matrona
ad heremu diuens. Ieruado
finem habebit ista seruitus
nisi per festa. Nequid non
habet dns. unde lauat pau
pes nisi per te. Inuenitur
tamen maria accusata tri
pliciter stiluet a pharisao
de presumptione et temerita
te eo quod peccatrix vpm re
cumbentem tetigit. a iuda
de prodigalitate eo quod preciosu
unguentu effudit. at caput
et pedes domini vnxit. a
soribre de oriositate. stut
patet hic. et vbique maria
tamquam paries tacuit et
vpus semper pro ipsa respon
dit. et eam excusauit. osten
dens pharisee quod factu ma
rie non erat presumptionis
sed deuotionis. ostendens
quoque inde et aliis discipulis
quod illa effusio unguenti no
erat prodigalitatis sed pietatis
ostendens etiam sordi quod sesso
marie non erat ociosa. sed

mehoribus actibus occupata
Maria autem que in verbis
dni quiescebat et mira sua
suavitate tenebatur. ad clamo
rem sororis quasi a somp
no exhigilans de quiete sua
tremuit et facie mutata
in terra pluit sluit. ac tau
sam sua tamquam otiosa
iudici commisit non passus
respondendi sermone ne
removeret vel impediret
audiendi intentione. Et
dns excusando maria re
spondens dixit ad martham
martha martha. repetitio
nomis signum est dilectionis
vel movende intentionis sti
mulat ut audiret attentius
sollicita es et turbaris erga
plurima ac certa multa es
occupata. Opera enim vite
active sollicitudine et dis
tractione mentis induxit
et frequenter perturbationem
inferunt. Ego igitur vis cum
letitia vivere noli multa a
gere quia in multis actio
nibus minor eris. porro unum
est necessarium scilicet deo in
cuiter inherere secundum illud. una
petii a dno etc. vel unum
scilicet ipse deus qui unus
est prae omnibus quaerendus
vel unum id est unitas mentis
ad deum. quia per vita con
templativa mens adhaeret
deo qui est simplicitas unus
scilicet contra per vita mien
dendo creaturis que multe
sunt. anima dividitur et
per multa distrahitur. et
tamen multa sunt necessa
ria tendentibus ad vitam
quod omnibus est exercendum
maria optimam partem
elegit. securam et digno
rem. Quasi dicit non
tu malam sed illa me
liorem. Ne ergo coque
ratis de otio sororis. qui
maior est qui recumbit
quam qui ministrat. Sed quo
dicitur optima cuidam fin
sit consecutura in patria
Sed et illam optimitate
dulcedinis et iocunditatis
patrie iam hic pgusta
vit. non sicut in futuro
apprehendit. Non tamen se
prehenditur pars marthe
quia et ipsa est bona sed
laudatur pars marie quia
optima eximis causa sub
iungit. quia non auferetur
ab ea. hoc enim elegit quod
semp manebit in hac vi
ta incipit et augetur in
alia vita plenius perficit
quia quod nunc videt per
speculum et in enigmate
tunc videbit facie ad faciem
et amoris igniis qui hic
ardere incoat id ipsum quod
amat videbit in amore
ampliuis inardescet. Cari
tas nunquam excidit quia
una et eadem caritas hic
et in patria remanet sed
minus est in sponsa et caritas
in ihrusalem vita et con
templativa eadem est hic
et in patria. sed hic in

munditas mentis est simple
na et ibi erit perfecta. Non
ergo contemplativa aufe
retur. que subtracta prius
seculi lucra perficitur. activa
vero sicut et fides evacua
bitur. quia et auferetur. qa
in eterna patria non erit
opa pietatis necessaria
in quibus ipa exercetur.
Maria ergo per dm respo
sionem excusata. deinde
secutus sedit et vacuduus
quiescit. Unde augustinus
Dominus pro maria respo
dit martha et ipse eius fac
tus est advocatus. qui iu
dex fuerat interpellatus
Et sententia interpellati
respondit et suscepta de
fendit. Intenta erat mar
tha quomodo pasteret dnm
intenta erat maria quo
pasceretur a dno. Martha
continuo dno pabu
m cuius continuo tam maria
vacudabatur. Cura enim sua
utate tenebatur que perfecto
est maior mentis quin ten
tis. Excusata est tedu se
curior. Non ergo dominus
opus reprehendit. sed multum
distinxit. Una e theorica
id'e contemplatio dei cui
merito universa virtutum
studia postponuntur. Unde
et Ambrosius. Agat te stul
tam desiderui sapiere
hoc enim manus hoc pscr
tus opus. Nec ministeri
cura a cognitione verbi se
lestis te avertat. Nec argu
at eos et otiosos iudicet qs

videas studio sapiere. Nec mar
tha tamen in bono mysterio
reprehenditur. sed maria qm me
liorem partem sibi elegerit
anteferitur. Ipsis enim multis
habitat et multa largitur
et ideo sapientior. quod prin
cipale adverti elegit. Demq
apli optimum non putaue
rit relinquere dei verbum et
ministrare mensis. Hec ambro
sius. Itaqs maria pars id e
contemplationis ortum martha
mysterio plata e. quia dig
nior scilicet angelorum conver
sationi viriumor. et quia seru
rior. et quia quietior. et qs
vacuior. et quia diutinior
quia non auferetur. Illa vero
periculosior. propter lutum et pul
verem pedibus actuorum adhe
rentem et laboriosior. propter sol
licitudine et occupatione pro
mis tamen utilior. propter sub
uentione et edificatione. Actiua
autem quedam e prelationis
et predicationis quedam ministe
rij et vite communis. Quicumq
ergo legitur actiua preferri
contemplatiue. intelligendum
est de actiua prelationis et
predicationis. In aliquo enim ex
tedit actiua contemplatiuam
et in aliquo expeditur p illam
vbi sciendum qd distinguitur du
plex actio a doctoribus. Una
que consistit in exercitio virtutum
moralium et ista disponit ad co
templationem. Unde gregorius
Qui contemplationis artem te
nere desiderant. necesse e
ut prius in campo actionis
se probent. Qedatis enim pas

somis tumultibus per exercitu
virtutu moralium disponitur
anima ut libere possit elevari
in contemplationem sicut
ad finem. finis autem melior est
his quae sunt ad finem et ideo de
tali actione consequitur omnes
q contemplatio est melior. Alia
autem actio est quae sequitur
contemplationem praecedens ex plenitudine contemplationis sicut
est docere et in regimine animarum
laborare et huiusmodi fare et de tali
actione dicunt aliqui q est
melior ipsa contemplatione. et
de ista actione non loquitur
hic dns ut patet intuentibus
Alii vero dicunt q etiam ista
actione contemplatio melior
est. quia id quod simpliciter
praeeligitur videtur esse melius
absolute qm id quod praeeligitur
in casu. sed contemplatio est
per se eligenda. cura autem
animarum in casu necessitatis
fratrum est sustinenda. Unde
Augustinus. Civitas sanctior quae
sit caritas negotii iustio sustinet
sicut necessitas caritatis qm
sartinatis s nullus imponit
iniuriae veritati parandum
est. s autem imponitur sustinenda est ppter caritatis necessitatem. hec Augustinus. Hic
due sorores dno dilecte.
scilicet martha et maria. duae
vitas demonstrant suas
res. quibus presens exercitatur ecclesia. martha activa quae
ppter amo in caritate sonamus.
maria contemplativa qua in
dei amore figuramus. Unde
non maria sed martha dicitur
suscepisse dicitur in domo sua
maria enim non habet domum
quia vita contemplativa omnem
hominis secuti spernit habere
possessione. Sufficit ei ad
pedes dni sedere. et verbum
dei semper audire ac mente
poetus qm ventre mutire.
Sufficit ei remotis omnibus curis et sollicitudinibus
lectioni. et orationi assidue
insistere. et in dei contemplatione vacare. crebra quoque
lacrimarum compunctione p
peccatorum remissione et eternae vitae praemione dulcis
sime suspirare. Tales enim
prophetae fuerunt tales et apostoli
tales et multi alii. omnes
inquietes mundi fugientes.
dno adhaerentes. tamquam
nihil habentes. et omnia possidentes. Activa vero vita
dicitur. quia semper in actu
semper in satisfactione et la
bore est. et vix aliqui in
quiete potest esse. Unde et hic
de martha dicit. quia satagebat circa frequentem
ministerium. Videmus enim multos ecclesiarum prostratos et ministros ac multos alios pulcrite disturbare. laborare
estuare. et multis modis
fratrum et proximorum necessitatibus et imperiis dno
operibus insudare. ut eos qui
non immerito circa frequentem
ministerium satagere dicamur
Et ideo maria sedet. quia
contemplativa praerogativa
ciorum tumultibus optatam
iam in deo. quiete mentis
praeminuit. martha vero
stat quia activa laborosa
so desudat in certamine dni
Augustinus. Remansit ergo
in illa domo quae susceptat

domum in duabus feminis
due vite · ambe innocentes
ambe laudabiles · vna la
borosa · altera ociosa · nul
la fastidiosa · quia tanc'
debet laborosa · Nulla de
sidiosa · quia tancere debet
ociosa · Et ant ergo in illa
domo iste due vite · et ipse
fons vite · hec aug' · Ecce
iste mulieres prudentis
sime totius ecclesie et
ceteris duces et pide sunt
has ceteri tuba sequuntur
alij post martham · alij
post mariam vadunt Nul
li eam celestem illam pa
triam migrandum · nisi q'
hanc vel illam sequuntur
Sed in hijs necesse est
ut unusquisq' vites suas
considerat et ad quod opus
aptior sit · Si enim ad con
templatiua sit abilior · et
ad orandum deuotior · tute
se transferat ad heremum
pro se · et alius oratiuus
nec sic abscondat talentum
in terra · sed in dno · licet
non predicet · quia talentum
orationis et deuotionis
in quo ampliuus valet
et meliore se sentit omni
bus erogat · nec piger di
ci debet qui totius in sac
ta deuotione et oratione
iejuniis vigiliis et latri
nis est · Et de actiua simi
liter suo modo accipe et
intelligere · Non tamen fit hic
diuisio inter has species
vite quasi per opposita

sed per officia · conuenit eis
etiam eisdem · Actiuus enim
sepe e contemplatiuus et econ
uerso · qui ty denominatur ab
altera · cuius stilicet plusa et
frequentius gerit officia · Aut
aut officia actiue · legere in
publico siue in ecclesia · orare
in publico predicare · corrige
entes vehoceare nescientes
docere pauperes sustentare et a
lere petentibus auxilium et
consilium dare · inopem de ma
nu fortis erripere · infirmatis
curam gerere · commissis no
bis qualiter subsistere · valeat
prudere · que singulis quibusq'
expediant dispensare opa
pietatis omnia exercere · Offi
cia contemplatiue sunt sibi
et in secreto legere in lege dei
meditari · secreto orare · sua
uitatem et dulcedine patrie
rum angelis degustare et presen
tire soli deo deuoto conditori
inhere' cordatam mente a cuct
habere terrenis camis quatu
humana imbecillitas finit vnire
cum deo ut nil iam agere
libeat · sed calcatis curis omni
bus ad videndam facie sui
conditoris anima inardescat
adeo ut conuersatio contem
platiua iam quasi in celis sit
et nichil de terrenis saplat
Contemplatiuus enim et ve'
spiritalis homo tam fidelis
debet esse in tota vita sua · et
in omni ope suo ac s singulis
horis inditam debeat coram
deo et tam ardenti desideio
viuere et ardere · quasi singulis

sed officia habet
districta.

horis debeat magis angelorum cetibus ad fruendum deo eternaliter
et qui habet cor in superis eleuatum ipse sedet · quando abulat · ipse requiescit ipse aliquid aliud agit cor a deo non recedit · omnes ad dei amorem exhortatur · dei det huius mundi gloriam et felicitatem · mirantur homines felicitatem et ipsum stultum sit in transitoriis fiduciam habere ostendit · Contemplatiua tamen pro opportunitate temporis et necessitate instante altera alterius sumit officia · sicut de contemplatiua actiua et econuerso cum expedire visum fuerit ecclie · Vnde cenomanensis scribens cuidam assumpto in prelatum · congrenti ademptam sibi ee contemplationis requiem · et actiue sollicitudinis sarcina se iudicium iustime aut ad pedes dni cum maria sedebas nunc cum martha dno ministras · Epenes archelis te allevit · sed nec fastidias iam ippam · quia figuratibi sobolem maria a domino fertula sumit · martha dno parat et apponit · hec deinde refiet · illa a deo reficitur · hec ministrat pane homini ministratur panis angelorum in mensa eius nil fastidituin mensa martheo multa sunt audiebas cantum angelorum videbas lilia iuxtum rosas martium violas confessorum · hic filium dei de celis descendere
et dicentem gaudium maius est angelis dei super uno peccatore penitentiam agente. et cetera · Videtur tibi contemplatiuam actiue debere prom · tamen si sollicite consideres actiua materia est ad gliam sicut contemplatiua uno deste sus ad humanam · quarum uterque amplius in eode et in diuersis inuenies. Vnus enim docens in campestribus in monte orauit · moyses in monte et in tabernaculo loquebatur cum dno · descendes de monte et egressus de tabernaculo loquebatur cum ppl · Petrus cum dnm est in tenaculo marta et mandata · predicauit populo Aplus raptus in paradisum factus est doctor gentium · maria legitur tantum sedisse et audisse nec aliquando soroi disturbet ibuenisse luet eius amorem quadam mentis amaritudine amora soror postulauet martha nequaq; legitur prem mane sio inscuisse obsequio et ideo sicut dis testatur maria optimam partem elegit que non auferetur ab ea · per mariam ergo significantur quoz conuersatio in celis est · et qui dicunt · ecce elongauit fugiens et cetera · per martham negotiosi sacerdotes sephendunt · in quibus turba

negotiorum contemplationis
excludit sacrificium et so
licitudines extinguit sa
crificium Neque enim fieri
potest ut aliquis loquatur
cum deo. qui etiam plenis
cum toto fabulatur mundo
Talibus utuntur tantis
negotiis quorum recordatio
illos sequitur usque ad sa
cra altaria quae illis fundat
orationum suffragia et de
fraudant plus templibus ac
de pastica officia. martha
ministrant sed uno distur
bat sed pro uno Ei non
disturbatur quae circuitis que
nostra sunt occupantes
temporalia nec martha su
mus. sed negotiatores.
unde si sic disturbis iusta
est tibi flendi et conqueri
ratio Ceteros si martham
simulant agis bene agis
Ei inter liam disturbis
et rachelem. melius agis
Ei cum maria sedens et
audire optime bonum est
semare quod illa fecit
melius e metere quod ista
hic iudicio discernit ut
magnum reputes bonum si
alternare studia istarum ut
nec quieti vaces. nec pro
morum utilitati. una quippe
et eadem est scala qua
iacob ascendentes et descen
dentes vidit angelos. ra
chelem diligas pro specie
liam pro prole Neutra
ergo prelato est postpone
da. sed utraque amplectenda

Utram vero alteri preponas ig
noro. Verum hoc scio. quod duo
sunt in lecto. unus assumet
et alter relinquetur. Et ce
tera hoc Cenomanen. Hec
autem historia quae hic tan
quam lucet ad beatam mariam
non pertineat. tamen hoc e
vangelium in die assumptionis
eius legitur. quia ipsa est
castellum in quod dns intra
uit. Vel quia virtus et offi
cia istarum sororum habuit.
Castella quippe sunt corpus
intemerate virginis mariae
quod intravit dns Ihesus
in conceptione et quod in
dicitur castellum. propter septe
que constituunt nobile castrum
primum est situs altus ut inde
dicitur castrum sit in alto situatum
per quod spiritualiter altitudo
vite spiritualis accipitur. ut homo
spiritualis sit elevatus ab inquie
tudine et affectione carnis que
in mundo sunt et in altitudine ce
lestium desideriorum et contempla
tione divinorum Talis fuit
beata virgo maria quae alti
tudine vite spiritualis excellen
tissime in se habuit quo ad
omnia predicta Secundum e
murus clausus et firmus
per quem intelligitur firma
clausura et vigil custodia
virginalis integritatis que
excellentissime fuit in beata
virgine quam ita murus
virginalis integritatis un
dique vallavit. ut nullus
unquam libidinosus accessus
ad eam esset. nec sensus

sola etiam cogitatione ab ali
qua tangeretur libidine. Vn
m ea verificatu est illud ca
ticor. Ortus conclusus es
soris signatus. Tertiu est
turris. per quam intelligit
humilitas que homines ducit
m altum usq ad celu. unde
illud. qui se humiliat exal
tabitur. Et sicut turris est
ad protectione omnium que sunt
m castro. sic humilitas protegit
et conseruat ho omnes vir
tutes in homine. Et hoc mu
nimentu turris humilitatis
valde conueniens est ad murum
virginitatis que duo iuuen
se defendunt et excellentissime
m beata virgine fuerit.
Quartu est fossatu p quod
intelligit paupertas que omn
terrenitate euacuat ab ana
et hoc fuit m virgine ma
ria. de qua dicitur q non
erat ei locus m diuersorio
quo suu parere filiu. Quin
tum est armatura ad pro
tectionem castri et confugie
tibus ad id necessaria per
quam intelligitur habundan
tia pietatis que est virgi
ne beata qua protegit pressos
et ab hoste compressos fu
gientes ad eu. Sextu est
armenta sine quibus castru
conseruari non pt. per que
intelligit copia alimenti
spiritalis quod sufficientissime
m se beata virgo habuit.
ipa enim intra se continebat
panem viuu et ueru qui de
celo descendit. Septimu
est fluuius confluens. per
quem intelligit plenitu
do gratie. que confluit
m beata virgine. unde
ieronimus. Ceteris p partes
mariae autem se totam in
fudit plenitudo gratie
intrauit ergo ihesus in
quodam castellu siluestre
m beatam virgine. in
quam venit ipse deus
ad expugnandu dyabolu
et mulier quedam martha
nomine. id est beata vir
go excepit illu in domu
suam. id est in vterinu
suu. et huic erat soror
nomine maria. beata vir
go. martha fuit et ma
ria. martha propter ope
studiu bone actionis. ma
ria propter otiu contempla
tionis. martha enim et
actiua in vpo filio suo
fuit. qui omnia opera
misericordie et pietatis
cuncta illu exercuit. et
curam eius obtinuit sicut
mater egit in membris
eius etiam qui elizabeth
cognate sue procurabat
dum parienti ministrauit
et ipsum procurabat in cu
nabulo fouit. et in bal
neo lauit. aliquando obse
quia vtrique humiliter ex
hibuit. fuit etiam maria
et contemplatiua audie
do angelu et dominu
et cu eis loquendo ac
uersans et conferens eis

que videbat et audiebat
in corde suo. que no mis
tempe suo aperuit. cu
scilicet euangelium scribi
tepit. et tunc dorsum apls
ea que didiserat in quo
actiua erat. Ideo dicit.
hic. et huic erat soror no
mine maria. Cuhe statu
constans in fide et dic
Domine no est tibi cure
et cetera. Ista martha q
conqueritur de sorore sua
est ratio inferior. attendes
et videns filium suum ad mor
tem comprehendi inter hs
sollicita naturali compassi
one quasi satagebat eu
liberare. sed maria e ratio
inferior. contemplatis di
uina voluntatem. et atte
dens totum factum esse ex
dei ordinatione quasi se
dens secus pedes eius au
diebat ea que filius sug
piserat de sua passione
et conformans se diuine
voluntati. consentiebat q
si fieret ita q quasi ra
tio inferior beate virgi
nis conquebatur de supe
riori. Sed quid respondit
dns audiamus martha martha martha.
sollicita es et turbaris
erga plurima. quia beata
virgo sollicita fuit qn he
rode prequirente in egiptu
fugit qn iudeos filium
suum prequentes cognouit
sed unum est necessarium
ut stiluet unus moriat
pro populo. et non tota
gens pereat perat. et ma
ria stiluet ratio superior
optimam partem elegit stilu
cet in omnibus consentire di
uine voluntati et ideo non
auferetur ab ea quia sic
oportuit oprm pati et ita
intrare in gliam suam. Vnde
Anselmus. hoc castellum quod
intrauit iherusalem singulariter
intemerata virgine eiusdem
ihu genitricem maria per sili
tudinem accipimus. Castellum
enim dicitur quelibet turris
et murus in ciuitate eius.
que duo se iuicem defendunt
ita ut hostes per murum ab
arte. et a muro per arcem
arceantur. hmoi castello no
mcongruit virgo maria as
similat. quia virginitas ment
et corpis ita quasi murus vn
dique vallauit. ut milli vmq
libidinis esset ad eam accessus
nec pensus eius aliqua corru
perent illecebra. Et quia vir
ginitatem ad libido non posset
solet impugnare superbia. et
in eadem virginitate turris
humilitatis omnem repellens
superbiam. Itaq hec duo mu
ris videlicet virginitas. et
turris humilitas. ab altitudo
munitur. ut nulla in hui
li virgine fuerit nec superb a
virginitas nec inquinata hu
militas. sed semp in eadem
permansert. et humilis vir
ginitas et virginalis humi
litas. Due iste sorores stiue
sancti patres plenissime
exposuerunt. duas in sancta
ecclesia vitas significant.

Martha studet actiua · ma
ria vero contemplatiua Ista
laborat ad exhibenda mdica
ti omna humanitatis officia
illa vacat et videt qm sua
uis est dns Ista circa exte
riora occupatur · illa interi
ora contemplatur Sicut
aute maria singularis est
mater dni · ita et effectus
istarum vitarum quarum iste duo
sorores typu tenent in ea
extitit singularis · Rursus in
aliqua psona vno in omnibus
martha sic est opata · multum
sic alias maria contemplatio
vacauit · multum sic alias hoc
vel illa quod sunt exhibuit
alterum · martham et mariam
dico · eorum significatia intelli
go Sed iam videamus actiones
huius martyre · deinde con
iungamus contemplationi huius
marie Et ut plenius id faciamus
quid alii per martham ope
rant · et quid ista opata est
conferamus · Alii hospite que
libet in domo sua suscipiunt
ista non quelibet · sed filium
dei · qui non habet vbi
caput suum reclinet · non in
domo sed in vtero susceptit
Alii iudiu quelibet veste
mutabili atque corruptibili
vndeliber · composita operiunt
ista verbum dei quod in eade
virginis carne in vnitate
psone assumpsit · que sine
fine incorruptibilis atque
inconmutabilis permanebit
Alii quelibet esurientem et
sitientem cibo uel potu ex
terior reficiunt · ista dorem
deum · hiantius indigente
non solum exteriorib⁹ ci
bis vel potibus pauit · ve
rum etiam interiori suo
lacte aluit Et ut breuiter
sed illa opa impenderide
pcurramus · que si vni ex
illis minimis fiunt · deo sibi
facta confitetur · ista no
quelibet eo minimis · sed su
mum dei filium hospitem
susteptit · iudu carne
vel etiam panis operuit
esurientem pauit · sitien
tem lacte potauit · infir
mum per infancia et iacen
tem non solu visitauit
sed et balneando · leni
do · fouendo gestando fe
quentauit · ut merito de
illa dicatur Martha aut
satagebat circa frequen
ministerium Complensa et
crucifixo quasi in carne
posito assistit · sicut scriptu
est Stabat aute iuxta
crucem ihesu · mater eius
Inter · hec sollicita erat
et turbabat cu fugeret
in egiptu a facie herodis
turbabatur cu iudeos in
sidiantes · et morte ei in
ferre volentes cognouit
Ad vltimum turbata est
valde · cu vidit suum tale
comphendi · ligari · flagel
lari · conspui · spinis coro
nari · denudari · colaphizari
crucifigi · mori · sepeliri

Unde ei congruit quod
dicitur martha martha
sollicita es et turbaris er-
ga plurima Nemo vero
dubitat quin beata maria
filii vellet de omni tribu
latione eripi et separari
in perturbatione adunari
a diuinitate. qua eidem
filio sitiebat messe. p theo
riam que est pars marie
hoc est quod martha co
queritur q eam soror re
liquit solu ministrare. et eq
aduertit in mysterio sla
gitat. hec de parte marthe
Porro de parte marie
que optima poterat qua
ta et qualis fuerit in vita
maria quis digne loqat
Si talis est ut dicimus
vno melior e qm dicam
in beata maria pars mar
the. que tamen a dno no
laudat. sed tame no vi
tupatur. quales est pars
quam optima maria ele
git. que sic laudat ut ab
ea non auferri dicat. O
qm magna multitudo
dulcedinis tuae dei. beata
virgine maria. qm spis
sanctus in eam supuenit
et virtus altissimi ei ob
umbrauit. et de eodem spu
sancto concepit Filium
de deo non sapiebat. qua
sapiencia dei latebat et in
timus vtero corpus sibi ap
tabat. hec aute non solu
ad pedes sed ad caput dni
sedes audiebat verbu ex ore
eius. hec conseruabat omnia
verba angelorum pastorum ma
gorum. nec non ipsius filii
sui conferens in corde suo
Nemo vnquam sicut ista
gustauit qm sicuti e dns.
inebriabatur ab vbertate
domus dei et torrente vo
luptatis eius potabatur Nec
mirum qm apud ea vino intra
eam erat fons vite. de quo
manabat tanta profectio v
tinuis vite Cura plurima
ut martha occupabatur cura
vnum ut maria delectabat. pro
pter vnum est necessarium et plu
ma auferetur. vnum manet
Singulariter igitur parte mar
the pegit singulariter marie
optimam partem elegit Sed pe
marthe ei auferetur. iam enim
non erit sollicita ut ministret
ei sicut puero. cui omnes an
gelorum ordines ministrant sicut
dno Iam non tristabitur fu
gies in egipto a facie herodis
et ipse ascendit in celum. et ho
des descendit in infernum a fa
cie eius Iam non turbabitur
ciga plurima que fecerunt
filio suo videri. quia omnia sub
dita sunt ei Iam filius marie
a videris vel militibus non
flagellabitur nec occidetur
quia dominus resurgens a mor
tuis iam non morietur. mors
illi vltra non dominabitur.
Pars ergo marthe auferetur
sed bono suo. quia pe marie
ei perficietur. que non auferetur
ab ea Exaltata est enim super-

chorus angelorum. repletus est in
bonis desiderium suum videt
deum facie ad faciem sicut e-
gaudet cum filio suo meterno
hec est pars optima. q
non auferetur ab ea. Cuius
et nos participes simus me
ritis et precibus eius per
ihm xpm dnm nostrum ame
hec ancilla. ipsa etiam vir-
go maria elegit optimam partem
et in gracia et in gloria. hi gra
cia quidem in vita ista per
omnimodam virtutum suppha
bundanciam. qua ut dicit re
ommm. sicut in cooperatione
dei nullus homo. sic in coopera
tione matris dei nulla in
ventus perfecta. quatuplex
virtutibus eximia coopbet
deo bene de ea caritate certa
nec primam simile visa e
nec habere sequentem in glo
ria etiam elegit optimam
partem. illam scilicet parte
qua nulla in celo citra thro
num dei maiestatis sublimior
quia exaltata est super omnes
choros angelorum. et hec pars
optima nunquam auferetur
ab ea meterium. De hac parte
optima augustinus loquens ad eam
dicit. Ad hanc vsque gloria
tu virgo gloriosa puerta es
ut supno regi nil superius ha
beat in superimis que etiam
angelica transcendes dignu
tatem ad supnum regis es sub
limata consessum. Vbi enim
rex filius tuus posuit quod
ex te sumptum est. ibi posuit
et te matre ex qua sumptum
est. Nec enim fas e credere te
esse alibi. qm vbi est id qd
ex te sumptum est. hec aug
Moraliter exponitur istud
de religiosis ut castellum sit
ipsa religio. murus istius
castelli est abbas et pre
lati ceteri. fossata sunt pau
perias. que fossata diabolus
ut castellum possit capere
conatur habundancia divi-
tiarum implere. aqua circumdans
hoc castellum est fons la
crimarum. alimenta sunt
vigilie ieiunium disciplie
quibus caro attenuat sed
anima impinguat. turris
e contemplatio in hoc
castello e martha scilicet
officiales qui sunt solliciti
et turbantur circa plu
ma. et maria scilicet claus
trales in claustro circa
pedes dni residentes. ad
istud castellum venit ho
spes aliquis causa hospi
talitatis ad ipsam religi
onem declinat. hospes
eum recipit. qui aliquis
nomine eius recipit. qui
hospes in membris suis
intrat in quodam castel
lum. id est religiosus locum
et muller. quieta scilicet
compassio. et significat q
officiales debent esse im
tes. benigni et sedulli cir
ca hospitum receptionem
et huic erat soror nomine
maria. non domina no
ancilla. quia officiales
in claustris non debent
esse dni claustralium nec
econuerso. sed omnes fres
quia magister unus e opt

et vnus est pater xpus
vna mater. regula Cue
sedens secus pedes dni
vbi describit officium clau
stralium. scilicet sedere ta
cere. meditari. audire.
dnm loquente. in scrip
tura et cordibus eor.
Sed martha conqueri
tur. dne non e tibi cu
re. et cetera. quia officia
les. qui sunt circa tem
palia occupari debent
de claustralib⁹ qui va
cant contemplationi co
quen. pace contemplatoris
appetendo. et tumultu
negocior. mundanor. fu
giendo. Vnde bernardus
Cenobio domus et beata
congregatio vbi mar
tha conqueri de maria
nam maria martham
emulari indignum est
prorsus Nam maria op
timam parte elegit. sci
licet claustrales qui va
cant contemplationi. q
non auferetur ab ea.
quia nullus hodie appel
lat contra claustralem
qui vult in claustro re
sidere. sed bene appellat
contra eum qui vult ab
bas vel prior fieri vel q
non auferet ab ea. quia
vita actiua cum vita pre
desinit vita vero contem
plativa post hanc vita
perficit. Vitalis.

Omne ihu xpe qui
pro nobis venisti
in carne per dnm natum
et humane vmone. moneat
visceratim misericordie tue sup
me indignum seruum tuum
peccatorem et reum. et illum
martha. que te in virgi
nis vterin suscepit hospicio
et illum mdie que verba
tua conseruauit cofere
in corde suo scilicet illum
clementissime genitrix
tue fide meritis et precibus
vem et in mente mea p
gratie infusione. ut nil
preter te diligam. nil que
ram. nil etiam cogitare
concupiscam. sed tu solus
mihi sis spes et omne o
pus oratio ut et hic pli
bate aliquatenus valeam con
solationis tue dulcedine fruere

De muliere samaritana
Capitulum .lxii. m. m.

Sed abiit iterum ihs
in galileam de
qua venerat in
iudea Oportebat autem venire in ga
lileam oportebat eum transire
per samaria regione. non
ex intentione declinandi ad
samaritanos ne doctrine sue
videtur contrarius. qui dixit
discipulis in viam gentium
ne abieritis. quia samaritani
partim erant gentiles. sed
ex vie dispositione et necessi
tate. quia samaria ~~mid~~ me
dia est inter iudea et gali
leam. venit ergo iuxta si
chem ciuitatem regionis sa
marie. que corrupte sychar

dicebatur. nunc vero neapolis
dicitur. quarto miliario a ci
uitate que samaria dicebat.
nunc vero sebaste dicit. a qua
tamen adhuc regio samaria
denominatur. Distat vero
sychem de iheruzalem viij
leucis ad aquilonem. Legit au
tem in genesi dicit. iacob
veniens de mesopotamia
emit agrum ab emor prin
cipe ciuitatis sychem et
ibi ad tempus habitauit
uxota urbem. sed ppter raptu
dinae filie sue occisi sunt ha
bitatores illius a filiis ia
cob. et sic fecit in possessio
nem eius. quem locum dedit
iacob in mores filio suo io
seph. sed tempore precedente ve
nit ad samaritanos et gen
tiles. Erat autem ibi fons ia
cob id est puteus non longe
a porta sychem australi que
ipse foderat. qui ibi habitabat
qui hactenus sic vocatus fuerat
sed eo eventu qui sequitur
postea puteus samaritanus e
denominatus. Super quem
ecclesia fuit constructa in
modum crucis. in cuius medio
ipse puteus est situs. ad cuius
sinistram ostendit mansio
iacob et predium quod dedit
filio suo. Iste puteus etiam
est fons dictus. quia omnis
puteus fons e. sed non omnis
fons puteus. fons enim dicit
vbicumque manat aqua de ter
ra. sed si in superficie statuit
fons tunc et ipse dicit. si in
profundo statuitur. ita pu
teus appellatur. ut nemo
fontis non amittat. hic
autem fons pro puteo po
nitur. Ihesus ergo fatiga
tus ex itinere. in quo appa
rebat veritas humane na
ture ex infirmitate. se
debat sic supra. id e uxo
fontem uel puteum ppter
loci aptitudinem ad quies
cendum et docendum. ut si
luet requiescere facere cor
pus. quia sessio ppter labo
rem facta e. ut dicit Chri
sostomus et iuxta fontem
erat locus aptus vni
doctrine. apud quem est
fons aque sapiente gra
cie et vite. Quod etiam
ppter auctoritate docendi
sedebat. quia sumus doc
tor erat. hora autem ere
quasi sexta. hor dicitur
ad ostendendum causam
fatigationis. quia p magnum
tempus erat predi
cando laborauerat non
em inuenendi habebat
Ista fatigatio vpd hora
sexta fuit signum passio
nis eius future tali hora
fatigatus. dns sedm cu
rem crucis fortitudinem ex
diti summus. fatigat per
quem fatigati recreant
fatigatur. quo deserte
fatigamur. quo ynte fir
mamur. Susceptit enim
omnia que nre infirmi
tatis sunt sine peccato.

ut nos a peccato liberaret et a
nos quasi infirmus infir-
mos induxit. fortitudo
namque eius nostra tamen in
firmitas nostra erant vt as
sumpsit non solum naturam
humanam sed etiam defectu
ra natura quos pudeli
cet ipse decuit assumere. Nam
de eis qui pene sunt exercitare
virtutes ipse et testificare
humane nature. no simu
latque assumpsit penalita
tes tam corporales quam spi
rituales que respiciunt nos
tram naturam in communi
sicut famem et sitem et ab
sencia alimenti. tristitia
et timorem in primis no
cumenti. et cetera huiusmodi
ut est calor et frigus las
situdo et similia. Ver tu
omnes defectus assumpsit
corporales. sicut sit defectu
egritudinis multifariam
per omnes spiritales. sicut
sunt peccatis. ignorantia re
bellio carnis ad spiritum
Christus quippe volens
ostendere veritatem humane
natura pertinebat ea agere
et pati que sunt propria no
mis volens etiam in se
ostendere voluntatem divine
natura. faciebat et operabat
opa dei. unde cum retrahe
bat in se virtus di
vina a corpore esurebat
et fatigabatur. cum vero
ipsam virtutem divinam
corpori exhibebat sine cibo
non esurebat et in labori
bus non fatigabatur. sic
ut ante discipuli in civi
tatem sychem ut cibos

emerent. Hinc idem evangelista ostendit vere divi
nitatem in eo cum solus pelim
batur. etenim ita discipulos ad
secum omnes superbiam con
tulcare. ubi etiam nota vere
permoniam. nam ita pau
de cibis erabat cum michil co
mestibile secum ferebat. et ve
nit mulier de samaria re
gione. scilicet de ipsa civitate
sychem. tue samaritane. me
tropoli habere aqua viraliter
propter defectu corporalem sed
in misterio propter defectu spi
rituales doctrine et gratie
predicto priorem. inter quam
et dominum dialogues fuit. quia
plures locutiones mutuo ha
buerunt. Domino ergo potu
petente quasi fidem eius sci
ente. quia et sciebat aquam
propter itineris fatigatione et sa
lutem hominis propter eius amore
mulier notans eum et cognos
cens ex fimbriis pallii ipsum
esse iudeum. dixit iudeos non
esse samaritanos. quia iu
dei abstinent a rebus eorum
ex habitu erato que porta
bat. cognovit mulier quia iu
deus esset. quia sicut ei dixit
distinctio ab alius in cultu dei
et in corporali circumcisione. ita
etiam in veste. nuder enim ha
debant fimbrias in vestibus
per quas distinebant a gentibus
Ergo et tu ex habitu cog
nostaris esse debemus ex ha
bitu et sobrietate cibos et
edificios. et divitis clericus
vel religiosus. Sed heu hodie
non cognoscitur. et ab initio

distermnatur · clenci a laicis
et a priam ab infidelib¹ Et
stendu hic q̃ ablatis de
tem tribub⁹ in captiuitate
rex assyriorꝫ imsit ꝓpos ho
mines in odio iudeorꝫ ad
incolendu regnu dece tri
bum scilicet terram samarie
et imsit dnis leones eos de
uoraresq̃ · et ideo rex assyri
orum habito sup hoc cons
lio imsit vnu de sacerdotib⁹
captiuis ut doceret eos colere
deu qui consilio ꝓsuasi re
cepisset ob metu ferarum
a deo immissaꝫ lib⁹q̃ mor
s et iosue discipuli eius
et legitima terre · non aut
ꝓphetas · et inde illis cultu
tis merat · non tamen ab
idolatria cessabant · quia
cum lege eciam idola cole
bant · et sic primi erant gen
tiles · et partim iudei · qui
primo tyrrei a fluuio vocati
tur dicebantur samarita
ni quasi inter iudeos et gen
tiles medii · hos igitur iudei
execrantur abstinendo a ci
bis et vasis eorꝫ supplanta
toresq̃ vocant · quia hereditatem
patriarche iacob sibi
vendicauit a quo ecia sama
ritani iacobite diti sunt
licet eis esset a iudeis prep
tu ne ingerent fedus et a
micicias cu nationibus tu
ssaluter abhominabant sa
maritanos et eos habebat
tamqua extraneos · tu q̃
terra eorꝫ pro parte occu
paueram · tum quia eis
multas molestias in re
edificatione templi et ci
uitatis fecerat · tu quia
idola colebant · tum q̃
in monte et non in tem
plo dei orabant Cum
colloquendo cu ihesu mu
lier acciperet ab eo q̃ quin
que viros scilicet legitimos
habuerat · et sexti cocu
bina erat · quia non erat
suus legitimus vir · licet
hoc ab hominibus loci illius
crederetur · ait · Video si
licet per effectu · hoc e
ꝓsecreti revelationem
quia ꝓpheta es tu · Mulier
s diceret sedm crisostomu
in hoc q̃ michi occulta
dicis · ostenderis ꝓpheta
esse Et ideo conuertit se
ad interrogandu eu de
quodam dubio · quod inter
iudeos et samaritanos
pertebatur · scilicet de
loco debito orationis qui
apud eos alius et alius
habebatur Dicebat enim
iudei ꝓprium locu orandi
esse ierusalem · et templu a
salomone in monte mo
ria edificatu · pro quo
templo iudei se samari
tanis ꝓferebant Contra
vero samaritani montem
garizim iuxta sychem stu
supra fonteni predictu
ad dextram · in quo
patres eorꝫ adorabant
quia ante templi edifi
cationem iudei in montibus

Cn.

adorare et sacrificare con
sueuerunt. Et ideo probabi
le est quod iacob et filii eius
qui ante loco illo manse
runt in monte garizim
holocausta et sacrificia fece
runt vbi est adhuc templum
iouis hospitale. de quo dicit
secundo libro machabeorum
Propter hoc igitur mota sa
maritana aduersus iudeos se iactabat. qui adhuc
celebris locus erat. Et
vocabat samaritanam prefe
veteris testamenti patres
suos. quia receperat li
bros moysi. et in parte
erant iudei. Sciendum tamen
quod locus quem nominat erat
in iudea. quia erat a deo
electus. ut esset oratorium
et sacrificium locus. Ihesus
autem respondens dixit tem
pus venisse. scilicet pub
licationis euangelii quando
neque in iudea adorabunt
homines. quia ceremonie
cessauerunt iudeorum neque
in monte illo. quia scilicet
cultus cessauit gentilium
sed veri adoratores ado
rabunt patrem in spiritu et
veritate. Dicit autem pa
trem quia adoratio legis
non erat patris sed domi
nos enim adoramus ut filii
per amorem. illi vero
adorabant ut serui per
timorem. Dicit etiam in
spiritu per quod excludit
figuralem et carnalem ce
remonie legis et iudeorum

et fidei et veritate. per quod
excludit falsitas et error
idolatrie. que erat in cultu
gentilium. quia veritas est a
motio per dominum. a tempe
re in predicatione domini incepit
per doctrina euangelii. per quam introductus est verus cultus
diuinus. et ex iudeis et gen
tibus factus est vnus populus
dominanus. Cum ergo umbra
ablata lux veritatis
fidei radiaret. apparebat
non esse deum in locis ma
terialibus. sed potius in pu
rificatis mentibus. Et mox dicit. Non
prefero locum loco in adora
do. vbique adoretur deus tantum
in spiritu et veritate id est in
feruore spiritus et ex dilectione
seu caritate que est a spiritu
et pro omnibus que vere sunt
id est pro eternis. uel in spiritu
et veritate id est in intimo
cordis et spirituali adoratione
et veritate fidei et eius cog
nitione. Nec puteris oratio
esse melior ratione corpo
ris loci. sed magis ratione
feruoris et desiderii. Cum
enim deus sit spiritus et non cor
pus spiritualem locum scilicet
cor mundum et deuotum. et pu
ram mentem et non fictam
quere. non corporalem locum
et montem uel templum
in quo orandum sit. quia lo
cus non est de substancia
orationis. sed eius templum
est spiritus prius dictum. in quo oret
de veris hominis scilicet eter
nis. non de vanis et tran

Pha

theop

Aug

storus. Cum sitit hoc est e
ita vidit adorari vult et potest
Unde David ait in omni loco
dominationis eius benedic anima
mea dno. Unde theop. Samarita
nam erat opinio q deus loco
concludetur. et q in hoc lo
co deu adorare oportet.
contra quos dicit veri ado
ratores non localiter sed spua
liter adorant. Judei vero
omnia sub figura erant. et ideo
dicit q veri adoratores non
in figura adorabunt sed in ve
ritate. Cum enim deus spiritus
est spiritales adoratores quesit
quia veritas verus. Unde et
Aug. Cuerebas monte for
te ad orandu ut deo esses p
inquior. sed ipse qui in al
tis habitat humilibus exaudit
ergo descende ut ascendas.
ascensiones in quit in corde
eius in convalle plorationis.
que humilitatem habet. In tem
plo pius orare. in te ora. sed
prius esto templu dei. Et sic
patet q dpe instruit mulierem
de vero cultu divino in populo
futuro. quia idolatrie gentiu
et cerimonie indecoro converten
de erant in spiritualem
more legis cultu divinum. Et
venientes discipuli de civita
te. cum cibus emptis mira
bantur quia cum muliere lo
quebatur. non propter aliqua
suspitionem. sed q talis et
tantus doctor ac dnus orbis
terre. dignatus est alloqui
una solam mulierem pauperu
lam et gentilem. Non mira
bant q cum muliere lo
quebatur. quia mulieribus
opus loqui consueuerat. et
quia in conuiuiis eas ha
bere odit. sed mirabant de
eam quia gentilem et al
ligenigena et onerum doctor
rat. ignorantes misterium
quo mulier ista typu ge
rebat ecclie. de gentibus
future. quam querebat
hic venire quere et salua
fiere quod perierat. Unde
Crisostomus. Admirabant qu
dem superabundante vn
mansuetudine et humilita
tem qm ita respicuus ex
istens. sustinuit loqui cu
tanta humilitate mopi et
samaritane. Veno tamen
illos dixit et. quid quere
aut quid loquere cum ea.
strenuus q eius locutio
cum muliere non erat
inutilis et vana quamuis ho
non videretur. quod in
ex sequenti effectu patet
Nam mulier edocta a
dpo ex fernore demu
landi quod audierat re
liquit vrnam sua. et abiit
in ciuitatem annuciare
de dpo magnalia monet
cuck egi rei ad videndu
hominem. qui dixit ei que
cuq fecerat. etiam ostulea
est. quo patet eius deuo
cio quia concepit de dpo
quia oblita atque necessa
ria ad vitam corpalem +
non curans de corpali cō
modo. preter salutem in
quo etiam sequitur ex
+ ciuitatis ad dnum adiuuamen quia fuit
ad vita spiritualem

empti aptari qui relic
tis bimbis secuti sunt dnm
Ex hoc distant euangeli
sari prius deponere cru a
et onus seculi Vnde cri
sostom. Sicut apli voca
ti dimiserunt retia. ita
hic dimittit ydriam. et
euangelistae opus facie
et non vnu tm vocat sed
ciuitatem integram vnde
et aug. Oportebat aute
ut crederet xpo seculo re
nuciaret. et relicta ydria
cupiditatem secularem
se reliquisse demonstra
ret. Dicit ergo cupidi
tatem. et ipsam aut anu
ciare veritatem Discant
qui volunt euangelizare
ut prius ydriam ad puteu
piciant. hec aug. Item
ex eo patet mulier deuo
cio. quia non pertiti
fatei sua tu pitudinem
ut eos adduceret ad xpi pre
dicatione. Vnde cri sosto
non pertendata est aute
hoc dicere. anima enim tri
ignita fuerit igne dmo.
ad medul eos que sut in
terra de reliquo mspicit
nec ad gtiam. nec ad
verecundiam. sed ad illa
solam. que detinet eam
flamam Et dicebat. mdp
re est xpus Quasi dicet
Sic videtur per effectu
videtur enim magis deo
qm homo. quia solus de
nouit cogitationes et se
creta homi Nota hic q dpt
hanc mulierem. et nos in ea
ad tria induxit primo ad co
tempnendu amore mudi.
cum dicit omnis qui biberit
ex aqua hac scilicet materiali
sitiet iterum. licet ad tempus
sitim auferat. amor enim mu
dani. scilicet diuicias. de
licias et honores sitim non
extinguit sed auget. de qbus
dicit in pbris Sanguisuge
due sunt filie. que semper
dicunt affer affer Sanguisu
ga est mater superbie. que e
causa et incitu omni malo
habet aute duas filias scili
cet cupiditate et voluptate
qe superbus non tm honores
ambit. sed etiam bona alio
rapit et voluptuose viuit
Ista aute qm sunt vana et
frana in morte. ostenditur
alexandri. qui cu esset totiu
mundi dns diuicis plenus
et libidinosus. et eius ossa
in vase aureo reposita fuis
sent. philosophi ibide conue
nerunt. Vnd ergo voles sua
dmm ostende fuisse vanu.
aut hen isti non sufficebat
totus mundus. hodie vna se
pultura est contentus. Alius
voles ostende vanu esse aurum
et argentu congregare. aut
hen iste faciebat thesaurum
de auro. hodie aurum thesau
facit de ipo Alius volens
ostende vanu esse corpus
deliciis nutrire dicat. hen
iste nutriebat corpus suu
diuersis deliciis. hodie vero

aurum

comedicitur a peregrinis. Ecce
populus indicebat istam illue
rem et nos in ista ad deside
randi dei amorem tu aut
Qui aut biberit ex aqua
quam ego dabo ei fiet
de gracia spiritus sti. non sitiet
meterum. quia amor spiritus
sancti extinguit amore di
uicias delicias et honores
unde aug. Qui biberit de
fluuio paradisi. cuius ma
gnitudo maior est oceano. res
pitat ut eo omnis status mundi
huius penitus extinctus sit
hec aug. huius fluuii pa
disi unam guttam prebat
paulus. et statim extinguit
in eo omnem superbiam ita q
ferocem lupum mutauit in
agnum mansuetum prebat
matheus. et mox extinguit
in eo omnem auaritiam. ita
q rapacem conuertit in con
templatorem. nam qui prius
rapiebat aliena. post modum
contempsit propria. prebat
maria magdalena et mox
extinxit in ipsa omnem luxu
riam. ita q corniculam
nigram conuertit in columbam
candidam. Tertio induebat
eam et nos in sui cognitorem
Gradatim autem mulier sui
rexit ad cognitione dni na
primo dixit eum esse virum
dei cultorem in hoc q dixit
eum esse iudeum et hoc fuit
magnum Deinde dixit eum
esse prophetam et hoc fuit ma
ius. tandem dixit et credidit
eum esse dnm et hoc fuit maxi
mum per hoc datur intelligi

bibent

q debemus a minimis et pau
latim ascendere ad maiora
Iste gradus significatur
in marco vbi dicit. vltro
terra fructificat. primo
herbam. deinde spicam
deinde plenum fructum
in spica. hoc est sidm glo
sam. timorem. penitentiam
et caritatem primum pti
net ad incipientes. sidm
ad profitientes. tertium ad p
fectos De hoc habes la
cius infra post sequens
capitulum in sida parabola
q est de zizania Et exie
rut homines de ciuitate
venientes ad ihm ut presen
tialiter audirent eum in
quo datur intelligi. q s
ad ihesum volumus ire
oportet nos ciuitatem ex
ire. id est amore carna
lis cupiditatis deponere
Interea siluit dum mulier
abesset hic ciuibus petra
ret et antequam samaritani
ad eum venissent. ro
gabant eum quia fatigatu
videbant discipuli qui ci
bos attulerat ut manducaret. quia hora come
dendi. et locus ad hoc
aptius erat et similiter
tempus aptum ad pran
dium in absencia aliorum
habita autem occasione
ex cibo corporali incipit
loqui de cibo spirituali si
licet de conuersione samaritanorum. qui per eius p
dicationem sunt ei incor

pati. Unde subdit Ego ci
bum habeo ex patris or-
dinatione manducare ide
mnchi nescitis. que vos
nestis. quasi dicat. alius
cibus scilicet conceptio ge
nitus plus me delectat quam
cibus per vos apportatus
Unde theop. hominum salu
tem hic cibu vocauit oste
dens quanti desiderium ha
bet inte salutis Sicut en
nobis concupiscibile est
comedere ita et saluare nos
hoc theop. Dicant ergo
hoc prelati ecclie exem
plo dni cum eis offerunt
exemul cibos et hymni.
ego cibu habeo manducare
quem vos nestis. et con
temptant oblata eis. ap
perecant oculos cordis
Et adiungit ayens cibus
est id est mi hoc e mea re
fectio et delectatio ac fir
mitas et sustentatio ut fa
ciam voluntatem eius qui
misit me. ut perficiam et
complectam opus eius quod
sto eu velle in hom con
hersione et redemptione
qui vult homines homines
saluos fieri et ad agnitio
nem eius venire. Voluntas
quippe patris est ut in fi
lium eius credamus. opus
vero patris e purpo me
redemptoris Cibus ergo
est potus. id est desiderabilis
refectio xpi. ma est fides
et ma est salus. quod ipse
eu magno querebat des

derio. cuius delicie fuerunt esse
cum filiis hom Tunc ergo
deo tibi spiritalem offerimus
qui per plenitudinem gratia
ab eo saluti nram posumus.
cum scilicet petimus fiat vo
luntas tua sicut in celo et in
terra Secdm origene oris
homo qui bene opatur ad
duo debet dirigere sua in
tencionem. scilicet ad hono
rem dei et utilitate proxim
quia finis precepti e caritas
que cotinet amore dei et
proxim. et sic qui aliquid fa
cit propter deu finis precepti
est deus. qui vero propter uti
litate proxim finis precepti
est proximus. facit ergo volu
tatem patris docendo credere
in se. facit opus eius manifes
tando mysteriu incarnationis
quousque per passione. et cetera.
perficiat illud et completat Et
qui instet tempus hoc faciendi
ostendit dicens Nonne vos
dicitis. quia adhuc quatuor
menses sunt. et messis venit
Unde ipsenditur sicut in sto
lastica hystoria dicit quod hyemis
tempe hoc factu est Et vi
detur quod factu sit in mense
ianuarii. quia in illa calida
regione sunt messes tempes
tive. Unde in festo pentho
costes offerebantur frugu
primicie Quasi dicat xpus.
licet tempus messis spiritua
lis iam instat Dicitur enim
messis materialis et corpalis
collectio frugum. et ad hunc
similitudinem messis mtel

corpalis adhuc dicit
tpus in ~~similitudinem~~ mess

ligibilis et spiralis dicat vocatio et collectio hom̄ ad fidem per quam congregatur in domini horreum. Unde sequitur. Ecce dico vobis. Levate oculos vestros scilicet spirales et videte regiones ad fructum fidei dispositas quia iam albe sunt scilicet candore devotionis vestre et mature ad messem et metendum. Hoc dicebat ppter samaritanos ad ipm venientes quos vocavit segetes albas et paratas ad messem. id est paratos et dispositos ad credendum. Ex civitate autem illa que dicebatur sychem multi samaritanorum crediderunt in ihesu ppter verbum mulieris testimonium phibentis. quia dixerat ei quecumque fecerat. que erat occulta erant. Cum ergo samaritani audita fama vpi ad eum venissent. rogaverunt ut ibi maneret. ut ab eo instruerentur melius et firmius in fide fierent. Ecce devotio auditorum quia accepta fide desiderabant per eius doctrinam amplius informari ad sua confirmatione. In quibus omnibus econtrario arguitur duritia iudeorum qui in omnibus fecerunt contrarium. Unde crispinus. Ex ergo solo mulieris testimonio credentes et nullum signum videtes. exorarunt deprecantes vpm. ut apud eos maneret. iudei vero in miracula videtes omnia egerunt ut a regione eorum eum abirent. Et iudei quidem erant signis vsis incorrecti manserunt. Hi autem et sine signis multum certa eundem demonstraverunt et arguentes dns petitionem eorum que erat honesta et devota. quia semper mansit ibi. satisfacit devotis in oratione sua per duos dies. ppter duo precepta caritatis quibus instruunt credentes. Certius tunc dies est dies glorie et in hoc non mansit ibidem quia samaritanum nondum erat capacem glorie. Sic et hodie cotidie mulier id est ecclesia hns qui fons sui vpm amittit. venit ad vpm per fama et credit. et vpm manet p caritate bidno apud illos. hoc est dat eis duo precepta caritatis scilicet dilectionis dei et proximi in quibus pendet lex et phete. Rogemus eum et nos ut et nobiscum duos dies maneat. quatenus duo precepta caritatis. duorum testimetorum fidem. et amare et tenere nos doceat. Et multo plures qm̄ in primo credidit. ppter sermonem eius. quo scilicet verba vite pferebat verbis mulieris. quia multum sic homo est locutus et mulieri dicebat. quia iam ppter loquelam tua non credimus. que michi est in comparatione eius quod

bidem. licet enim ex doctrina
alicuius inducatur quis ad
credendum. fides tamen sedum se
intitur divine veritati
ad id quod credit firmiter
Ipse enim interius et exterius
audiunt sapiente verba
ab ipso qui est deus et homo
et sicut firmiter credendo
et in fide e maior etiendo
adhereric quam in specie. et
quia non sufficit corde cre
de. sed oportet fide confi
tei die. Ideo fide sua con
firmat. dicendo. quia hic
p eminentia singulare
est salvator. per efficacia
salutare mundi. per influ
entiam generalem. Con
spice nunc domine ihesu quia
itinerando non utitur
subiugalibus aut vestu
sed pedibus incedebat. ne
gratus esset hys ad quos
declinabat. et quo fati
gatus plane et morose
incedit ac tande ad quies
tendum sup puteum se pon
Ex hoc ergo q fatigatus
est ex itinere datur no
bis exemplum non refugi
endi labore pro aliorum sa
lute. simulque datur et pau
ptatis exemplum quia p
dicabat et sedebat sic put
contigit iuxta puteum
super in modum loci. quasi
dicat sedum crisostomum no
in throno aut pulvinar
sed simplicite et ut contin
gebat super terra Cepe

fatigatus est dns ihesus. et
tota vita sua in pauptate et
dolore fuit unde psalmista
in psona ipius ait. sum ego
et in laboribus a iuventute
mea unde crisostomus Cristus
igitur in samariam accedens
faticem et deliciosam vita
abiciens laboriosam vero et
strictam sequens. non subiuga
libus utitur. sed ita valide et
difficulter incedit. ut ex itine
fatigetur Ex hoc ubique eru
dit per se operatorem esse
et non superflua pete et non
multis indige. ita enim vult
a superfluis alienos nos esse
ut et ipsos necessarios multa
abscidamus a nobis. preterea
dicebat. vulpes foueas habet
et volucres celi habitacula
filius autem hominis non habet
ubi caput reclinet preterea
et in moribus quam plurimum
conversat. non solum in die. sed
et in nocte et in desertis. hec
crisostomus Considera etiam quia
discipuli non deferebant victu
alia. sed hora comedendi in
stante ibant ad comparandu
ea unde crisostomus Distinguo
autem dm non solum certa
itinera validis robur. sed
etiam certa cibaria neglig
eriam Non enim discipuli
eius deferebat victualia
victualia. et ostendit hoc
alius evangelista. dicens. cu
de fermento phariseorum eis
loquetur quam illi estimant ut
quia panes non portaverunt
et cu esurientes induxit. et

incidentes spicas · et come
dentes · et cum dicit eu ad fi
cu ppt esurien venisse Ri
chil aliud per omia nos
erudit qm hoc · scilicet con
tempne ventre · et non stu
diosam eius estimare mi
nistratione Jritne equide
eos et hic neq deferentes
vtique quid · neq quia no
portabant statim et ab ini
tio diei huius sollicitos · sed
stdm tempus · stdm q omnes
pulmetu accipiunt · estas co
parantes · sed non ut nos
qui modo · e lectulo surgentes
pre alys hor intendimus · co
quos et mense postores po
cantes · et cu multo hoc stru
entes studio · et post illa
ita alia tangentes tentalia
ante spualia facientes · et q
supuacanea habe optebat
ut necessaria honorantes ppt
hoc oima surgu et mseiq
sit Contrariu eis optebat
oportet · omi spualiu multa
facientes ratione · postqua
tompleneritq illa · tuc tangē
hec · hec crispos Ambula
mus ergo vpt sme equus usq
ad lassitudine · sme expesis
vsq ad esurien · ar sme seru
toribus et pompis vsq ad
amstratione Conspice ecia
quo non dedignat eu negler
ta et alienigena multe lo
qui · monstrans qm mitis q
humilis sit Non despicit ppnas
viles et humiles · tales eis intr
du caput arthana salutis

plus qm diuites et nobiles
Item conspice quo intentus
erat studio spiali quia
cu esset tempus comede
di voluit tamen differre
ut intendet pdicationi
et distulit refectionem
corpis accipe notes co
modere · antequa illus de
ciuitate pdicaret · qualus
iam esset hora sexta et
ipe etiam eo utine fati
gatus esset · volens plus
intende conuersioni sama
ritanorum et operari ea que
erant spus · qm ea que e
rant corpis · quatutuqu
tuc indigeret In quo dns
exemplu alys similiter
faciendi · ostendit verbo
et facto · quatu pdicator
euangelij debet esse solli
citus de salute hom et
postpone omne aliud
negotiu · et q homo debet
esse magis sollicitus de
seu pximi salute spuali
qm de ipsa necessitate
corpali Item conspice quo
fatigatus et fameliczus
sedet in terra inda non
supposito puluinari · et re
fertur eu dispulus sicut
aliquis pauper de ipso
cor · nec ad magna nos
pitia in ciuitate declinat
sicut nos insei No eis
legitur · q ciuitate tuc
intrauerit · ne sibi copa
ratus esset · qui dispulus
dicit · et in ciuitates
samaritanorum ne intra

nentis Nec credas q̃ sola
hac vice in terra comedit
dis humilis et amator pau
ptatis. sed sepe cum ibat
per iuudu comedebat ex
tuitatem et villa ad ali
que iuuud uel fonte quad
ticudy fatigatius fovet et
afflictus Non habebat
cara et exquisita cibaria
non vasa diuisa ut cum
osa. non preciosa et delica
ta vina. sed bibebat aqua
puram de ipo fonte uel
riuo. qui vineas fecundat
et panem tamquam pauper
sedens humiliter in terra
comedebat quy estam od
carni ministrat Cum pate
ibi quia vides eum fatiga
tu et sic humiliatu. ac suste
tatione cibi et potus cor
palis indigente. et quut
teteros de pto hms. oten
tem inde Augy Esuriuit
qui omnes pastu. sitiuit
qui est fons sitientiu. fa
tigatus est ex itine qui
viam nobis fecit in celu
Domine ihu vpe di
uices omn bonoru et
largitor opulentisse
da michi fatigato in ihuy
vite itine cibu et potum
ut reficiar a te fons vite
et omn gratiarum vberrime
cor meu ab vbertate vo
luptatis tue mebria. ut
oblinistatur omna ista tra
storia panis viuus. qui
nequa deficis da michi
hunc cibu spualem ut tua in
omnibus facia voluntate. ego
ne apud me duos dies. qua
tenu duo precepta caritatis
duozq̃ testametozq̃ fidem
me amare facias et obser
uare. ac tertia die scilicet
glie apud te semp manere
Amen De filio reguli Ca
pitulu Sexagesimu Secud

Deinde post duos
dies quibus dus
ihs manserat
apud samarita
nos exiit inde
scilicet de sama
ria. confirmatis samaritanis
in fide. et abiit in galileam
vbi fuerat nutritus. per q̃d
significatur q̃ in fine seculi
confirmatis gentibus in fide
et veritate reuertem ad iu
deos conuertendos. venitq̃ ite
in chana galilee vbi in inp
cis fecit aqua i vinu coram
discipulis suis Et ecce quida
regulus cuius filius infirma
batur caphar naum. audisset
ihm ad partes sibi venisse
aduenisse. abiit ad eu in cha
na. vbi eu nouerat esse. et
rogabat eu ut descendet sci
licet in caphar naum. que erat
in basso respectu loci in quo
ihesus erat et sanaret pueru
lum filiu eius que diligebat
quasi non posset sanare nisi
prius esset descendi theop. iste
regulus interfuit miraculo
facto in nupcis qui dps aqua
in vinu mutauit. quia tue

credidit · sed tamen xpi dnu
itatem pfecte non cognouit
Dicitur autem regulus mul
tiplicit · uno modo puus rex
qui uno preest regno · et
hoc modo non attipit hic
quia tuc temporis non erat
rex in iudea · romani enim vo
lentes frangere iudeorum sup
biam abstulerunt ab eis re
giam dignitate · regnum iu
dee in quatuor tetrarchias
diuidentes ad prouenendum eorum
rebellione Alio modo secundum
chrysostomum dicit regulus ali
quis de stirpe regia seu ge
neris existens regalis · nec
hoc modo attipitur hic Ter
cio modo regulus dicitur
aliquis regum officialis · et
isto modo attipitur hic qui
erat officialis imperatoris de
putatus ad custodiam galilee
pter quod manebat in caphar
nau que erat metropolis illius
terre · uel forte aliquis de fa
milia herodis tetrarche · pol
lens aliqua principatus dig
nitate Regulus iste audito
miraculis xpi speraui ab eo
impetrare sanitate filii sui
et credidit ipm posse sanare
filium suum · a quo salute que
siuit · sed in fide dubitauit
in hoc qd precium eius requi
rens · non ~~[illegible]~~ ipsi precia cor
pali et tactu eum posse sanare
putauit Non enim xpm prete
rium esse credidit · sicut cen
turio qui ait Domine non
sum dignus ut intres sub tectum
meum · sed tm dic verbo · et

sanabitur puer meus Ag
nosceris utique dns cor diffi
dentis arguit hominem in
fide tepidum · dicens · Nisi
signa scilicet communia · et
prodigia · scilicet signa ma
iora que sunt sine exemplo
eo qd similia eis non sunt
visa uel audita · et ideo
petul a digito · id est a simi
lium demonstratione dicta
videritis · sicut incredulis no
creditis · nam signa dant
infidelibus ad confirma
tione doctrine · non fide
libus qui assentiunt christi
Non reprehendit eum de pe
titione salutis filii sui
sed de defectu fidei sue
Veruptamen quia eo de
notione repetit petitionem
dicens · Domine descende
prius qm moriat filius
meus · ideo exauditus
a dno Ihesus tamen ibi
remanens · et pter sem
plenam fidem eius se no
dcesse · sed vbique sicut deus
pritualiter esse iudicans
solo iussu et verbo filium
absens sanat · ut pater
amplius credat · dicens
Vade · non enim voluit ihe
re corpaliter · ut amouet
ab eo falsam estimationem
qua putabat ipm posse
sanare tantum per presen
tia corpalem · filius tuus in
uit · id est restituto e pfec
sanitati de iamma mor
tis appinquauit · qm mod
incipiebat Credidit do

sermonem ihu · quia fides ie
quitur ad optinendu dei
beneficiu · et ibat sine pn
cia corpali vpi · credens
quia vbicq esset ipi tus
eius ad curandu Iam in
cipit crede' quia sermoe
sanet · et ita eu deu ce
et potem vbicq existere
quod supra credebat ad
informatione ergo iram
cessit dns suppo regulo
ne iret cu eo ad filiu suu ·
concessit huiu centurioni
ut iret ad eius seruu · Im
gregoi Quod e quod re
gulus rogat ut ad eius fi
liu veniat et tamen corpa
liter ire recusat · ad ser
uu vero centurioris non
mutatur · et tamen se cor
paliter ire pollicetur · Re
gulo filio per corpalem
presentiam non dedignatur
ad esse · centurioris seruo
non dedignatur occurre
Quod est hoc mpi q' sup
ba ma retuditur · quy
m hominibus non natura
qua ad ymagine dei facti
sunt · sed honoris et diuitiis
pensamus · Cuicq pensamus
que certa eos sunt profecto
interiora minime pondeamus
dum ea considerammus que in
corporibus despecta sunt · negli
gimus pensare quod sunt · Re
demptor vero mundi · ut oste
dat · quia que alta sunt hom
sanctis despicienda sunt · et
que despecta sunt hom · despi
cienda non sunt · ad filiu re
gulo ire noluit · ad seruu
centurionis ire paratus fuit ·
Increpata e ergo superbia ma
que nestit pensare hominem
inter homines · hec gregorius
Non ergo considerammus aut pen
sammus · que certa homines sunt ·
sed quid sunt · Multi enim negli
gentes quod sunt · sollicite glo
riam aliude sibi querunt · Im
crisostom · Nabugodonosor itaq
plurimum nunc inuenitur im
tari · Vt enim tur ille de yma
gine sic modo alii de veste
preciosa · de equis vel iumentis ·
de amplitudine domorum · de
pulchritudine columnarum et
picturis parietum optimantur
esse meliores Quia enim qd'
erant homines pdiderunt · sol
licite hinc illuc circueunt
aliude sibi gloria colligentes ·
omnia sane irrisione plenis
sima hec crisostom Credidit
ergo regulus sermonem ihesu
non tamen integre neq; sane qd
ostenditur ex hoc qd' sequitur ·
Nam eo descendente de cyma
gulilee in capharnaum que ma
gis est in valle ei seruu sibi
occurrerunt et congaudebant filiu
suu sanatu minuarent interro
gabat horam ab eis in qua
melius habuerat Quod fecit
ad certificatione matruli re
spectu sui · Volebat enim stue
ptum casu hoc factu esset uel
ex precepto dni Et dixerunt
ei · quia heri hora septima re
liquit eu febris · Vbi crisostom
pide qualit matruli mani
festu est · Non enim simpliciter
neq; ut contigit a periculo

erutus est · sed repente et simul
ut appareat non esse ex na
ture consequencia quod fiebat
sed ex actione dei · Unde se
quitur · Cognouit ergo pater
quia illa hora erat sanatus
filius in qua dixit ei ihesus auc
tor salutis filius tuus viuit
et cum in hora verbi domini sa
natus esset · et credidit ipse
et domus · id est familia eius
tota · et hoc est conclusio inte
ta · ad hoc enim factum est istud
miraculum · ut regulus cum
familia sua crederet in deum
et totus perfectus in fide fiu
quia perfecte credidit · Unde
secundum aug[ustinum] et bedam dat
intelligi · et in fide gradus
esse · sicut et in aliis virtuti
bus · scilicet initium · incremen
tum et perfectione · huius ergo
reguli fides initium habuit
cum dominum rogauit ut descendere
et filium suum sanaret · tunc enim
et credidit et dubitauit · Cre
didit quidem quod filium suum sa
nare posset · sed non credidit
quod eum sanare posset nisi et
corpore presens esset · Demde
fides eius incepit incrementum
cum scilicet credidit sermoni domini
dicentis vade filius tuus vi
uit · Sed tunc perfectionem obti
nuit · cum scilicet sermo sanitate
filii mutauerunt · quia tunc per
fecte credidit et domus eius tota ·
secundum illud iuce · hodie huic do
mui salus a deo facta est · iam
ergo hic regulus euangelista
efficitur · dum ad fidem suscepta
alios inducebat · Et ideo signat

domini

quod prius regulus in euan
gelio est vocatus postea
crescente fide homo est
dictus · et consequenter per
perfectam fidem pater est
appellatus · Item notandum
quod tribus virtutibus in hoc e
uangelio de vita filii istius
reguli habetur ostensum ·
Primo per dominum qui dicit
filius tuus viuit · secundo
per seruos qui nuntiauerunt
dicentes · quod filius eius
viuet · tertio hoc cognouit
quia hora illa scilicet se
ptima sanatus esset · et hoc
ad denotandum quod est triplex
vita triplici morti opposita · Prima natura que ha
bet opposita morte naturae.
secunda gratie cui opponitur
mors gehenne · Christus · qui
iste filius reguli significat
humanum genus · filius reguli
propagatus de adam · qui de
regio factus est regulus quia
perdita caritate factus est mi
nus · hic filius reguli febre
laborabat · quia per diuersa
vitia genus humanum estuba
bat · cuius salus in chana
et capharnaum completur
ad dandum intelligere quod de
zelo misericordie diuine
quia chana zelus interpre
tatur · presserit salus in hoc
quod erat in capharnaum ·
hoc est commestionum et
ebrietatibus deditus · quia
capharnaum interpretatur pin
guedo dicit[ur] · hora autem
septima · quia septem illustra
tiones solis iustitie · qui

est vnus scilicet sanctifi-
cationis natiue in incar-
natione · visitationis hom-
in natiuitatis humilitate
condempnationis concepcis
concie in circumcisc · re-
generationis nre in bap
tismo · sanctificationis eccle
nobis in secundo eruditio
nis nre in predicatione
et miraculis · et redemp
tionis nre in passione cum
hora septima declinauit
sol · et infirmitas sanata
fuit · et hoc significabat
in libro regum · vbi dicit
vade lauare septies in ior
dane et tercia · ior danis
cum humilitate descendit inter
pretatur · et significat per
septem horas descendere
ad nos dnm · in cruce qui la
lauamur ad sanitatem ·
Vel hore septem que septe
recordationes sunt nostre
quia in nocte in matutino
secundum dnm captiuitatem
in prima illusionem · in tercia
percussionem ad iudicium
in sexta sententiam · in no
na mortem · in vespera se
pultura in completorio
postrema ingressum tum
sepulchrum · hinc enim homo
liberamur ad vitam et
salutem vnde in psalmo
septies in die laudem
dixi tibi · super iudicia iusti
tiae tue · Iste ergo iste
tunus filius infirmabatur
non ita sed regulus appel
latur · nam sicut in prelium
dicitur qui sedet in
solio iudicii dissipat omne ma
lum intuitu suo · Ita ergo si
ipse bene disponit regere se
debet in solio iudicii destruens
omnia opa sua ut si quid in
ministrat destruens intuitu
illud dissipet · qm qui regimen
sui bene administrat merito
sed dicit · vnde seneca · vis
habe magnum honorem dabo
tibi imperium · imperabit tibi
Ita vero male regimen ad
ministrat non rex sed regulus
dici debet · Ita habet itaque
pcior · pt dicit reguliis di
minutiue · qua desinit in su
pius regnum · et hic eius
filius infirmat · qm ratio
sensibilis appetitus contra ali
atur · qui debet obedire ratio
sicut filius suo patri · sed cu
homo per ratione vnum fide
liter deprecatur · hic iste filius
per virtute vni sanatur
per quem sensibilis appetitus
sub obedientia rationis collocat
Ipse ergo iste non est in rei
vio que bene rem dirigit · qua
tenus corpus hominis per eam
vertitur et affectus hominis
ad ea dirigitur et informat
necnon et filie filiarum eius
ad ea sequuntur · Sed quia
dicit regulus · qui filius di
minutiue in cognitione et
obsequium quinque mordia
tas passiones · et non possunt
eis · et ideo filius eius id e
affectus infirmat · id e de
illat a bono et declinat ad
malum · si enim iste fuisset
rex id est fortis · filius eius

non infirmaret. sed quia se
gulus est ideo filius eius infir-
matur. Certum rationis punc-
opa hominis. quia homo e dnis
actuu suoꝝ et affectus partis
sensitiue. quia obedunt rati
bm imperanti et dirigenti. Isti
autem certu audiant qui fi
lius regulu siluet rationis
vnuet. qn reluet in ope q
nies inferiores obediuit ra
tioni. Per horam aute septi
mam in qua puer a febre di
mittitur. significant septe dona
sancti in quo dnus pec
catu dimittitur. et vita spi
ritualis in aia creat. ac so
ta et perfecta salus mentis et
corpis consistit. hore autem eadem
septem quibus aia de peco
per penitenciam resurgit.
possunt dici iste. vnde e in co
tritione. tres in confessione
que debet esse vera simplex
et integra. et tres in satisfac
tione siluet ieunium oratio
et elemosina. Iste septe hore
significantur in libro regu
bi dicit. qp puer ab heliseo
resuscitatus. osculatus est septies
et redit ad vitam. quia istis
septem resuscitatur a portis
mortis ad vitam. Per theo
philus regulus est omis
homo. non solu quia regi
vnus sor. propinquis stem aiam
existit. sed quia ipse super
omia principatu sumpsit.
cui filius id est mes febri
citat voluptatibus prauis et
desideriis. Accedit autem ad
ihesum et deprecatur. ut de
stendat. id est ut condescen
in seruordie vtat. et peccatis
pcat. puset a voluptatu
infirmitate mortificetur.
Sed dns dicit. vade id e
perfectio continuu certabo
ipsu ostendas et tue filius
tuus vnuet. Qi aute am
bulare cessauerit mortifi
cabitur tibi intellectus cu
ca bonu operatione. hec theo.
Cotidie etiam regulus
pro filio infirmo sanado
intercedit. sic prelatus est
pro suo subdito varis tep
tationibus deprauato ut
a dno sanetur. preces essun
dit. Infirmus vero sanat
dum per culpam depra
uatus per gratiam ad iusti
ciam reuocatur. Debemus
ergo rogare deu ut a pec
catis sanemur. quia nullo
per se potest ad statu re
dire iustitie nisi a deo sa
netur. In hoc aute qui in
firmabatur capharnaum
notantur tria que sunt
causa spualis infirmi
tatis. Capharnaum enim
interpretat ager pinque
dinis. vel villa consolati
onis. erat etiam ciuitas
magni honoris. Ex qui
bus habet qp sepe causa
spualis infirmitatis est
abundantia rei temporalis
et nimia consolatio mu
dana. et nimia exaltatio
terrene. qp prospera plus
nocent hominu qp adiusa

Unde boecius plus horro
reor aduersam quam prosperam posse fortunam. Unde et Seneca. Tunc cosi
lia salutaria adhoca. cum
tibi alludit vita prosperitas
Tunc te velud in lubrico
sustinebis ac sistere. Nec
dabis tibi impetus lubeos
sed circumspicies quo enidu
ar vel quousque. hec Sene
ca. In hoc etiam quod erat
filius regulii datur intel
ligi quod nobilitas generis
sepe est causa infirmitatis
spiritualis. quia nobiles sepe
excertent rapina esseriunt
in superbia. sepe excertent
rapinam. sepe etiam immer-
gunt se in luctu luxurie
et lasciuiam. Cauendum
ergo in prosperitate huius
mundi ne spiritualiter infirme
mur. quia tunc facilius et
frequentius per peccm arri
pimur. Unde crisostomus
Quando prosperitate profluum
ad in malignitate viuamus
tunc magis nobis est ac ma
gis dolendum. Nam semp
quidem nos oportet time
re peccatis. maxime
autem cum michil triste pre
timus. Cum enim per ptes
ab vno quoque nrm penas
exigit. lemorem nobis ipsum
magnopere facit. Cum ab
vero pacientius ma videt
dissimulare delicta. ad max
imam nos in talibus prima

nentes penam reseruat. Ga
natur autem filius hora sep
tima in virtute verbi dei
hora enim septima declinat
sol a meridie et vergit ad oc
casum. Cum ergo vite nre
videmus transisse meridie
et nos in declinatione positos
tempus est ut in virtute di
uine predicationis. relinquat nos
febris. et ad dium conuertam
Et notandum quod bene per febrem
significat peccatorem. et febri
citaris potest intelligi peccator
Sicut enim febricitans nunc ha
bet calorem nunc frigus. et
tremore. sic peccator habet
modo cupiditate et mordia
tum amore bonorum transitorium
et hic est calor aue. modo
habet timore. quod est frigus
eiusdem aue. Unde dicit au
gustinus. quod omnia peccata duc
ere facunt in homine. scilicet
timor. et cupiditas. Timor
facit fugere omnia que sunt cu
m molesta. cupiditas facit
appetere omnia que sunt carnis
suauia. Et secundum hec duo du
plicem penam habebit peccator
in infernno. secundum illud Job.
ad nimium calorem transibit
ab aquis niuium. Inter cetera
etiam incommoda que patitur
febricitans est istud quod habet
palatum mordinatum. propter
quod dulcia videntur sibi a
mara et insipida et econuer-
so. eodem modo peccator sic
habet mordinatum palatum

q omna sibi videntur insipida
Dicitur autem febris a feruore
et ideo omnis inordinata pas
sio feruens igne maligno fe
bris est anime Sunt autem
iam diuerse species febrium
sic etiam sunt diuersa genera
peccatorum Prima est effimera · q
dicitur ab effimero pisce ma
rino · qui eodem die quo nas
citur moritur · et significat
motum inordinate passi
onis et spaliter subitu ire
motu qui debet finiri ante
solis occasum · sedm illud
apte · Sol non occidat super
iracundiam vestram Secu
da febris est tertiana que
uno die intermittit · qua la
borant illi qui cum peccata
uerunt dolent de peccato
et sic habent vnu diem pe
nitencie que est contricio
Sed ad sedm diem confessionis
non puenitent et ideo statim
in idem redeunt Tertia fe
bris est quartana · vbi duo
dies absq; accessione sunt
Quidam enim post accesso
nem per duos dies penite
cie scilicet contritione et con
fessione assumunt · sed qua
lis inuenta sacerdotis arbi
trium ad diem tertiu scilicet
satisfactionis non puenitent
ideo iterum in pecc passio
nem incidunt Quarta
febris est cotidiana ecce vi
deliet qui absq; contritione
aliqua frequentant mala ·
qui ad iram omni die gule
seruiunt aut mendaciis et
luxuriis seu iurgiis vacant
Sed hanc sequitur febris
quinta scilicet continua ·
quia frequentatione sequitur
continuitas · et hac febre
maxime laborant luxu
riosi ac inuidi et auari
qui propter conscientiam
difficiliter possunt curari
Sexta febris est iam ge
nerale conscientiam que
per ethicam intelligitur · e
thica enim dicitur que in
morem est deducta · ethis
namque mos appellatur · hec
autem febris radicatur
in membris · et naturalem
humiditatem assumit et
consumit · et specialiter
significat scilicet tristicia
que ossa exsiccat et mor
tem operatur Unde in
puerbis Spiritus tristis
exsiccat ossa · id est robu
virtutem Septima fe
bris est acuta que est
desperatio conscientie iam ne
quicie · cum quis iam no
erubescit nec timet nec
paenitet facere que cons
cit De salute talis val
de timendum est · quia in
tali febre solent medici
desperare Hoc iterum sedm
signum fecit ihesus in cha
na galilee · vbi primo
mutauit aqua in vinum
et iniquo secundo sanauit
reguli filium Quadus
enim filius reguli cum
sanaretur capharnaum
fuerit ihesus tamen in

phana hoc signum fecit. qz
ibi corpaliter existens. ver
bo eum absente sanauit.
Iustice autem p duplice
dm adventum in ecclesia
dm. datur duplex effectus
sicut verbi dei in mentem. p
mo enim letificat. et hoc
significatur in matutino vi
in. quod letificat cor
hominis. secdo sanat. et ho
significatur in cuta infir
mi. Item per hoc significa
tur duplex adventus
filij dei. scilicet primus qui
fuit mansuetudinis ad
letificandum. quia in na
tivitate eius angelus
nuntiauit pastoribus ite or
pro gaudium magnum. et
hoc significatur per pri
mum. secundus adventus
eius merit mundum ma
iestatis qui venet tollere
infirmitates et penalita
tes nras. et configurate
nos corpi claritatis sue
et hoc significatur in cu
ra infirmi. Oratio.

Omnipotens deus qui de mundi angustiis
confessionis et laudis in galileam totam
huius mundi advenisti quoniam infirmus sum tem
pluium vetus pulcritudine
temptatus. et ideo mei
pro mei temptatione
fatigatus. miserere mei
ne forsitan moriar morte
culpe. vel corporis aut
gehenne. ut virtute verbi
virtutem confessionis. venia
mio oratione pietate et ex
emplo per gratiam tuam
o salvator liberet a febre
fomitis. et egritudine peccati
et nulli succumba mordi
nate passioni. Amen. De
quatuor parabolis dni ad turbas
et ibi ad discipulos habita. Ca. lu. hom.

Post hec dnus ihs
iuit ad mare
pestatur ut ho
mines in terra
existentes et
pre turba ad
eum congregata
ascendes cum discipulis
in naviculam. et sedes in
ea docebat turbas simpli
ces et devotas in littore
stantes. Unde Crisostom. As
cendit in navem ut post
se neminem dimitteret
sed omnes auditores ante
faciem haberet. ut et au
diret eum plus et videret.
et visus delectaret auditu
et auditus visu. Ubi
et beda. Significabat autem
hec navis ecclesiam in me
dio nationum edificanda
in qua dns dilectam sibi
consecrat mansione et
proposuit dns turbis quatuor
parabolas duas. duas con
ditionibus homm congruen
tes. ut pro varietate mor
borum. varia esset medicina
alij enim amaris. alij dul
cibus. alij austeribus.

Dnica v. epiph. Gilee
Dnica in lo.
Cu turba plima.

De quatuor parabolis dni ad tbus
[illegible] ad discipulos habita

alij leuibus delectantur cibis
Ut enim aut per os dicitur non
vnius sententie est · sed di
uersas in singulis voluntates
· et ideo loquitur ad eam
in multis parabolis · ut in ista
varias voluntates diuersas
recipiat disciplinas · et qui
diuersis patet familias inuita
tos diuersis reficies cibis
ut vnusquisque secundum naturam
stomachi sui alimenta varia
sumpsit et sic intendu secundum
eundem sermonem · quia no
omnia locutus sit eis in pa
bolis · sed multa Qui enim
dixisset cuncta in parabolis
abscisis emolumento populi
recessissent · propterea instet
obscuris ut per ea que in
telligunt ducentur ad no
ticiam eorum que non intelli
gunt · In hyis autem quatuor
parabolis et alijs tribus conse
quenter sibi succedentibus po
nitur deinceps ecclie a p
dicatione dominica usque ad finem
mundi · In prima parabola que
est de semine iecto in ter
ram · cuius quarta pars tan
tum fecit fructum · designatur pre
dicatio domini et apostolorum · qui
predicauerunt indeis indifferen
ter bonis et malis · et
paucis compatiue credide
runt · et maior autem pars
infidelitate remanserunt ·
Prima ergo est de semine et
verbo dei · quod ipse exiens
a patre qui de invisibilita
te patris · mundo visibilis

· et in terram bona fecerunt fructum

apparuit · seminatur in mundo
et in quatuor locis cadit
siluet in terram triplicem
malam · nec ferente fructum · triplice Seminatur
autem plica genera semi
nis · primo seminatur lege
naturali in mente cu
iuslibet hominis · sicut est
quod tibi fieri non vis a
lijs ne feceris · et quod
tibi fieri vis · alijs fece
ris · item seminatur per
angelos revelationes
per moysen legem scilicet
precepta et prohibi
ones per prophetas pmis
siones et comminationes
sed nunc exit seminare
per sepm legem euan
gelicam omnibus fideli
bus Non cessat enim ecclia
semper in nostris au
ribus seminare · non solu
cum docet · sed etiam cu
creat in eis semina bo
na virtutum siluet et
dono · Exit ergo de
filius de sinu patris ·
non secundum diuinitatem
quia sic est vbique · sed
secundum humanitatem et car
nis assumptionem Vnde
crisostomus Exit autem
qui vbique est non loquit
sed meditatione · et per
amictum carnis ipsum
minor nobis factus · Exit
inquam qui seminat id est
qui habet officium · sicut

et gram semandi semma
re semen, quod id e doct
ne verbi. Seminator
ergo ppe opus est pdica
tor. Cum potius copin
mus seminatoris qm se
minator. Et dum seminat
id est doctrinam indisse
rent spargit. aliud ceci
dit secus viam id e sup
cor. deinde per errores
vagum per lasciuias at
tritu per carnales affec
tiones. ac suggestiones
demonum et varias tem
tationibus vitiorum. ad mo
du vie expositu per car
nis concupiscencias. et
hec omn sedulo trasitu
et frequenti meatu. semen
verbi coculcat. ne germi
nare possit. et volucres
celi stillicet aeris. id est
demones qui volucres
celi dicuntur. sue ppter
aeris inhabitatione. qr
per aera discurrunt. sue
ppt natura celestem. quia
celestis sue spiritus natue
sunt. sue ppt velocitate
ad matu. quia ad hoc
semp intendunt comede
runt illud. id est sua sug
gestione rapuerunt et
fructu impedierunt. et
sic tollunt verbu et mem
bram verbi de corde ut
nec memoria mentis te
neat. quod ope exore neg
lexit. ut impedito verbo
impediatur fides ne creden
tes salui fiant. quia fides
ex auditu est. Non sit qui
audiunt. sed non afficiuntur
in verbi virtute. unde neqq
nascitur. quia diabolus de
corde eorum tollit. Verba ergo
dei mente retinenda sunt
et sicut semen sub terra
ita verbu dei in memoria
debet occultari ut fructifi
cet. quia sdm gregorium
sicut eius vita desperatur
qui languente stomacho
alimenta non retinet. sic et
ne mortis periculu formi
dare debet qui verba vite
id est alimenta iustitie in
memoria non tenet. Aliud
cecidit supra petra. id est
supra cor petrosum et dur
ac rebelle et pterum per
superbiam et naturam. statim
sole et feruore temptationis
orto arruit et vigorem fidei
pdidit. quia non habebat
profunditatem terre id est
tribulatione patiente et huo
rem devotionis et gratie
in sui qui audiunt et aliquo
modo afficiunt. sed non pro
sunt facere quod dicit. unde
non radicatur in eis verbu
per bonu propositu in cordi
bus eorum diuitis quia cito ad
horam nascit. germe con
punctionis cu verbu con
firmationis audiunt. et
statim feruore persecutionis
vel cuiuslibet tribulationis
et temptationis arescit. cu

per impatiam desplantur et
deficiunt · quia verbum predica
cionis sine humore gracie
et amore virtutis non profi
cit · Et hi radices non habent
scilicet profunde firmitatis et
firmum desiderij · et ideo ad
tempus credunt · et in tempore
temptacionis recedunt · qui verbum
prius receptum renuunt · Et
sicut arbores que sepe transplantate radices fixas non
habent · sic hi frequenter de bo
no in malum mutantur · et ideo
in bono non radicantur · Ten
tacione nempe probatur · si
verbum dei radices sue fixe
rint · sicut impetu ventorum
apparet si arbor bene radi
cata sit · Tales instabiles sunt
de familia regis saul · qui inter
prophetas erat propheta · et inter
stultos stultior · Aliud cecidit
inter spinas id est in corda
divicias ambicione sollici
ta · et sollicitudinibus earum
lacerata · ac curis temporali
bus minus dedita per avari
ciam · et simul exorte spi
ne id est multiplicate divi
cie suffocaverunt illud id e
impedierunt fructum predica
cionis occupando mentem
ut in ea plene non posset
fructus spiralis · hi sunt qui
audiunt et assicuntur et pro
mittunt bonum facere · sed non profi
cunt · quia suffocantur in eis bo
num propositum prevalentibus in eis
curis et divicijs et voluptatibus · Eximitur enim a loco
predicationis ad mundana suffo
cantur a sollicitudinibus
que important avaria ac
cupiditate et divicias q
notant avaram conservatio
ne et voluptatibus vite
que important luxuriam
fruitione · et fructum non
referunt · quia hec tria se
men spirituale fructifi
care non sinunt · sicut spi
ne ea condensatione semen
minimum suffocant et o
riri non permittunt · Dicte
quippe et honores spine
sunt · quia sicut spine suis
punctibus corpus lan
iant et cruentant · ac turpe
et fedum in oculis hominum
reddunt sic amor et ambi
cio divitiarum et honorum
cogitationem suam puncti
onibus ac curis et solli
citudinibus · que sunt spes
acquirendi · ac timor perdendi
et sollicitudo conservandi
eam lacerant · et eum usque
ad penam protrahunt quasi
inflicto vulnere cruentat
ac miseram et infelicem
coram oculis dei faciunt
Et tamen sub hiis tenebris
esse delicias multi reputant · et qui de spiritualibus
cogitare incipiunt · statim
se temporalibus immisent
ac suffocari et emolliri
rigidem virtutum amictum
Sicut ovis commandabit in
spinis · semper ibi de lana
dimittit · sic vacans curis
temporalibus et mundo · mul
ta bona spiralia amittit
unde crisostomus · Que ad
modum spina videntur

detineatur. pugnat eu qui
detinet. ita et secularia vn
decuq; detineas. contristat
eu. qui constringit eu et
fouet. Sed non que spina
lia talia. sed margarite
alicui assimulatur. vnde
cuq; circumvolueris delec
tant oculos. hec Crisostom
vel diuitie dicunt spine
quia pugnat anam in mun
do. et iudicio. et in inferno
in mundo triplex e punc
tura. siluet laboris in
acquisitione timoris in
possessione. et doloris i
amissione in iudicio etiam
pugnant mente. qui dns
dicet auaris. esurium et
non dedistis michi man
ducare. sitiui et non de
distis michi bibere. et cetera
iste puncture eius ita pe
nose. q ipi auari quasi cu
piat non esse. quia dicet
montibus. cadite sup nos
et collibus cooperite nos.
in inferno etiam iste spine
pungent animam perpetuo cru
ciatu. quia ex eis patur
ignis quo peccatores ardent
conburitur. Et nota or
dinem istorum predicto
rum. primum non fructi
ficantium. secundo germinat
sed concultcatur. et ab aui
bus comeditur. Secundum
germinat sed non multum
crescit. quia humore
non habet. Tertium vero
iam in stipitem eleuat
sed non fructificat. quia
a spinis suffocat. Aliud si
licet quartum cecidit in ter
ram bonam que est integra
per despectum pinguis per
affectum. culta per virtutum
exercitium. et sic secunda per
fructum. id est in cor fidele
et deuotum. et ortum secun
fructum bonorum operum. Ubi
beda. Terra autem bona est
electorum conscientia. que omni
bus predictis tribus terris
contraria facit. quia et co
mendatum sibi semen verbi
libenter excipit. et exceptum
inter aduersa et prospera
constanter ad fructus vsque
conseruat. hec beda. Aliud
autem facit fructum centesimum
aliud sexagesimum. et aliud
tricesimum. Ista vero triplex
differencia fructuum primo
potest considerari quantum
ad tres status fidelium. qui
sunt incipientes. proficientes
et perfecti. Incipientes sunt ta
quam terra que profert fructum
tricesimum. quia sufficit
ut habeat fidem trinitatis
cum impletione decalogi.
Proficientes sunt tamquam ter
ra que profert fructum sexa
gesimum. quia non tantum
habent fidem trinitatis et seru
ant decem precepta. sed etiam
exhibent sex opa misericor
die. Perfecti sunt tamquam ter
ra optima. que profert fructum
centesimum. quia habent du
plicem perfectionem. seruantes ve
teris legis precepta et euange
lii consilia. Iste triplex gra
dus siluet incipientum. profici

centu et perfectorum · tangitur
mira in secunda parabola ubi
dicitur · Plenio enim terra fruc
tificat · primo herbam · deinde
spicam · et deinde plenum fru
ctum in spica Secundo potest
considerari quantum ad tres sta
tus salvandorum · scilicet virgi
nes viduas et coniugatos ·
Aliud ergo fecit fructum cen
tesimum · scilicet in virginibus
virgines enim nolunt multi
plicari per opus carnale in
liberis · sed per opus spirituale
in scriptis et ideo significatur
per centenarium qui fit ex
ductu denarii in septem · A
liud autem fecit sexagesimum
scilicet in viduis et continen
tibus · sexagesimus enim con
stat ex denario ducto per
senarium · in quo significatur
decalogus cum senario operum
misericordie Aliud vero fe
cit tricesimum · scilicet in con
iugatis · propter fidem trinita
tis cum observatione decalo
gi · Ubi tangitur tres gra
dus castitatis primus est casti
tas coniugalis · per quem
gradum vitatur illicitus co
itus · licito tamen coitu
retento in internomali
actu Secundus gradus e
castitas vidualis per quem
cavetur de cetero omnis co
itus · ut animus possit de
cetero liberius deo servire
licet posset licite interdum
contrahere Tertius gradus
est castitas virginalis q
est superior istis per quem
omnis concubitus simpliciter
evitatur · ut mens ipsa
tamquam sponsa sue soli
deo per amorem copulet
unde theop. Qui in cen
tum fructificant sunt q
perfectam habent vitam
ut virgines et heremite
Qui autem in sexaginta
qui medio criter se habet
ut continentes et qui in
cenobiis sunt Qui autem
in triginta qui parum
quidem sunt · sed in priam
virtute fructu feretes
ut laici et qui in coniugio
sunt unde et Augustinus
Centesimus fructus e
martirium propter sanctita
tem vite vel contemptum
mortis · sexagenarius in
gemitus propter deum interim
quia non pugnat con
tra conscientiam carnis ·
tricesimus vero coniuga
torum quia hec est etas
pugnantium · ipsi enim am
bitum habent conflictum
ne libidinibus superentur
Dec Aug. Vel tricesimum
fructum affert qui det
mentem in exteriorem
bonis constanter sustinet ·
sexagesimum · qui sustinet
detrimentum etiam pro
corpus per flagellationem
et macerationem et ce
tera huiusmodi · centesimum

q̃ q̃ ipse fructus eius tricesimus et
aute et omnia bona

qui contemnunt etiam tota
vitam per martirium. Un
de Crisostomus. Terra bo
na est qui abstinet se a
malis. et sicut vitis suas
facit bona sua contemnat
et accedant ad sermonem du
plum habent sexagesimum
Si autem et preceptum
imperiales sentire de mor
te eorum presentes habent
centesimum. Aut si bona
eorum prussa fuerint et
filii habent sexagesimum
si autem insuper mutilati ali
qua corpus eius contigerit
et fideliter sustinuerint nt
habent centesimum. Nam
ab ante temptationem
tricesimum habuit in facul
tatibus suis iuste. Iniedo
post damnum substancie
et filiorum, sexagesimum.
post plagam autem cor
poris centesimum fecit. Cui
centesimum habet in se et
sexagesimum non habet
et qui sexagesimum habet
non etiam centesimum ha
bet. Semper enim minus
quod minus est in se habet
inclusum. illud autem qd
minus est minus in se no
habet. hec crisostomus. Item
ut dicit remigius. semen
verbi dei tricesimum fruc
tum facit. qui bona co
gitatione significat. sexa
gesimum quando bonam
locutione. centesimum qui
ad fructum bonorum operis

sexagesimum habet et tricesimum
Cronica q̃ tricesim habet

perducit. Non ergo per terra
bonam designati. in cor de
bono quod intendit verbu
dei audire. et optimo quod
intendit sicut illud operari.
audientes verbum dei devote
retinet fideliter in memoria
et fructu afferunt in patientia
scilicet usque in finem exper
tando premia. quia sicut
gregorius. dum equanimiter
predonum mala tolerat
et humiliter flagella sustinuit
postmodum ad requiem sub
limiter sustinuitur. Et ad
uerte q̃ bona terra habet
conditiones penitus oppos
tas aliis in quibus semen
cecidit. Quod enim in audi
entes verbum retinent. est
contra eos qui sunt secus via
et venit diabolus et tollit
verbum de cordibus eorum. Qui
autem fructum afferunt sanc
tarum scilicet operationum. e
contra eos qui sunt spine suf
focantes dei verbum. Cum ho
hoc facunt in patientia est
contra eos qui supra petram
qui ad tempus credunt et
in tempore temptationis rece
dunt. Terra ergo mala in lo
ca secus viam petrosa et
spinosa distinguitur. sed ter
ra bona non subdiuditur
quia una est ecclesia. una e
columba mea. licet fructus
et virtutes eius subdividat
in centesimum sexagesimum
et tricesimum. ita etiam et
premia diuersa sunt. q̃ differt

stella a stella in primo sicut et
in merito. De semine itaq; tres
ptes pscidolos perierunt ac
ma tantu saluatu- et pficit
et neq; hic equaliter- sed cum
multa differencia. Quantus
enim semen diuini verbi de se
st secundu. sit tamen ut vi
tum est triplicit in fructu
tum. Vnde theophilus vid
quomodo malu sit plurim?
paucu saluantur. quarta enim
pars semis saluata inuenit?
Ex quo patet q exemplo dni
predicator verbi diuini non
debet cessare a predicatione
licet videat nisi paucos p
ficere. quia faciens quod
in se est meritu suu non pdit
Vnde nota sdm theophilum
q non dixit q seminas a
liud piecit sectis viam et ce
tera. sed quod semen cecidit.
qui enim seminat debet recte
sermone. sed sermo diuer-
simode cadit in audientes
quia semen quodlibet recipit
sdm modu et dispositione
terre in qua seritur. que
si sit fertilis et culta pferet
vberu fructu. si aut sit steri
lis et inculta germinat spi
nas et tribulos. vel etia nul
lum fructu. ita q sdm varia
am dispositione terre. semen
diuersimode pficit ad fructu
sit in nobis sdm varia dispo
sitionem cordis nri. diuer-
simode recipit semen quod
dnus verus agricola de ce
lo nobis adiuvit. Ponite ce
go debemus verbu dei cum
deuotione audire ac cum
gaudio et desideio suscipe
Deinde intellige ac inter
aspera et aduersa vtilit
conseruare. et denq; fruc
tus facere. vel centesimu
vel sexagesimu. vel trige
simu. Hi seda parabola
que est de zizania destri
buitur status ecclie. sequen
tur immediate post morte dni
et apl̄oz quia diabolus
fidei in cordibus fidelium
seminate inuidit. et ideo
post dni et apl̄oz dormitione per mortem alu
quos inter fideles ad psi
dium heresis comouit
quasi seminas zizania
in medio tritici ad ipius
destructione. potest aut
oriri inimicitia in segete
zizania dici ut lolium.
sterilesq; auene et hmoi
Sicut ergo zizania bono
semini. sic heresis bonis
scripturis superseminat
et eis se admiscent vnde
augustinus Neque enim
nate sunt heresis et que
dam dogmata puersitat
illaqueantis animas. et
in profundu perpitantis
nisi dum scripture mal
intuitur- non bene. et q
in eis non bene intelligit
etiam temere et audacter
asserit- Et notandum
q dnus habet triplicem
agrum suu ppriu in quo
seminat triplex semen
horne primus ager est
mundus in quo dnus se

mandat semen verbi dei s
ue doctrinam veritatis
Secundus ager est ecclia
catholica in qua opus se
minant fideles homines
qui sunt filii regni. id est
fini sancti et electi vni
qui inter filios regni co
putantur. Tertius ager
est anima in qua opus
seminat duplex semen
bonum. Primum semen est
bona voluntas. et hoc se
men debet esse proferre fru
ctum bone operationis. Secm
semen est cognitio sui
mundi. et dei. Ex cognitione
sui quasi ex quodam semine
oritur dolor. secm illud
ecclesiastici. qui addit scie
ciam addit dolorem. Ex
cognitione mundi oritur
timor. quia in medio la
queorum homo ingreditur
Ex cognitione dei oritur
amor. quia ipse est crea
tor. redemptor et glori
ficator. Primum ergo semen
seminat deus in agro affec
tus. secm in agro intellec
tus. Sed inimicus diabolus
superseminat zizania scilicet
errores in intellectu et co
gitationes malas in affectu
Hoc semen triplicit extirpa
tur. Primo igne contri
tionis. Secdo per principe
confessionis. Tercio per e
radicationem satisfactionis
Studeat ergo fidelis ad
ut semen dei in ea germi
net sanctis desideriis et
operibus virtuosis. Hic autem
ager scilicet anima spiritu
sancto irrigatur predicatione compluit
pluuia gratie et roris inte
riordie Secda itag parabola
est de zizaniis et lolium bono
seminis quasi inimicus que de
scribit ceteris hereticorum. Si
mile est regnum celorum id e
ecclia militans seu status eius
homini scilicet domino qui dat reg
nare in celestibus. et cui se
uire regnare est. qui per se
et per apostolos seminauit in a
gro suo. id e in mundo seu in
ecclia labore et sanguine
dominico exculta. bonum semen
id est sanctam doctrinam et
fidem catholicam. ac eos quos
filios regni vocat et nota
hic q in istis parabolis non
fit comparatio persone ad personam
sed negotii ad negotium. seu
facti ad factum. ac si diceret
factum quod agitur circa regnum
celorum et circa ecclesiam. simile
est tali facto uel negotio Cu
autem dormirent homines id
est custodes interius qui ad
custodiam et tutelam sunt
deputati per quos significat
prelati. quia somnolo id est
negligencia inhaerente dia
bolus insseminat zizania
seu lolium Dormiunt enim pre
lati triplicit. vel cum tor
pent inertia. uel cum re
dundant lasciuia. uel cum
premuntur ignorancia siue
culpa. Hec autem dormitio no
solum significat superiorum neg
ligenciam circa custodiam

gregis. sed etiam negligentia
cuiuslibet circa custodiam
sue spiritualis persone et salutis
perditionem. Cum enim negligentia
exploratur diabolus. et sic p
suggestiones malas seminat
zizaniam in cordibus hominum
Cum ergo dormirent venit
inimicus. id est diabolus et
superseminavit zizania. id est
errores et sectas iniquitates
ac eos quos filios malignis
dns interpretat in medio tri
tici. id est electorum. hoc est
hereticos permistum electis
Zizania alio nomine dicitur
lolium. et est femini generis
in singulari. sed neutri vel
feminini in pluralis. unde est
versus Est zizania. sunt
zizania. pluralis nicis. Et dicunt
aliqui quod zizania in singu
lari penultima producitur.
sed in pluralis corripitur. Dig
nent ergo prepositi ecclie et
subditi. ne per eorum negligen
tiam diabolus valeat zizania
seminare Cum autem
crevisset herba per effectum
fidei et fructum fecisset per
effectum operis boni. quia fi
des sine operibus mortua e
tunc apparuerunt zizania p
manifestationem errorum et
perdue per et persecutione
fidelium xpi Et cum servi
hoc dno dixerunt aut illis.
Inimicus homo hoc fecit Dia
bolus dicit inimicus homo.
quia sub similitudine rationis
quasi hominem decepit uel

ex eo quod hoc a principio in
imicus fuit. uel ab eventu
quia homines vivit. sicut ab
affirmatione dicit scriptio affir
camus quia affirmam de
nivit Cerui isti sunt pa
tres antiqui qui fuerunt
in primitiua ecclesia qui ad
imitatem predicam hereses
insurgentem in ea accesse
runt ad eos deum per orati
onem inquirentes unde
oriretur talis predicatio. qui
fuit divinitus revelatum
quod hoc erat ex diaboli ope
deo permittente factum. et
hoc fuit stabilitatis probatum
fidelium Diabolus quide
in mundo seminavit tria
semina pestifera. scilicet
ignorantiam obtenebrate
culpam infrigidante. et
miseriam ignominiosam
ideo de celis venit celestis
agricola. portas tria se
mina illius contraria. sci
licet sapienciam illuminante
gratiam inflamante et
gloriam exaltante. Seminat
uit quoque opus sanctam
doctrinam. et fidem catho
licam. et superseminavit dia
bolus errores et iniquita
tes multiplices. Seminavit
deus in mundo patrem et
fraternam caritatem. supper
seminavit diabolus iniquitatem
et malam voluntatem. Se
minavit etiam deus cotidie
in agro interiori. id e

in mente bona posita
diabolus superseminauit cau
nalia desideria Germina
ut deus in agro exterior
id est in corpe mundicia
et puritate superseminauit
diabolus immundicia et
carnalitatem Cerni aut
dicerent id est sancti pa
tres per oratione diui
num consilium quesierunt.
Vis · inquit et colligimus
ea · separando malos a
coitate ecclie per excom
cationem · et tandem dimit
tendo iustitie seculari
exterminandos · per morte
Et aut non Re forte colli
gentes zizania eradicetis
simul cum eis et triticum
id est illud quod e ~~et~~ tri
ticum quo ad se · sicut si
aliquis fidelis dampna
retur sola suspitione · vel
quod e triticum quo ad a
dos · sicut si eradicat no
primo victus · tuc alii
fideles scandalisant · et
non sectat ordo iustitie
et si eradicat triticum · id
est alii fideles per standa
lum · vel quod est futurum
triticum · quia modo est ali
quis malus · qui cras est
bonus Vbi prohibetur era
dicatio festinata · dampno
sa · et suspitiosa · fest mata
est · qua non precedit admo
nitio · Dampnosa e qn

multitudo est in causa vel
princeps inst fuerit causa
manifesta · redundans in iu
riam ecclesie · Vnde augustin
dicit · quia aliqui sunt tolerandi
mali pro pace ecclie qui ti
metur de scismate Suspi
ciosa est qui non habetur
certitudo de aliquo heresi
vel vitio Tales ergo non sunt
excludendi quia in hiis tri
buis modis prohibetur hic e
radicatio fieri Cuinte vtrasque
silicet zizaniam et triticum
malos et bonos creste vsque
ad messem id est vsque ad con
sumatione seculi et diem
iudicii · et hoc est intelligendum
de illis · qui non sunt notorii
neque pertinaces · neque per eos
imminet vniuersale dampnum
ecclie · hic datur penitentie
locus et districtioris exem
plum In hoc enim monemur
ne occultorum iudicium nobis
vsurpemus · sed de illudere
seruemus · qui tribuit vnicuique
iuxta opera sua Nec istud
est contrarium apto qui ait ·
auferte malum a vobis ipsis
quia hoc dicit dominus in
telligitur de ambiguis ·
illud autem apli de manifestis
Hic etiam inuitus diuina
benignitas · et patientia di
latorius · sustinet enim patiens
diuina clemencia · zizania
cum tritico · hoc est malos
cum bonis Sustinet aut
eos tribus de causis · prima
ut si velint conuertant et

per bonos adiuuent. Credi
ut iusti plaudant deo regra
cientur. q electi sint p gra
tiam de suo peuniud. et
eorz comparatione plus intrat
ad bonu. tertia ut bonis
profitiat et eis merita sua au
geant. Prosunt enim mali
bonis pugnando ut si qua
est in eis peccati rubigo elimi
netur. et exercitando. ut
virtus in bonis latens mani
festetur. ac stimulando. ut
electi in via huius exilii seg
nes non efficiantur. sed ad
priam suam festinet. et co
ronando quia dum tribu
lationes iustis ingerit. la
pides preciosos in corona ce
lestis glorie apponit. Ber
ulut ergo ~~bonis malis~~ mali
bonis predictis modis et ideo
permittitur. vnde cum eis ide
inde dns subiungit. Et in tpe
messis id est iudicii et finis
lis consumationis. dicit mes
soribus scilicet angelis. Colli
gite primo zizania id e ma
los. a consortio bonorz eos
excludendo. et hoc quo ad
penam damni. et sequitur
pena sensus. et alligate ea
id fasciculos ad comburendu
quia mysterio angelorz separa
bunt tut mali de medio iusto
rz et mittent in infernu
qui creditur esse in centro ter
re et terra vallatus undiq
Et bene dicit in fasciculos. no
in vno fasce. quia vnusquisq
punietur pro modo peccati

tatis sue et simul erunt in
mundi cum mundis. gulosi
cum gulosis. auari cum
auaris. superbi cum superbis
et sic alii impii cum suis
similibus. ut qui sociati
fuerunt in culpa simul socia
bunt in pena. Cuno
ad penam sensus erunt
plures fasciculi. sed vnus
erit quo ad penam damni
Et subditur. ibi erit fletus id e
~~et~~ dolor vehemens eo damp
no. scilicet. pro carencia
visionis dei. et exopo
nitur. pro tristitia et do
lore. quia forte non erit
ibi corporales lacrime. et
stridor dentium id est
passio urgens ex pena
sensus et tormento. sci
licet pro penarz. acerbi
tate. In quo significatur du
plex pena inferni. pma
ex parte metis. scilicet
tristitia vehemens. que
significatur per stridore
dentium. vel fletus ex
calore dissoluente et sti
dor dentium ex frigore
constringente. Vnde iob
Ab aquis nimis transibut
ad calore nimium. Deinde
sequitur. Triticum autem
id est fideles et electos
qui in area huius mundi
sunt triturati. ~~et~~ flagel
lis afflictionib. et tep
tationib. varijs ita ut
in eis nulla sit pala
vel macula congregate

in horreum meum scilicet ce
lestium mansionum. Et tun
ausi fulgebunt sicut sol. et
hoc per dotem claritatis
ex gratia que ad corpus re
dundante. Ubi Crisostomus
non quia ita solum sicut
sol. sed quia hoc sudore
aliud magis luculentum
non nostrum. cognoscis
nobis virtutum exemplum
hec Crisostomus. Comparatur
autem gloria iustorum
soli. maxime quo ad cor
pus. quia anima glorificata
multo pulchrior erit
sole. In sole autem qua
tuor dotes corporis glori
ficati notantur. scilicet
claritas. quia in creatu
rarum inferioribus nichil sole
clarius. agilitas. quia
exiens ab oriente statim
apparet in occidente. sub
tilitas. quia transit per ri
trum illesum. impassibili
tas. quia radius eius non
leditur nec maculat. Et
subditur. in regno patris
eorum. ergo tamquam filii
accipient regni decoris
o qui gloriosum est regnum
in quo sancta societas. quia
iusti. in quo perfecta clari
tas. quia fulgebunt. in quo
perfecta delectabilitas. qui sicut
sol. dulce enim lumen est
et delectabile. in quo sublu
mis dignitas. quia in reg
no. in quo paterna cari
tas. quia patris eorum.
Hanc parabolam stadam. tan

quit mattheus faciens tantum me
tionem de bono semine. quod
ad solos electos pertinet. qui
tamquam triticum et frumentum
in horreum celestis beatitudinis col
ligentur. quando zizania et
lolium in camminum ignis mit
tent. Unde congrat regnum
celorum id est ecclesiam que a
deo regitur et homines re
git. homini iacienti semen
in terra et cetera. Per se
men intelligitur verbum dei
quod homo scilicet doctis se
minant in corda humana. et
dormiunt per mortem. Et
surgit autem semen nocte
et die ac germinat et crescit
quia post sompnum doctrinis
credentium per adversa et
prospera germinant in fide
et crescunt in ope dum nescit
ille. hoc est nescire nos facit
quem scilicet fructum vestrum
in finem affert. et terra
ultro fructificat. quia vo
luntate adducit ut fructum
faciat. primo herbam. deinde
spicam. et tandem plenum
fructum. Ex semine cum isto
recepto in digno homine
primo concipit timor di
vinorum iudiciorum et significa
tur per herbam. que
est quid imperfectum. et quia
ex timore cessat homo a
malis. et incipit se exercere
in bonis. ideo secundo con
cipitur spes divinorum be
neficiorum. que significatur
per spicam in qua iam
spes granum futuri. tertio

Dende prata dende plenu fructu hor
e timore penitentie et caritate illi
qui generant herbam

eo hoc datur caritatiuus amor
qui habet opus perfectu et ideo
significat per plenu grandi
quia ut dicit apostolus plenitu
do legis est dilectio vel terra
fructificat primo herbam
id est timore sicut incipientes
qui debent incipere a timore
Sicut enim herba est principium
spice · sic timor dni est prin
cipium vite et initium sapientie
illi qui generant spicam id e
penitentia diuam sunt perfecte
tes · qui sicut delectati sunt
in peccatis sic debent se affligere
in penitentia et lamentis illi
qui producunt plenu fructu id e
caritatem et bonos operis
plenitudine · sunt perfecti · qui
habent caritatem dei et prox
imi quia plenitudo legis
est caritas Et tunc est homo
dispositus ut de statu gratie
transeat ad gloriam · et ideo
dnus tunc mittit falcem id e
mortem · abstinendo iustos
de puri vita ut transferat
ad gloriam quia adest messis
id est collectio iustorum in pa
tria Secundum gregorium Se
men homo iacit in terra · cu
cordi suo bona intentione
inserit Et postqm semen iac
tauerit dormit quia in spe
boni operis quiescit Nocte
vero exurgit ardie · quia mes
aduersa et prospera perficit
Et semen germinat et crescit
dum ille nescit · quia et cum
adhuc metrici metemeta sua
non valet · semel concepta
virtus ad perfectu ducit Et
vltro terra fructificat quia
pueniente se gratia mentis
hominis spontanea ad fruc
tu boni operis assurgit
Cum ergo desideria bona
concipimus semen in terra
mittimus · cu vero operam
recta incipimus herbam su
mus cu aute ad pucctu
opus trahimus · ad spicam
pueniimus · cuius in eiusdem
operis perfectione solida
mur iam plenu frumen
tum in spica perfecimus · Omn
potens altre deus · producto
fructu falcem mittit et
messem sua desecat · qua
eo vnuquiq ad opera
perfecta producit · eiusdem
palem vitam per emissa
sententia incidit ut gra
nu suu ad celestia horrea
producat · Vide ergo ne sis
tantu in herba vel spica
et maturitatem expectes
in purgatorii pena · non enim
fructu immaturu congre
gat deus in horreu suum
Nullus tamen qui ad bo
nu propositu adhuc in mente
teneritudine esse conspi
citur desperat quia fiume
tu dei ad herba incipit
ut grandi fiat In ter
cia parabola que est de gra
no sinapis describitur et
clerie status · sequens in
mediate post surrectionem
heresium · quia contra he
reses insurgentes · iustitia
nit dnus in ecclia doctores

sanctos latros ut per ra
tionem et scripturas con
futarent hereticos. et licet
hymo fuerint humiles et
abiecti tamen diuina dis
positione fuerint postea
exaltati. Tertia ergo
parabola est de exaltatione
ecclie ac predicatione fidei
et euangelij. in qua com
paratur regnum celorum gra
no sinapis. Simile est
enim regnum celorum id est
predicatio euangelij que
dicitur regnum quia docet
regere mamu. cuius cruces
sunt verba. regere cor cuius
cruces sunt cogitationes et
desideria. grano sinapis
quia calefacit in amore.
venenum expellit id est er
rorem. caput purgat id
est mente. quod arripiens
homo seminauit postea a pre
seminauit et per se et per
discipulos suos in agro suo
id est in mundo. quod minimum
est omnibus seminibus id est
omnibus discipulis. vel quia
uno et in principio cre
ditur. vel quia docet q
in mundo minima et vilia
reputantur. vel quia ampul
lositati verborum non iniciat
cum autem creuerit per di
uulgationem. maius est
omnibus olerribus id est
sententiis philosophorum natura
libus et poetarum. que di
cuntur oleta. quia cito de
cidunt. nec fructum eternum
sed temporalem habent et fit
arbor alta per eius sublima
tionem. fructifera per eius
utilitatem ita ut volucres
celi id est omnes credentium
celos affectantium veniant
per fidem et habitent per
amorem. in ramis eius id
est in dogmatibus. vel vo
lucres id est predicatores. qui
ut nubes volant veniant
studendo. et habitent medi
tando et operando. in ramis
eius id est diuersis expos
itionibus et sententiis. quatuor
enim rami sunt. historia. ty
pologia. allegoria anagogia
Unde regnum celorum potest
hic intelligi primitiua ecclia
que ratione humilitatis pau
ptatis. et parue multitudinis
que videbatur etiam abiecta
sed virtute est magna. vel
pro feruore fidei que modica
videbatur. propter scandalum cruc
sed feruida est propter dilec
tionis calorem. parno gra
no sinapis computatur quod
ad se minimum in quantitate
tamen est magnum in virtute
et calore. Cum creuerit in
arborem magna. quia vbique
orbis est expansa. habens
stipitem per spem. et ramos
exaltatos per dilectionem dei.
dilatatos per caritatem proxi
mi. alta est. quia ad celestia
sustulit. ampla quia toti
mundo occupauit. Quam

arborem ascendit Zacheus
ut opm videret quia ms
m ecclie et fidei arbore
opus non videtur et volu
cres celi id est principes
huius mundi alta petentes
vel alti intellectu scilicet
huius mundi sapientes habi
tant in ramis eius et ei sub
iecti regunt eius consilio
vel volucres id est sancti
qui pennis virtutum in alta
ascendunt. et ad premia ce
lestium bonorum volare con
tendunt. habitant in ramis
eius id est in diuitiis eius se
tencies spiritualibus Iam
euangelice arboris sue dog
matum diuersitates ut pro
varietate morborum varia
sit medicina. in quibus vna
quaque volucris id est anima
iustorum requiescit volucres
enim celi sunt animae fideles
que cor a terrenis lanates
ad celestia per desiderium
volant. et neglectis tempo
lium terreni cupiditatibus. sur
sum cor habent in celestibus
atque in sanctorum dictis et co
solationibus respirant et re
quiescunt. ab huius vite fatiga
tionibus. Unde psalmista. Quis
dabit mihi pennas sicut
columbe. et volabo. et re
quiescam Assumamus ergo
et nos pennas columbe ut
ad altiora volantes possimus
in ramis huius arboris ha
bitare. et mundos doctrinarum

nobis fare. terrenaque fu
gientes ad celestia festi
nare. Magnum quoque et
ferunt sit nobis desiderium
euadendi fidem nram
ut dns ihesus opus ab
omnibus timeatur cogno
scatur et ametur In qua
ta parabola que est de fer
mento describit status
ecclie signes euadationem
spiritus sanctus. quia per
diligencia eorum ad predicandum
tonem. nam fides vbique
diuulgata In hac ergo pa
bola compat regnum celorum
fermento. quod mulier ab
scondit in tribus farine
satis Est autem satium me
sura in palestina capiens
vnum modum et dimidium
Regnum celorum est ecclesia
militans in qua deus per
fidem regnat. uel doctrina
fidei que regnum celorum
predicat. mulier autem
dei sapiencia vel diligencia
sanctorum ad predicandum
vsque quaque fidem catholi
cam. tria vero sata farine
sunt tres partes mundi. scilicet
asia. affrica. et europa. ut
tres linguae. scilicet hebrea
greca. et latina. fermen
tum autem licet in scriptura
frequentius accipiat in
malo. eo quod est corruptum
tamen quia aliud est fer
mentum tertium. hic accipit
in bono tanquam. et propter
virtutem alterandi signi

Grame et aliud fermentum

I sbm

fiat verbu euangelicu quod
ad fidem transmutauit maq
nam partem mundi · et adhuc
amplius transmutabit ipm
Vnde in figura in pentecl
coste que celebrat a iudeis
pter beneficiu legis date
quinquagesima die ab exitu
de egipto · que fuit euange
in figura · offerebat duo
panes de simila fermen
tata · mulier · ecclia · id est dei
sapiencia vel sanctorum dilige
cia accepit fermentu · quod
pter caubit intrinsecu et
clausu legem euangelicam ·
que est ieo amoris · et fer
norem fidei significat · et
abscondit seu posuit · in tri
bus farinae satis donec fer
mentaret totu · hoc enim
fermentu positu fuit in
tribus mundi partibus a tpe
apsoli · et amplius ponetur
donec fermentet totu pene
mundu · iam fermentatum
et vnusfiratu in ecclie cor
pus excresse videmus · sicut
modicu fermentu magna
farine massam transmutat
in suipsius virtute · ac vi
usfirat et excresse facit · Secu
dum bedam · mulier · id e
anima sancta abscondit per
fectam intentione a mundi
laudibus occultando · fer
mentu · id est dilectione in
tribus satis farine · id est
in tribus modis diligendi
scilicet ex toto corde ex tota
anima · ex tota mente · vel
in tribus virtutibus anime · si
licet rationabili concupisci
bili irascibili · in quibus cari
tas sue doctrina abscondit u
donec totam mentem in su
perfectionem commutet · quod
quidem hic inchoatur · sed
in futuro perficitur · Secundu
hrabanu · farina est plebs ex
diuersis collecta · trina sata
triplex status fidelium · scili
cet noe · daniel et iob · vel
quia de tribus filiis noe pressit
totu genus humanu · ecclia de
sapiencia fidem et caritate
et sanam doctrinam commen
dat in parti donec totum
fermentetur · id est donec
in fine mundi · completo
numero electorum · fideles ad
resurrectionis gloriam pue
niant · et tunc perfecta celesti
caritate · modo enim est ignis
parvus · sed tunc erit caminus
hec omnia scilicet predicta et
talia multa locutus est ihs
ad turbas in parabolis · et licet
alias multa sine parabolis dixe
rit turbis · tunc tamen metui
sine parabolis dixit eis · ut si
licet moneretur ad interogan
dum de auditis · Ipse enim
hominibus rudibus loquebatur
de regno dei opus erat induci
eos talibus parabolis et rerum
sensibilium eis cognitarum simili
tudinibus ad diuinorum ar
cana · ut ex his que audiunt
noui surgat ad incognita
et ex exemplo visibilium rapiat
ad invisibilia · ut per ea que
visu didicit discat amare que
non nouit · ut qui celestia
capere non poterant percipi

et multiplicat fides trinitatis per
totu mundu qui inde totum

tudinem terrenam audita
perperent Parabola enim
gr ece similitudo dicit latine
per quam veritas demostra
tur. et in qua aliud dicitur
et aliud rationabiliter intelli
gitur. Unde subdit admoniti
onem. Qui habet aures audiendi
audiat. Hanc admonitionem
addit dns in pluribus locis
Nam sedm hieronimum. Ubi
cumque ponitur hoc verbum
designat instructus intellectus
quia sub verbis parabolicis a
liquis sensus est per intel
lectum requirendus. Et se
cundum bedam. Aures audie
di sunt aures cordis et sensus
interiores. scilicet aures in
telligendi obediendi. et facie
di que missa sunt. Innuit
ergo triplicem auditum. scili
cet sentiendi intelligendi
obediendi. Primus est exte
rior in corpore de quo dicit
qui habet aures. secundus in
terior in mente. de quo sub
dit audiendi. tertius vero ut
complectens. de quo addit.
audiat. Primus auditus est
sensitiue. secundus intellectiue
tertius affectiue. De hiis
dicitur in psalmo per or
dinem audi filia quo ad
primum. et vide quo ad secm.
et inclina aurem tuam quo
ad tertium. Et in iob. Audi
tu auribus audium te. In hoc
autem quod ihs hec dicens
clamabat. tanquam magni

intuido affectus eius in p
dicando. clamor enim iste
signum erat magni affectus
in ipso. De hoc clamore
domini dicit Augustinus. Intonuit
dns ihesus corporalis clamas
dictis factis. hoc vita
desensu a sensu. ut redea
mus ad eum. Clamat su
dis ut audiat. clamat de
mentibus ut emigilent.
clamat transeuntibus ut
attendant. clamat igno
rantibus ut intelligant
clamat errantibus ut re
deant. clamat perditis
ut poeniteant. Clamauit
quippe predicando clama
uit orando. clamauit la
sarum resuscitando clama
uit tandem moriendo.
Cotidie in celis exultes
clamat ad nos dicens. Ve
nite ad me omnes qui la
boratis. et onerati estis
et ego reficiam vos. Et
nos insuper adhuc tantos
clamores contemnimus
hec Augustinus. Cum dimissis
turbis. que eum non inter
rogauerant. secedens a tu
multibus venit in domum
ut discipuli tamquam dig
niores. haberet spiritu
tatem quaerendi et inter
rogandi eum. Et accesserunt
ad eum discipuli eius
tamquam familiares non
tam corpore. quam desideri
voluntate. quaerentes quare
in parabolis loquitur turba

cum ipi non caperent · et
petentes ut eis parabolas ex
ponet ¶ Quia enim parabo
lam sepe in mistice loqu
quesierunt intellectu et
sibi exposiri ¶ Eis respon
dens ait · Vobis credetibus
vobis humilibus · vobis obe
dientibus · vobis mente ad
herentibus et dilectis · vo
bis mundo abrectis et odio
sis · vobis volentibus et
simplicitate dignis · ac vobis
requirentibus ad me accede
tibus · datum est dinumitus ·
et ex gratia dei non ex
merito vestro · nosse apte
sme parabolas iudicii de
misteria regni dei · id est
secreta et intelligenciam
facere scripture · que conti
net statuta atque decreta
illius regni seu abdita
et profunditate varietatis
enarrare que ducit ad reg
num celeste · uel misterium
regni celorum id e ecclesie
militantis sive triumphantis
Apostoli enim erant quasi
fundatores ecclesie post
dpm · et ideo ad ipos pti
nebat sive secreta ecclesie
de quibus erat processus ec
clesie usque ad finem mundi
quia ista erant futura in
dumd dispositione pordi
nata · et istud potest hic
vocari misterium regni ce
lorum id est secretum ecclesie
Ceteris autem qui foris sut
qui sensibus clausis · no
curant mirare et cognoscere
veritatem · scilicet vulgaribus
turbis · seu questribus et pha
riseis mere dictis · non e datum
et concessum ista intelligere
et propter hoc loquebat eis ta
lia parabolice vt videntes non
est videre se reputantes · non
videant secundum veritate · et
audientes id est intelligere
se putantes non intelligat
sententia interiore Nam hi
est vna causa quare dns
loquebat in parabolis · ut scili
cet veritas veritatis tui ma
lis · et bonis ad inquirendum
exercerent in eis · Unde sequit
¶ Qui enim habet scilicet amo
rem verbi · dabitur ei scili
cet intelligentia verbi amati
et habundabit scilicet sensu
intelligendi · quia habentibus
devotionem et fidem datus
est verus sacre scripture in
tellectus · dicit enim in lucra · qui
aperuit eis sensum ut intel
ligerent scripturas · et ex ha
bundanti revelatus e eis
ecclie processus Item qui
habet opus dabitur ei intel
lectus · et habundabit augmento
profectus Item qui habet gram
dabitur ei perseuerancia et
habundabit gloria · quia gra
tiam et gloriam dabit dns
¶ Qui autem non habet scili
cet amorem verbi · id quod
videtur habere scilicet naturali
ingenio vel triuium studio
auferetur ab eo · quia nulla
vere sapiencie gaudebit dul
cedine · Unde non habentibus

fidem et deuotionem ad dñi
doctrinam mitellus sp̃tuꝫ
veteris testamenti ablatus e ꝓ
eoꝝ mercedulitate · et datus e
gentibus ꝓter eoꝝ fidem
Item qui non habet opus id qd
videtur habe scilicet mitellu
re · auferetur ab eo quia fides
sine operibus mortua e · Item
sicut auarus multas habet
opes et nullas · sic qui no di
uinam sapiecia habet multa
habet · quia sicut hieronimus
ait nescit qui sacras ignorat
Sedm ambrosiu mitellum
quod habet id est quod se pu
tat habe Secundu autem scili
cet in domo discipulis suis
disserebat omia · Inde pa
tet q non solu pabolas de
quibus eis mirabatur · sed
etiam alias ibidem eis de
posuit · licet de aliaꝝ expo
sitione mentio hic non fiat
Et tuc etiam in pabolis lo
quutus est discipulis · ꝓsuitq
eis tres pabolas alias a p
dictis · In quaꝝ prima que
est de thesauro abscondito
in agro designat status et
clesie · sequens post pdictu
quia diuulgata fide in or
be terraꝝ per pdicationem
sanctoꝝ nuntii valetes et lu
teran vir · ut augustinus
et alii ad fidem catholicam
conuersi · inceperunt se exer
cere · et sicam suam ad vtili
tatem animaꝝ conuertere · Assi
milat ergo regnu celo
id est celestem patria thesau
ro abscondito in agro · qui
ager omnibus venditis emit

ut thesaurus ibidem inu
tus habeatur · Ager iste la
bor est in exercitio vite ac
tiue · et opibus insecordie
in regnume celeste
thesaurus aute absco
ditus est primu celeste
cruciis diuitie nondum
omnibus apparent man
feste · sicdm illud psalmiste
qui magna multitudo
dulcedinis tue quia absco
disti timentibus te · inter
tamen ipe thesaurus · et
si non ad plenu · qui sicu
doctrina et predicatione
quales quantus ve sit ex
magna parte declarat
Hunc aute thesaurum in
ventu ille abscondit · qui
cognito qualis sit · corde
retinet · et mente diligit
eiusq nullo modo obliuisci
Et pre gaudio illius va
dit pedibus mentis · qui
affectando · et vendidit
omnia que habet tempa
lia ac voluptates carnis
et desideria terrena con
temphendo · et emit agru
illu omnibus alis dimissis
in agro domino ꝓter ce
leste premiu laborando
et totaliu celestibus mhi
ando Contempne ergo
secularia debet · ut totu
possideat · et ut sit ei ptas
vtendi thesauro cu agro
quia celestes diuitie · no
ins dampno secuti poss
dentur ab aliquo ad
dem mundu exponitur

ista pabola et sic thesau
rus in agro est humilitas
in carne Circa istum thesau
rum considerada sunt tria
primum est q inuenitur.
sedm q inuentus absconditur
tertiu est q absconditus
ceteris apponatur Non aut
inuenitur in luxuriosis. no
absconditur in vanegloriosis
non ponitur in auaris Sic
ergo habemus triplice virtu
tem. scilicet humilitatis.
humilitatis et paupertatis hu-
militas nouit thesaurum
inuenire ut habeat. hu
litas nouit thesaurum ab
scondere ne amittat pau
ptas nouit thesaurum di
bus ponere. ut vilipen
datur In sedā pabola q
est de margarita. declarat
status ecclie. immediate
sequens precedente. qua
post status predicti increpe
tur aliqui contemptis mun
di delicijs. diuicijs et ho
noribus intende vite con
templatiue. sicut beatus be
nedictus et alij sequentes
eum in diuersis statibus et
gradibus religionis Et
iste status figuratur per
margarita que inuenit
in conchilijs maris. qua
religio fundat et nutrit
in humore deuotionis Ista
autem margarita dicitur
vna et preciosa. vna qua
homines vnit. actiua luce
vita magis diuidit. et pt
hoc dicit q martha erat
circa multa occupata. maria
vero circa vnum intenta. Dicit
etiam preciosa quia vita con
templatiua simplicior et ab
solutior melior e qm actiua
licet in casu actiua sit mag
fructifera. pt quod dicitur
maria optimam partem e
legit assimilat ergo regnum
celorum id est partem ecclie
hominum negociatori. quia sicut
ille vnius margarite deside
rio oma vendit. et ea emit
sic et ista inuenta vna pcio
sa margarita scilicet dulcedi
ne vite contemplatiue vadit
ad forum spiritualium mercato
rum et vendit oma que
habet per contemptu terre
norum. et emit eam per co
natu et desideriu eterne
Moralit in hac pabola ipo
nuntur nobis tria imitanda
scilicet officium sanctorum studiu
morum. desideriu eternorum
Officium notat in negociado.
studium in quirendo. deside
rium in optando Sciendum qui
nouit negociari spiritualiter
sunt quatuor ad statum actiuum
operibus misericordie intendendo. sunt quatuor ad statum
perfectiorem. pro vno oma
relinquendo. sunt quatuor ad
statum superogationis per pre
dicationem animas deo lucri
faciendo Item scilicet nego
triator qui nouit querere
non noctua. sicut ambitio
si non mutilla. sicut cupidi
sed salubria sicut sancti.

Item felix qui inuentis boris
meritibus. bene nouit lutrari
qui stiluet abiit a se pe[cunia] mor
tificatione. Vendidit terra
pro celo, per omni remuncia
tione. comparauit eam per
ipse voluntate subiectione
Et quia iste status duratur
est usque ad finem mundi.
ideo non ponitur alia pa
bola post istam nisi illa q
finem mundi significat q
est de sagena in mari missa
Iuxtur quia sub pabola the
sauri et margarite induxit
nos ad eterne beatitudinis
amorem. consequenter sub
pabola sagene induxit nos
in timorem ut mala caue
amus et bona sectemur. Assi
milat ergo regnum celorum
quod hic notat primum eccle
siam. sagene. quia piscato
ribus et commista. et per ea
quisque ad eternum regnum de
pnctis seculi fluctibus tra
hitur. ne eterne mortis pro
fundo mergatur. deinde in
mare. id est in mundi. qui
dicitur mare ppter magnitu
dinem et ppter amaritudines.
et ex omni genere pisciu. id e
hominum congregantur. siluet
bonos et malos. quia nisi
sa in huius seculi fluctibus
nullum respuit. sed malos
cum bonis capit. et omnes gnis
homines ad vera vocat. Quia
cum impleta esset. quod erit
in fine seculi. qn huiusmodi
generis suma concludit
et nisi electos implet
educetes siluet de mari
et de fluctibus huius vite
et trahentes ad litus vite
alterius. quia secundum
glosam. sicut mare se
cutu. ita litus maris e
finis seculi. et sicut lito
redentes p immortalitate
elegerunt bonos in vasa
sua. malos autem foras
miserunt. Nunc enim ma
los bonosq; con quasi
p immotos pisces sagena
fidei continet. sed litus
indutat. quos sagena et
celeste trahebat. Nam si
cut non distinguunt boni
pisces a malis qm dum sa
gena est intra aquas
sic in ecclia inlutate per
mixti sunt mali cum bonis
sed in fine mundi trahetur
ad litus per aptum iudi
cium. quia tunc erunt man
festa iustorum iudicia cordium
unde subdit. Sic erit in
consumatione seculi id e
in fine mundi. Et dicitur
consumatio triplicit. vel
quia tunc completus erit
numerus electorum. uel quia
terminabitur status men
torum. vel quia cessabit
successio rerum mutabilium
Exibunt angeli de celo
empireo ad conuocandu
ppium iudicandum. et sepa
rabunt malos de medio iustorum
qm dura separatio quisque
malis. quia intermedia

bilis. quia irrevocabilis
est intentio eorum scilicet ma
lorum in tamtum ignis in
ferni torrendos et exusti
endos et sic ecclia purgata offerat deo plenri
sine macula et ruga. Tunc
enim boni intrent in vasa
celestia mansiones malis
separatis et detrusis in in
fernum. Sic introductis
prudentibus virginibus
et exclusis fatuis claudi
tur ianua regni celesti
et subditur de penis ma
lorum cum dicit. Ibi erit fle
tus pro ardore. et stridor
dentium pro frigore. Tunc
sero mali penitebunt et
ingemiscent. sero sibimetipsis
iraascentur et indignabun
tur quam primum impunitate
delinquerunt. Aperte multi
locis sacre scripture dicitur
de tormentis malorum. ne
quis se excusset per ignoratiam. et toties commemo
ratur copia supplicia
gehennalia ut stremamus
et anhelemus ad gaudia
celestia. Demde ponitur
conclusio principalis. Ad
hoc enim in predictis pa
bolis. prescriptus e pressus
ecclie militantis. ut a
postolis qui et ante ipsius
fundatores post dominum
intelligerent dimoti pressu
Unde subiungitur. Intel
lexistis hec omnia. scili
cet pabolas predictas.
quasi diceret. ad vos pri

net intelligere eas. Unde glo
sa. Ad apostolos fit sermo quos
non tm vult audire ut po
pulos. sed etia intelligere. Et
est argumentum quod non suf
ficit manoibus tantum audi
re ad faciendum. sed oport
et etiam intelligere ad do
cendum. Dicitur ei etiam
scilicet intellexistis. Demde
ponitur exhortatione ad a
lios docendum cum subdit
ur illis. Deo omnis scriba.
id est doctor. Ut enim dicit
Augustinus Apostoli sunt
scribe et notarii domini. Ver
bum eius signatum in ~~tuliby~~ tabulis
cordis. Doctus et instructus
in dnis que necessaria sun
sibi et aliis. in regno celorum
id est in ecclia militante
ubi ecia dicit quod sit doctus
per habitum scientie. scriba
per officium doctrine. in regno
celorum per meritum vite
similis est homini patrifamilias
id est michi. et intelligitur
de similitudine imitationis
non equipationis qui profert
de thesauro suo id e de scie
cia sua in corde abscondita
nova et vetera id e auctorita
tes novi et veteris testa
menti. ex quibus testa
mentis contexta e ecclie
sagena. Unde sdm gregorium
nova de suavitate regni et
vetera de terrore supplicii
ut scilicet pene terreant quos
premia non invitant. uel

stremamus

vel

nona per admonitione virtu
tu et vetera per detestatione
vitiorum. Ex quo patet quod epi
qui sunt successores apostolorum
debent habere notitia utriusq;
testamenti. in cuius signum
portant mitram in capite
tum cornu duplici. Et bene
compat eum patrifamilias qui
scit paterfamilias habet
pascere filios pane corporali
sic iste populos fideles pane
spirituali. Portatur ergo dns
discipulos quod parabolas intelli
gant ut alios docere possint
quia ideo similes ei erunt
si alios docebunt. Oratio

Omnipotens ihu xpe fac me
de veteri vita exire
ne semen verbi tui. quod in
meo intellectu bonum posuisti
quod in meo affectu bonum
operis. quod in meo affectu
actu seminasti comedatur a
volucribus inanis gloriae.
ne conculcetur in via assi
duitatis ne arefiat in petrosa
dure obstinationis et ne suffo
cetur in spinis sollicitudinis
sed potius in terra bona et
optima. cordis humilis. com
punctionis et hilaris. centesimum
fructum afferat in patientia.
Fac etiam me hec omnia in pa
rabolis dicta intelligere et facere
ac verbo vel saltem exemplo
alios docere amen. De ad
uentu dni in nazareth qui
legit in synagoga eorum et ipsi
volebant perpetrare eum
Capitulum. Sexagesimum
quintum

Et factum est
cum consummasset ihesus pa
rabolas istas tra
nsiit inde cum
discipulis suis
et abiit per
patria sua. ita
stituens galilea
et docebat in synagogis
eorum. tum propter plurium ibi
convenientium virtutem
tum propter maiorem auc
toritatem. et admirabat
ur propter doctrine et miraculorum
excellentia. ab omnibus.
id est a plurimis. et de or
statu. non tamen ab om
nibus universaliter cum multi
eum contemnerent et ei
contradicerent. Et venit
in nazareth ubi erat nu
tritus. licet in bethleem
fuisset natus. Et die sab
bati qui plures quiescebant
miratus est secundum consuetu
dinem suam in synagoga
que erat locus orationis
et doctrine legis. quibus
iudei secundum preceptum le
gis vacare debebant in
sabbatis. Et surrexit le
gere ut non putaretur se
ipsum verbo sub tacitu. sed
etiam testimonio sacre
scripture. Ego non est
legendum in ecclesia nisi canon
psallere tamen possimus
sedendo. Et traditus ei
a ministris quod officium
hoc erat. liber ysaie prophe
te clausus. qui de xpo
loquitur apertius. et

sdm hieronimu · non tam ypheta qꝫ euangelista est dicendꝫ.
Quistiere autē sdm glosam ideo traditus est ei liber ypheticus ut ostenderet ce qui locutus est in ypheticis et qꝫ omnes ypheticē ad ipm pertinent · et in ipo impleant et per ipm aperiantur · Item ut in hoc ostendatur qꝫ oes yphete libros suos ei tradiderunt id est illu assistentes quitq; discerent et ut reuoluit · id est aperuit · i. quo intelligere dedit se illu esse qui aperiret scripturas inuenit non a casu · sed eo proposito · quia triebat passus scripturē loquentes de eo · loco vbi sdm translationē septuaginta interpretum erat scriptum ·
Spus dni super me · et cetera quē patebit infra
Cuta quod intendit qꝫ iudei expectant illa q̃ eis pmittuntur in hac yphetia impleri per messiam quem expectant futurū et toti mundo tempaliter dnatorē et eductorē iudeos de captiuitate · et postmodū eos in maxima gloria et honore super omnes gentes
Sed quia tempus aduentus xpi transiit · ideo xps hic totum conclamant de seipso exposuit · dicens ·
Spus dni · stiluet patris sup me · stiluet requiescit tamquā ductor et preceptor · cuius exhortationibus semper obedio · ipter quod unxit me idem spiritus ab instanti conceptionis plenitudine gratiē in regem in pontifice in yphetam · et in deuotis tabernaculis · euangelizare id est bonā nuntiare · pauperibus · id est humilibus quibus doctrina proficit · non superbis misit me · quod et ipse fecit · dicens · beati pauperes spiritu qm ipōrū est regnū celorū · et per hoc sanare non tantū corpaliter sed spualiter contritos corde · vulneratos a peccatis · et predicare captiuis a diabolo peccatorū carcere et vinculis remissionem stiluet ad penitentiā eos vocando · et visu id est veram dei cognitionem cecis · id est gentilibus excecatis per errorem · dimittere confractos et depressos in portabili pondere legis · in remissione stiluet per gratiam nouē legis allegando predicare annū dni acceptū annū · stiluet beneficiorū quia hic tempus acceptabile · nūc dies salutis · Iste annus est totū tempus ecclie et spaliter annus passionis xpi in quo dns plagatus est humano generi · soluta emenda primi peccati · et diem retributionis · extremi iudicij · sentencia commando sdm merita vbi retribuet vnicuiq; sdm opera sua

Cangitur aute hic seo condi
tiones · quas debet habe' pre
dicator uel platus p̄ma e
mseroru consolatio · ibi eua
gelizare pauperibus · seda e
penteciu confortatio · ibi
sanare contritos · tertia e
captuoꝝ visitatio · ibi pre
dicare captiuis remissione.
quarta est imperitoꝝ instruc
tio · ibi cecis visu · quita e
oppressoꝝ relehatio · ibi
dilmite' confractos · sexta
est pigroꝝ exocitatio · ibi
prodicare anu dm acceptu
et diem retributionis · Pleno
lectu ergo libru legit · quia
palam locutus est · et bem
veritate docuit Et deinde
plicuit libru m quo legeat
m quo intelligē dedit q̄ no
ima omnibus sit q̄drada
hoc etia fecit ad ostendendu
q̄ libri sacre scripture reue
renter tractandi sut · Vnde
et iudei hanc reuerentia
fatiut libris veteris testame
ti · q̄ nullo modo iuota illos
sederent tam alte q̄m libri
posiri sunt · multo magis de
bem⁹ nos reuerentia libris e
uangeli exhibe' · quod tate
est reuerentie · ut sdm eri
sostomu s euangeliu susci
pere oportet non lotis ma
nibus non vtiq̄ eligeres hoc
face' Ex quo patet q̄ dopi
ami sut multu reprehendeda
qui non solu libros veteris
testamenti · sed etiam noui
et sacra euangelia ita irre
uerent tractant · et quiq̄
irreuerencius q̄m libros
gentiliu damnatoru su
vestes et multa alia · ita
transeuntiu Et bene dicit
reuoluit et plicuit · nec
dicit aperuit et clausit
quia libri iudeoꝝ m rotu
lis sut Deditq̄ ministro
libru plicatu quia alius
tradidit euangelizandi
officiu et pro captu au
dientiu comisit dispesandu
verbu · et sedit ut sedendo
exponēt mature · quod
stando legerat reuerē
et deuote Transeq̄ ergo le
git · quia dum nobis sp
tiuas aperuit · m carne
opatus est · sed postea se
dit · quia se sup̄ne quiet
restituit Et instruimur
hic · quia primo nobis e
sedendu et flendu per
humilitate penitentie · de
inde surgendu a vitiis
per feruentatem conscie
tie · tertio legendu · id
est bene opandu · et pre
lato etia predicandu · et
postea rendendu premia
quietis expectando · ut
ea demiu accipiam⁹ m
quibus meteriu gesta
et omn in synagoga oculi
erant intendentes m
eu · Ipter efficacia ver
boru et aspectu humilem
et decoru · quia m facie
eius quidam fulgor di
uine gratie reluceba

qui annos mtuetur attra
hebat. fuit enim pulchrior
ut pote virgo de virgine
natus ex voluntate viri. sed
ex deo natus. fuit et elo
quentissimus. Et de utroq
sic ei dictu fuerat per ypphe
tam. Speciosus forma
pre filiis hom. diffusa
est gratia in labris tuis
Et ypheciam qm legerat
in tempo impletam osten
dens dicit ad illos. Scte
dite et intelligite quia
hodie impleta est scriptura
hec in auribus vris scili
cet in tempo impletam
dicit esse scriptura. et sicut
illa pdixerat sic ipse fa
ciebat. Cuiusq dicit et
In me impletum et vide'
potestis oculis. quia ceci
videt. claudi ambulant
pauperes euangelizant. et
audite etia et intelligé
auribus ~~meis~~ mentis. cu
vobis eam exposuerim
ad me esse referenda
Conspice bene dnm quo
humiliter suspicies lector
officiu benigno et pla
cido vultu legit inter eos
Et enim aut Ambrosius. uta
ad oima se curuauit ob
sequia. ut nec lectoris qui
dem appnaretur officiu
Conspice etia quo humili
ter se manifestans dicit
hodie impleta e scriptura
hec in auribus vestris.
Cuiusq dicet. ego sum
ille de quo loquit. Qui ex
emplo suo approbat officiu lectoris
ostiarij in hoc loco. officiu
ostiarij qm eiecit vendetes
et emetes de templo. offi
ciu exorciste. demones de
obsessis corpibus expelle
do. officiu acoliti. sule ce
roferarij se lume mundi os
tendendo et dicendo Sic
ergo patet dnm quatuor
officia minorum ordinu. in
quatuor suis opibus exercuisse
et approbasse. ipter quod mul
lus. quatuq magnus debet
dedignari minores ordines
suspice. uel corp officia exe
qui et exercere. Subdiaco
natu vero exercuit. qm im
theo se permouit. et pedes dis
cipulorum lauit. Diaconatu
exercuit. qm in cena corpus
et sanguinem suu discipulis
ministrauit. Presbiteratu
exercuit. qm in cena panem
et vinu in corpus et sangu
nem suu mutauit. Demde
ut pontifex in ara crucis
se obtulit Et omnes id e
multi de oim ppto. testimo
nu illi dabant. siliet q
illa scriptura esset in eo im
pleta. et q ipse esset ille de
quo ysaias et alij ypphete scri
serant Et hoc erat signu ve
ritatis. quia ut dicit Sene
ca. Veritatis argumentu
est omnibus aliquid videri
Et mirabant in verbis gra
id est gratiosis que de ore
eius predebant. Sonus enim

homo de bono thesauro cordis
su profert bona. ergo et de
thesauro gre verba gratio
sa. In ipo autem erat thesau
rus gratie. quia plenus gre
et veritatis. de cuius plen
itudine nos omnes accepimus
Demde post attestationem
simplicium de dopo. subditur
scribarum et phariseorum detrac
tio et emulatio cum dicitur.
Et dicebant scilicet scribe et
pharisei. ei murmurantes. dice
bant iniqua despectione et
cum derridentes. Unde huic
sapientia hec. in doctrina et
verbis et virtutes in opibus
miraculosis. Hoc dicebant
quia non viderat cum iras
discentem nec in lege stude
rem. Quas dicent. non ha
bet hec a deo. ut ebocem stu
dio. sed magis habet a deo
quod arguunt ex infirmitate
et paupertate parentum dicentes
Nonne hic est fabri filius
id est joseph qui erat faber
lignarius. cuius ipse putabat
filius. quia cum maria ioseph
desponsata genuerat. puta
batur quidem. sed non erat
Nonne mater eius dicit ma
ria et fratres eius id con
sanguinei. et sorores eius id
est cognate. nonne omnes
apud nos sunt. Secundum co
pletudine cum scripturae con
sanguinei et propinqui dicuntur
more hebraico fratres et soro
res eius solent appellari.

Unde ergo huic omnia ista.
Quas dicent. Si non ha
bet ex exercitio. nel ex gratie
ergo habet ex demone
Et ideo sequitur. Et stan
dalizabantur in eo id e
conturbabantur. et indigna
bantur. considerates ge
neris paupertate et humi
litatem. ar si sapiens et vir
tuosus non posset de pau
pibus et humilibus pere
lari opteret. cum potius
opteret. propter hoc magis
obstupescere. et ipm ho
norare quia manifestum
cultu et amplior stupor est
et de talibus consites talia
loquebatur et faciebat. et
manifeste apparebat et
non ex humana dilegencia
sed a diuina gratia est
humilia enim dominus respi
cit. et alta a longe cognos
cit. irrationabiliter ergo mo
nebatur despicietes eum
propter paupertatem et humi
litatem generis. et attri
buentes virtuti demonis
quod debebat attribui vir
tuti diuinitatis. Quia
dauid qui fuit radix re
gum et eorum qui pheteo
fuit pastor ouium. et cu
iusdam agricole filius
esse filius. Sed et moyses
legislator valde a se defi
cientem habuit patrem
et in pluribus aliis similes
poteris repire. a quibus

ergo oportebat annuntiare
dum. ab hmi contemptu
eum. Unde et hoc quod pe
ritatis e et honoris pro
vitupeio meruerat. dicebat
eum esse fabri filium seu fa
brum. sicut eum patet per
filium m principio omnia fa
bricatur. sic ipse filius per
quem omnia facta sunt
dm fabricator existit
ut vere et fabri filius
et fabri ipse dm possit
in illo. ergo errore pe
ritiae latet. nam vtiq; fa
bri filius erat. sed non illu
cinis ipsi putabant. sed fa
bricatoris dm. qui fabrica
tus est autorem et solem ad
est certam puritatis et sequi
tem gratia caritatis eorum
erat. quia eum in vestibus et
factis illius vere cognoscere
poterant. et tamen ppter ge
neris notitiam eum contemp
nebant. et ex puritate gene
ris et mistrmitate carnis
volebant ab eo excludere po
tentiam maiestatis. Et quia
auditis famosis miraculis
ab eo frequenter in capharnau
factis. illi de nazareth
indignati sunt contra eum
nec credebant miracula eius
esse vera. ipse mitiens eor
corda. obiectionem eorum
tacitam sibimet obiecit ut
ad eam congruenter respondet
Unde subditur. Et ait illis
ihesus scilicet scribis et pha
risaeis vtiq; dicetis mihi hi

multos in capharnau cum au
hanc similitudine. id est obiec
tionem a similitudine medici
corporalis ad spiritualem sumpt
tam. medice cura temptum. id e
tuos compatriotas. quibus mag
teneris impendere beneficium
caritatis. Sicut enim medicus
verus citius et libentius cu
rat semptm et alios ad se ptine
tes. qm extraneos. ita dice
bant et ei. si tu facis vera
miracula citius facies ea in
ciuitate tua et proximis mici
pinquos tuos qm inter ex
traneos. Unde subiungit. et cua
ta miracula audiuimus facta
a te in capharnau fac et hic
in patria tua. in tua ciuitate
vbi conceptus es et nutritus
tot et tanta. ut credamus. quia
quae facis alienigenis magis
debes facere apud tuos compa
triotas. magis enim teneris
beneficia impendere tuis compa
triotis qm alienis. Et quasi
dicant. multa audiuimus a te
facta miracula sed non credimus
incerta vulgatae famae. cu
apud nos nihil tale feceris
quibus conueniens talia im
pendenda erant beneficia qm
teneris. Sed dns consequenter
respondens ostendit qm non di
mitebat inter eos fare mira
cula ppter odium patriae vel de
fectum potestatis. sed ppter eor
incredulitatem et malicia. Et
enim ibi miracula non faciebat.
non erat ppter hoc qm patria sua
despiceret. quia sua conceptibe

et educatione honorauerat. Dei
ipter hoc q; ipe impotens esset
sed quia ipi indigni erant. Et
ad hoc inducit sacre scripture
exempla. Vnde sequitur. Ait
autem illis. Amen et vere di
co vobis quia nemo prheta
acceptus est in patria sua. in
qua natus est. et in domo sua
ex qua sdm carnem processit
et hoc ut in pluribus ac cum
debito honore et reuerentia.
Minus enim helias et cete phe
te in suis conuicinibus fuerunt
honorati quam in alijs. psaias
ceterus. ieremias carceratus
et cetei vituperati. Mos enim
et pene naturale est ciues
ciuibus inuidere. et non pre
sencia vim opa nec virtutes
considerare. sed infancie fragi
litatem recordari quasi nos et
ipi per easdem etatis grados
ad maturam etatem peuenerit
Dum enim ciuis et contribulis
ad alicuius virtutis vel prbita
tis eminencia astendit. eius pp
fama crescit. cognates et con
tribules. qui non sic laudat
inde grauius saurlant. et esti
mant se contemptm. si eis in
laude et fama probitatis pser
tim minor genere pferatur
Hinc habemus in ioseph exe
plum respectu fratrum suo
Vnde contingit q; facilius p
mouentur homines in terra
aliena quam in patria propria
Idcirco igitur non erro pa
triam meam quia ei acceptus
non fuit. et q; fidem in ea
non inuenio. mechi sau
ceteri non credit tanedem
primo me cognouerit. quanto
plus pre ceteris me hono
rabit. Et quia non erat
acceptus eis nec ei crede
bant. ideo virtutes eis intus
id est signa et miracula
ibi facere non poterat ho
de impotencia. sed de in
conuenienci. non enim
conuenies fuit quia digni
non erant. et causa sta
tim subdit. scilicet ipter in
credulitatem eorum. ipter
quam etiam dns mirabat
quia ipm etiam pnitem hi
bentes dpm. admonem
sui verbis et signis eis in
gerentem. in ciuitatibus
incredulis pduabant in
hoc patet q; fides in aue
coopatur in mirabilis fa
ciendis. quia ipter incre
dulitatem subtracta sui
illis. Aliquas tamen vir
tutes ibi fecit. scilicet pau
cos infirmos fideles et
deuotos. manibus deis
cis impositis curando.
quod patet ex hoc q; supra
dicitur. Vnde huiusmodi sap
encia hec et virtutes. pio
tanto ergo non posset dici
quia noluit nec debuit
ipp incredulitate eorum. ut
negetur potencia non ab
soluta sed ordinata. ac
congruitatis et decencie
quia se disposuerat non

factum. quia non erat de
cens et congruum q̃ ibi mi
racula faceret multa. si
des enim credentium e meri
toria de congruo q̃ eis
fiant miracula. Ideo aut
aliquas virtutes ibi fecit
ut fideles confirmaret
et infideles excusatione
de proprio suo non habent
dum opera dominatis
in eo viderent. nec
fecit multas ne in
fideles amplius dam
narent. id est plus pu
nirentur. dum videret co
tempnerent. Unde cum postea
Galilea fecit signa credi
derent hostis est nobis
et prius despicit. si fra
essent signa et nos utique
credidissemus. Propter hoc ei
go fecit in quod suum est
implicat. sed continuit ut
non illos amplius con
dempnet. Ad hu autem
excusatione. quae ipse
dicit in patria sua vbi ac
ceptus non erat multas
virtutes non fecit osten
dit exemplo helie et he
liseei q̃ similiter prophete
poterant in maiori honore
habebant apud exteros
q̃m apud domesticos. et
q̃ plura miracula faciebat
apud alienos q̃m apud suos
Heliam enim a iudeis expel
lebat. et contemnebatur
a gentilibus autem et alienis
recipiebatur. et honorabat

et ibi miracula operabatur.
Missus enim ad viduam in sa
repta urbe sydonie puerie
receptus est honorifice. ubique
duo miracula fecit. quia
farina et oleum non defecit
et filium vidue mortuum. si
licet ionam prophetam suscitauit
Non ergo in israhel ubi vidue
multe erant. sed in sydonia
operabatur miracula. quia vidue
israhel non erant ita deuote
sicut illa mulier sarepterana
et quia helias persecutionem
patiebatur in terra israhel
que debuisset sibi esse grata
et gratiosa. Sarepta vrbs
sydonie est in litore maris
ante cuius portam ostendit
locus ubi helias venit ad
viduam eiusdem vrbis. de
inde est quedam capella.
ubi erat cenaculum in quo quie
uit. et ubi filium vidue suscitauit
et cum ante oratione
helie clausum est celum. et fra
ctum est. ostendit baptismus. di
cens. Vt enim apparet ex sa
cratitate non modicum gene
rat dei opprobrium. per fame
illis venientem attulit. quo
culpam illorum que ⁊ intensius
cruciebat cohibuit Non ergo
intentus mutat homines. si
propter eorum iustitiam fiat fa
mes. heliseus erat a iudeis
despectus et contemptus. a na
aman sirio. deuote est quesitus
quem a lepra sua curauit
quia deuotione eius agnouit
deum ante curationem domus
fuit. quia per illum de salute

sunt dedit. et post curationem
adhuc melior et valde gra
tus deo et homini factus. Cum
ut ergo alienum et gentilem
sed non socius et consortes
propter eos. ergo deum ingrati
tudinem quia regnum israhel
declinauerat ad idolatriam
colendo vitulos aureos. quos
fecerat iheroboam. Si ergo ysai
famosissimi prophete non fuerunt
accepti conpatriotis suis. no
propter suam sed conpatriotarum
malitia et inuidiam. multo
fortius. nec minores prophete
fuerunt accepti in patria sua
de quo patet verum esse quod
dicebat. nemo propheta accep
tus est in patria sua. Quod
autem vidua de qua dictum
est significat ecclesiam pe
catricem. que prouata e cum
pleuribus sponsis sui domini. no
multe vidue tales sunt in mun
do tamen ad nulla inuitatus
helias. nisi ad illam que est
in sarepta sydonie. Quem
ta inuitatis incendium dei
angustia panis. sydonia ve
natio mutilus et significat
eam peccatricem. que propter
hoc quod considerat. quicquid
queritur in mundo est venano
mutilus. siue diuicie siue de
lice angustiam quia perdidit
illu panem verum quo refi
cebatur. dominum scilicet qui dicit
ego sum panis viuus. qui de
celo descendi. et incenditur
per contemptum temporis et
desiderium spiritus ad talem
autem venit verus helias

dominus. ut eam purgat et re
ficiat cum filius suis id est
cogitationibus et affectio
nibus suis. Emundet naa
man syrus. significat pe
catorem. eo quod peccatum sicut
lepra infirmat hominem
Quodo multi tales sunt in
mundo tamen ad nullum
venit helias helisseus nisi
ad naaman syrum. Naaman
interpretatur decorus.
ut [illegible] commoueat me. si
ro [illegible] sublimis. et signi
fi[illegible]cat peccatorem. q
commouet semper per contri
tionem. christum ad iordanem
quod interpretatur iuuenis
iudicum id est ad confessio
nem. et ibi induit gratiam
decorem. et per hoc efficitur
sublimis quia per
hoc elenatur ad deum. ad
talem venit verus helisseus
dominus. Et omnes in syna
goga hoc audientes. stu
pet quod eos indignos reputa
ret inter quos miracu
la faceret. indignati sunt
et repleti ira quia eo non
doctrina quesita debebat
a malicia. Deinde istos sig
nificant illi qui presumunt
predicatores et defensores
veritatis eo quod dicunt
displicentia illis. hoc autem
facto probatur verbum domini
quod dicit est supra quia
non est acceptus propheta in
patria sua. Nam cum audi
rent nazarenum quod propheta

phetam se compabat et
quia eos de meritis delitate no
tabat · et devotione gentiu
quas ut canes abhominabat.
devotio eorum preferebat · cre
ut zelus · crescit ira crescit
furia Et qd' dns de eis
vaticinat et testabat verbo
hor ipi ostendunt et testat
furto malis pro bonis retribu
entes Unde fuit ceperunt et
eum tamquam dignum morte
extra ciuitatem suam nazare
th eiecerunt ut illud nec
fieret Ut dicit Ambrosius
non mirum si videbunt
salute qui de finibus suis
eiecerunt saluatorem · Dns
aut qui docuerat exem
plo suo omnibus ora flec
nec volentes repudiat
nec iniustos allicit · nec
eiectibus reluctat nec
rogantibus deest Et duo
cerunt illum usque ad supercilium
montis · sup quem edifica
ta erat ciuitas eos ut p
ciperent eum Nazareth
quidam edific edificata
erat supra monte · sed
non in cacumine · Unde eo
ciuitate ad cacumen duo
cerunt eum ad precipitandu
In quo stdm bedam · iudei
discipuli peiores diabolo
magro suo ostendunt
quia ille verbo temptas
dic mitte te deorsu · isti
facto de supercilio mont ad
mitte et precipitare conaba
nt Ihesus autem virtu
te diuinitatis qua pote
rat se seruare illesum qui vole
bat transiens · per medium illorum
ibat · et descendit de monte
non visus ab eis · quos dese
rebat · mente furentium subito
per deum mutata uel obstu
pefacta Item qui vult ra
pitur · qui vult labitur · qui
vult suspenditur · qui vult no
tenetur Et capitur et te
netur a paucis · voluntatis
est · q a ipso non tenetur
sed transit maiestatem est
non ergo resistit nec se vin
dicat doces eos nos in hoc
ut non queramus vindictam de
iniuriis nobis factis · sed per
medium iniuriosorum transiens
canes hinc inde latrantes
contemnit · malens eos
sanare quin perdere · ut rapa
tam videntes sua nequitia
demeruerunt desisterent ab eius
morte Tunc eum euadere
voluit quia penitentie locum
locum adhuc illis reseruabat
et quia nondum hora passio
nis eius venerat · nec tum
in loco passionis erat · et quia
hoc genus mortis · quo crucifi
gendus prenunciabat non
elegerat · adhuc ostendit
ubi locus qui dicitur precipitium
et saltus dni · scilicet per
mitiare a nazareth contra
meridiem versus iherusalem
ubi stdm bedam · cum dominus
de manibus illorum elapsus
per medium locum illum de
rupe descendit · atque in ipsa
rupe latere vellet · subito

tantu donec vestis. sayow
illud subtfugit. et ad instar
cere resolutu. quem. in quo
quo dominu corpus recipere
esset. tante virtus capacita
tis. quate ipm corpus do
minu exstitit quatitatis
in quo vestigia pedu et vni
versa lineamenta et ruge
vestis que a tergo dni fue
rat. veluti de manu sculp
toris impressa seruantur
Sayca dubitles sub deste
dente retedit. et quasi no
lens lede ei cedit. et sub
pede pressa emollescit. ori
ra res. illpsis emollescit. et
ipe homo mollior nescit.
sed lapidescit. agnoscit do
minu lapis emollitus. et
ipe homo a quo erat ag
nostendus erat fortius
Et notandu hic ly quatuor
modis est dno mors inter
tata. Quidam eu tempt
tauerut eu perimere gla
dio sicut herodes. quidam
precipito sicut hic nazarenu
quidam lapidatoe. sicut
in templo iudei. quidam
crucifixoe sicut in passione
etiam iudei adhuc etiam
opus spirituali crucifigit
in mta reciduatioe. la
pidat in mta obdurtioe
decipitatur in mta deppea
tione gladio perimitur
in blasphematioe Oratio
Domine ihu xpe qui sic
ad omnia te humiliasti obse
quia ut nec officiu lectoris
sistere dedignaretis. ac
tandem post doctrine be
neficiu nazareus hmm
liter impensu. mala pro
bonis. patienter recepisti
cum te ab ipis precipitare
te volentibus. dum sme
resistentia permisisti. da m
bone ihu hanc gratiam
ut te imitando ad omnia
humilitatis obsequia me
exercere appetam et pa
tium gaudenter exhibeam
da etiam in mutuis pa
cienter tolerare. et de ipis
vindictam non querere.
omnesq; meos aduersarios
ego corde diligere ut et eis
beneficia exhibere amen

De decollatione iohannis
baptiste Capl'm. Iobj m

Pascha est hec autem
iminente pas
chali festiuitate
passio et
mors iohannis
baptiste est
subpetuta et
ponitur motiuu conti
nes multiplice culpam
herodias enim timens ne
ad predicatione iohannis
herodes penitet. et ipsi
fratri redderet cu quo
non sine periculo remanet
ideo cogitauit modu quo
interficeret iohannes dep
sedicione ppli. et herodes

conscius fuit eiusdem doli
Cum igitur herodes tetrar
cha qui aliqn rex dicitur
non a regia dignitate
sed a regendi officio. die
natalis sui celebraret co
ram principibus et primis
galilee. saltauit filia he
rodis id e tripudiauit
in medio. ut videtur ab
omnibus. et hoc fuit ex
dispositione matris et he
rodis. et placuit herodi
quod tamen debet esse
peste. quia signum fuit
impudice filie et dissolute
et cum iuramento promisit
ei dare quidq ab eo pe
teret Sedm ieronimum
ad hoc forte induxit. ut
occasione apparente ad
occidendum iohannem. et
reprimendum ppu seductos
habet. ut videtur facere
fuitus quod faciebat spon
taneus Et primonita a
matre petrit pro munere
dari in disco id e scutel
la. caput iohannis bap
tiste Est enim in hoc loco
discus vas rotundum deprs
extensum Et ideo etiam
mensa inferior discus
dicitur. et aliqn mappa
seu mensale discus appel
latur. Unde et aliqua
dicuntur petro apparuisse
in disco qui in actibus
apostolorum linteum vocatur.
Unde crisostomus. Hec est
mulier antiqua malicia
que adam eiecit de paradiso
deliciis. hec celestes homines
facit tenebros. hec humanum
genus mersit in infernum. hec
~~primus arboris~~ vitam abs
tulit mundo. ppter primus arboris
pomum. hec malum fecit. quod
homines induxit ad mortem
hec inuenit perimit laborem
et pressuram. que nunc oc
cidit baptistam. deinde puerum
pdit iuuentute. illicitat in
quietat mortua senectute
Et constatus est rex simu
latorie non vere ut postea
videretur impleri coactus
quod disponebat fieri voluit
turus. Dicit ergo contrista
tus id est tristari visus. ge
sedm bedam dissimulator
mentis sue tristitia ostendebat
in facie cum tamen letitia
habet in mente. sceleris
excusabat iuramento. ut
sub occasione pietatis ma
gis impius fieret Et ideo
per ipm herode significatur
illi qui sub specie religio
sitatis machinantur opus fa
cere malignitatis per ipse
rodiadem vero significat
luxuria. per saltatricem
dissolutio libidinosa. per
quas iohannis id est bonos
fratres frequenter penetrat
mors spiritalis. et aliquando
corporalis Rex vero noluit
eum contristari ppter iusiurandum
quod tamen non erat obser
uandum. ubi malum iniquum

Et sedm respondisse non est iuditium obseruandum

promittitur · et in malis promissis
restinenda est fides · Cum quis
diceret rex Non est ex ma
licia quod ego facio · sed pro
iusiurando · quod transgredi
non licet · fuit enim dolosius
in promittendo · et sacrilegius
in soluendo · et pater simul
recubentes · coram quibus
publice iuraverat · ut omnes
fierent sceleris sui consorte
non correptores non
resistentes Ecce quam de facili
peccatum transit de vno in
omnes · similiter ergo qui la
dum et spectaculum illud in
spiciebat consortes sceleris
cum facientibus fiebant ·
Nam sedm Crisostomum sicut
si non essent inspectores
non vtique essent · qui talia
exercerent · ita quod sup. et
ipse eos que fiunt ignem
vel standum fremunt · O quam
multi subditi hodie periclitant
in constricta et anima pro
sidentium facta minus iusta
aliquis speculatore · qui ex
officio portabat speculum
gallo amputabatur capita
damnatorum et decollauit
Johannem in carcere occulte
et attulit caput eius in dis
co cruentas epulas in luxu
riosum convivium et tam
digno ferculo indignum et
dedit illud puelle in premium
saltationis sue · et puella de
dit in ludibrium matri sue
ut illi mortuo illuderet

qui suum interitum reprehen
deret et ut in sua potestate
inimicum haberet · que illu
citas nupcias arguebat
Ecce quatuor crudelia ·
magna enim crudelitas quod
sanctum caput est decol
latum · maior quam allatum
et homicidium ostentatum
et adhuc maior quam saltatrici datum · sed maxima
quam in potestate adulteri
assignatum Convivatur
itaque herode · paulo ante
herodem horam diei no
nam sanctus iohannes
baptista decollatus est in
custodia · clamando voce
magna · domine deus meus
tibi commendo spiritum meum
et nudo sub ense · admodum
desperatione iacuit · exopo
stris spectaculis · donec
tolleretur a discipulis
Per hoc quod continuo
iussus est iohannes de
collari ad saltatrices et sue
matris adulteri petitio
nem · ostenditur quam multa
fiunt propter crapulam
et mulierum malicia quam
in ecclesiastico Primum et
mulieres apostare fecit
sapientes Secundum re
liquum in herode minus
peccatum factum est causa
maioris peccati Nam
quia libidinosam volun
tatem non extinguit

ideo ad luxuria pueri

Ut vitanda ppter seditione

et quia luxuriam non co
hertuit · ad reatu hominis
dij destendit Sed contra
herodis impietate qui io
hannem ppter veritate
decollauerat · et in sepul
tum reliquerat commen
datur discipulorum religi
osa et officiosa pietas
quia hoc audito venerit
et tulerunt corpus eius de
carcere · quod vero ipsis
reddi iussit et sepelierunt
illud reuerenter ut de
cuit · et venientes nutria
uerunt ihesu stilicet pas
sionem iohannis ac tri
opa et doctrina In omni
bus vero ostendit disci
pili deuotione suam ad
magrm · et q̃ venerunt
velocit et tulerunt reue
renter et sepelierunt qua
mter · et q̃ nutriauerunt
compatiendo Isti erant
discipli iohannis qui ad
xpm discipulatu transpe
rnt · huic enim pietatis
officio transire in xpi so
cietate meruerunt · Unde
arguitur Cu autem audi
rent de quali discipuli
iohis · iam magis familia
ares facti sunt ihesu · Ipsi
enim sunt qui innutriauerunt
quod factum est de iohane
et vnius dimiserunt
ad ipm confugiunt Se
cundum Hieronimum et Jose
phum · Iohannes occisus
est in sebaste vrbe pales
tine que olim dicta est
samaria vbi herodes fecerat
domum regiam · sed sepultus
est in macheronta ciuitate ara
bie trans iordanem in sorte
duarum tribuum et dimidie
Sed hoc videt contrarium
ecclia stice historie · in qua
dicit q̃ in macheronta est
occisus · sed in sebaste sepul
tus Caput vero fecit herodias
in iherusalem deferri · et
ibidem iuxta herodis habi
taculum cauta sepeliri · timens
ne ypocrita resurgeret · si cu
corpe caput sepultum esset
quod postea reuelatione beati
iohannis duo monachi inue
nerunt · sacciis cilicinis inolu
tum · vestibus ut estimatur
quibus in deserto fuerat
indutus · et in iherusalem
inter heliam et abdiam ypo
crita fuit sepultus Decollatus
est autem iohannes non eo
die · quo decollationis eius
festiuitas celebratur · sed circa
dies azimorum paschie iudeorum
in anno passionis xpi pce
dente · cum iam vnus annus
stetisset in carcere · Oportuit
autem ut ppter dominica sacra
menta passionis et resurre
ctionis xpi · minor stilicet
iohannes · cederet maiori
stilicet xpo · et ob hoc decol
lationis festiuitas · fuit alio
tempore fieri instituta · stili
cet eo die quo caput eius
inuentum est siue elenatum · vt
aut Augustinus · factum est iohanni
quod ipse predixerat illum
oportet crescere · me autem mi

· ¶ De dno enim ihu xpo dixerat · illud

mu Iste minutus e in capite
ille creuit in cruce Secundu
greg. Decollato iohannis in
noratione fame illius qua
oppus a pplo credebatur in
stituat. sicut exaltato salua
toris in cruce prosectu de
signabat fidei. quia et ipse
qui ante a turbis pheta esse
credebat dns pphetaq et
dei filius a cunctis fidelibus
est agnitus Unde iohan
nes quem optebat minui
cum diurnu lume decrescere
incepit natus est. dns aut
eo tempe anni quo dies
aeste incepit Ubi et iheso
mim. Hoc innota iram fac
tu st. Nos autem usq hodie
terminu in capite iohannis
phete. indeos oppm qui ca
put pphetaq e pdidisse Et
iterum Caput legis quod
est oppus de corpe abstidit
pplo id est indauro pplo. et
datur genti puelle. id est
romane ecclie. et puella
dat matri sue adultere id
est synagoge crediture in
fine Corpus iohannis sepe
litur. caput in disco col
locatur. littera iudata tegit
pus in altari honorat ar
limitur. Hoc ieronimus
Iohannem etiam incarceat
qui quis dona gratie que
habet ad terrena deflectit
aufert ei caput quando
bona que habet de se non
a deo habere pnumit Con

spice nunc iohannes, i reue
renter qualiter ad iussu
vilis spiculator collum
parat hunc ut gemma
plectit. et gratias deo
agens cervicem extendit
et patienter ictus sustinet
quibusq caput totaliter
abstindat Sanctus er
go dni precursor qui
ante fatiem eius bap
tismum in aqua pauchat
baptisando. et baptismum
in lacrimis compunctionis
poitando. modo ppatat
baptismum in sangne pas
sionis morendo Ecce quo
vadit iohes amicus inti
mus dni iheju et con
sanguineus. ac dei maxi
mus secretarius. et qua
liter talis ac tantus vir
impune nequicia ar s
esset vilissimo malefac
tor ocubuit. O impie
tas. o. crudelitas. iustus
decollatur. sit caput eius
precium saltationis. in disco
afferitur commatibus
apponitur. magnum qui
dem scrutu. sed horri
bile ad videndu. Unde
crisostomus Hodie nobis io
hannis virtus. herodis
feritas cum referitur con
tussa sunt viscera. cor
da tremuerunt. caligiuit
visus. ebuit intellectus.
aufugit auditus Aut
quid constat in sensibus

buamus qui virtutum magnitudine operum eminuit magnitudo Johannes scola virtutum magisterium vite sanctitatis forma · norma iustitie virginitatis speculum iudicie titulus · castitatis exemplum · penitencie via peccatorum · vema · fidei distinxima Johannes maior homine, par angelis legis summa, euangelii sanctioptes vox · splendor prophetarum lucerna mundi precursor iudicis · vox mediatoris testis dni socius medius trinitatis Et hic tantus datur mestum · traditur adultere adiicitur saltatrici Merito ergo concussa sunt viscera · corda tremuerunt Et iterum Deus autem sustinuit et iustum amplificatonas et hymnos qui postea iuste patiuntur multa detrimenta mitigationem Audiamus igitur quomodo in virtute viuentes mala patimur a pmiosis hominibus · et tamen deus tuus sustinuit eum qui in heremo · eum qui in zona pellicea · eum qui in cilicino vestimento · eum qui propheta prophetarum maior erat · eum qui multum maiorem habebat odium a puella incontinente et corrupta meretrice · et hoc leges defendentem diuinas hec itaque exoptantes · feramus viriliter

viriliter quecumque patimur Tanus enim non vtique horresceret sacrum caput illud · sanguinem stillat · videns in cena prostratum Si enim nos audientes hec horrescimus · quid dignum erat visum illum tuum opaci · quid putas eos qui simul recubebant · nouerunt oculis caput sanguinem stillantem videtes in medio conuiuii Sed non iniquus herodes · neque abhominabilior eo mulier neque sanguinis voratrix illa passa est aliquid obprobrii illud hec crisostomus Unde et gregorius Non sine omni miratione grauissima predo quod ille prophecie spiritum matris vtero repletus · quo inter natos mulierum nemo maior surrexit · ab iniquis in carcere iniuriis et pro puelle saltu capite truncatur · et hic tante sanctitatis pro risu turpium mortuus Quidquid nam tredum aliquid fuisse in eius vita · quod illa sit despecta mors tergeret Sed quando ille vel in cibo pertraiut · qui locustas solummodo et mel silueste edit Tam conuersatione sua offendere potuit qui de heremo non recessit Quid est quomodo deus sit vehementer in hoc stolo despicit · quos sit sublimiores ante secula elegit · in hoc

quod pietas fidelium patet.
qm̃ idcirco ebs sit premit
in mf̃mis. quia videt quo
remuneret in sumis. et fo
ras vsq̃ ad despectu deiect
quia virtus ad comphens
bilia pduxit. Nunc ergo v
musquisq̃ colligat. quid illu
passuri sint quos reybat
si sit cruciat hic quos amat
Nec gregorius. Neq̃ enim bap
tista iohes de confessione
vpi. sed de iustitie veritatis
requisitus obtulit. sed
quia vpis est veritas. idcir
co vsq̃ ad morte pro vpo
quia videlicet pro veritate
puenit. Ex quo patet q̃ no
solu pro fide sed etiam pro ve
ritate iustitie martir quis
efficitur. Unde dicit aug̃
q̃ cum mors pro veritate
iustitie sustipitur martires
facit. Unde et in ecclesiastico
dicitur. Certa vsq̃ ad mor
tem pro iustitia. martire
em non facit pena. sed cau
sa id est mors ppt vpm sus
tepta. Ubi nota q̃ multis
de causis pt quis fiei mar
tir. scilicet pro iustitia
ut abel. pro lege ut ma
chabei. pro assertione veri
tatis ut isaias et jeremias.
pro argutione pecatori uel
etiam assertione veritatis ut
iohannes baptista pro sa
lute ppli ut vpus pro fi
de vpi ut stephanus. pro
vpo ut innocentes. pro liber
tate ecclie ut thomas can
tuariensis. Et non solum
mors pro veritate et alis
predictis causis susepta.
sed etiam vera in adver
sis patientia martirem
facit. Unde greg. Duo
quippe sunt martyri ge
nera. unum in mente
mul et actione. Itaq̃ si
ne ferro martires esse
possumus. si patienciam
veraciter in ano custodi
mus. Patiencia aut vera sm̃
eundem greg̃. est illum
ab fortiter sustinere. et
postea vindictam no quere
sed eo tanto ei qui ma
la irrogat ignoscere. et
contra eum nullo dolore
morderi. Ille enim veraci
ter patiens est. qui et ipm
amat quem portat. nam
tolerare et odisse non est
virtus mansuetudinis.
sed velamentum furoris
Et etiam dicit bernar
dus. Vera patiencia est
pati vel agere. contra
quod libeat. sed no pter
quod liceat. Insup sm̃
chrysost̃. martirium non
sola sanguinis effusione
sed et abstinentia pecto
et edoctrinatione preceptor
dei pficit. Unde et ber
nardus. Semp vpiam
psecutione patiuntur.
Hanc quem in mundo
sunt psecutur vpiam
Si comedero paulu

A Ubi tunc igit iohes pro vpo.
qua pro veritate. Unde greg̃

et corpusculum meum fuerit
robustum sanitas corporis mei
prosequitur animam meam Quo
me vertero persecutio
cuius mihi est Si videro mu
lierem oculus meus prose
quitur me cupit eam inte
riore animam meam Si vide
ro divitias aurum possi
ones delicias corpo
ris pulchra vestimenta
quodcunque videro prosequ
tur animam meam Adolescentiam
libido prosequitur Non pu
tem tantum in effusione
sanguinis esse martirium
optamus et religiosis Si
ergo sit martirium in pa
ce tempore sit et negacio
nes Ego hodie qui vi
dor monachus supervo
stitu meum omnem nega
ui in persecutione quid
faciam hoc ergo dico
quia omni tempore sit mar-
tirium sit et persecutiones
hec bernardus Sunt ergo
patienter sustinere debemus
iniurias ab aliis in nos de
latas ita et tribulationes
infirmitatum et penas que
nobis eueniunt patienter
sustinere necesse est Vul
tis enim calamitatum temp
tationibus mentes bono
pulsantur et multis modis
a diabolo temptatur Sed
non amplius temptat eos
quam dei potestas permittit et
si nolens tamen voluntate eo
diabolus seruit qui eos tem
tationibus suis non decipit
sed potius erudit Temptat
autem eos aliqui per stimu
los pauperiatis et cum per stimu
los pauperiatis non potest eos
mouere diuitias adhibet ad se
ducendum et du per contumelias
et obprobria non prevalet
laudes et gloriam adhibet
Si per salutem corporis non pt
equitudines mentis et du per
delectationes seduce eos non pt
per molestias que contra po
ni euenunt eos conatur sub
vertere infirmitates vero era
quasdam adhibet ut per eas
pusillanimes faciens cotu bet
tabitatem eos qua habent
ad deum Sed quanto conci
datur corpus et febribus ni
tidissimus inflamentur insup
erad et intolerabili contritione
afflicatur quisquis est qui
hec sustinet recedit a fatum
seculi penas et eterna igne
et pecia tormenta et hec co
gitans non desinet ad ea q
in pueri contingit insuper
eciam gaude quia visitauit
te deus Quem enim diligit
deus corrigit et flagellat
omnem filium quem recipit
Exulta index tu summus fac
tus es Nam paulo apto sum
te domu accipe meritum qui
dicit libenter gloriabor in
infirmitatibus meis ut inha
biret in me virtus dni Et
rursu qui enim infirmor tunc
fortior sum et potes Si fi
gore et febribus castigaris memo
ro esto quod scriptura dicit
transiuimus per ignem et aqua
quia refrigerium Clama ergo cum
ypocrita in tribulatione

dilatasti me. Infectus enim eris
p hmdi tribulationes. Si sor-
te amittis oculos non ferias
graviter. Ex tollencie enim
instrumentis amisisti. sed in
cohoribus oculis gloria dei
speculari stude. Quidus facto
es non contristens quia au
ditu vanus amisisti. Vanus
quc ex aliqua passione de
bilitate sue. sed interiores pa
tas habeas. Adversus multi
temptationes. Infirmitas to
tu corpus tuum tenet. sed inte
rioi hominis sanitas tresti
Nichil enim aliud est egritudo
corpis. qm sanitas mentis
Si infirmitas talis tibi fue
rit. ut non possis stare ad o
randu et psallendu. non co
tristens inde quia ipa infir
mitas orat pro te. Si ieju
nas. non tibi imuemas octa
sionem. dicendo quia grava
tus in egritudine incurristi
qm et qui non ieunat. sim
iles egritudines incurrit. In
choasti aliquid bom. non te
vocetis per impedimenta mmm
qm ieunia et labores nobis
constituti sut pter tui pes de
lectationes. Hec oma nobis
pficiut ad destruenda corpis
desideria. Tua pter distu
non murmurare qui patitur
si ignorat cur patitur. et per
hoc iuste se pati arbitretur
qm ab illo iudicatur. cuius iud
quid iudicia iusta sut. Tui
ergo in flagellis murmurat
iustitia iudicatis accusat. Tui
vero iuste se recognostit a iu
sto iudice pati quod sustinet

etiam si causam pro qua pa
titur ignorat. per hoc iam
iustificat. per quod seipm
accusat et dei iustitia lau
dat. Igitur pro xpo pro fi
de pro veritate pro iustitia
Viriliter viriliter usq ad
mortem certemus et ad suf
ferendu pro deo paciencia
aduersa nos cotidie pa
timus. Et ideo martires
maxime commendantur
quia plura sustinuerut
pter dei amore contra
tyrannam voluntate. Inde
eleazar dum plagis pen
meret. ingemuit et dixit
Domine qui habes stam
sancta manifeste scis tu
quia cu a morte posem
liberare duros corpis susti
neo dolores. sedm anima
vero pter timorem tuum li
benter hec patior. In mar
tirio enim non debetur pre
mium sedm hoc quod extre
mum refugitur. sed sedm
hoc quod pro xpo volun
tarie sustinetur. quia no
meremur. nisi per ea que
sut extra nos. sicut nec
demeremur nisi per ea que
sut intra nos. Tuado aut
illud quod quis sustinet
voluntarie difficilius est
voluntari sustine. tato volu
tas que pter xpm illud
sustinet ostendit firmius in xpo fixa esse
et ideo extrellencius et pre
mium debetur. Ad efficacia
quippe merendi tria valet
primum est difficultas o
peris quod patet in mar

tiro. quia ut ait Gregorius
maioris meriti est aduer-
sa patienter tolerare quam
bonis operibus insudare. Se-
cundum est promptitudo
voluntatis. quia secundum apm
hilarem datorem diligit
deus. et secundum augustinum
nemo iniustus benefacit
etiam si bonum sit quod fa-
cit. Tertium est magnitu-
do caritatis. quia ipsa ca-
ritas pondus est sanctua-
rii. secundum quod omnia quae in
templo erant ponderabun-
tur. et ideo opus tantum in co-
spectu iudicis ponderat.
quantum amor. unde praedi-
cat. Opera autem bona meri-
toria sunt trium. scilicet vitae
aeternae. augmenti gratiae
remissionis penae. Primum
scilicet substantiale praemium
vitae aeternae respondet ra-
dix operis scilicet caritas
ti. primum vero accidentale
scilicet augmentum gratiae
respondet genera operis
quia operibus excellentibus
et operibus supererogationis
meremur maius augmen-
tum gratiae. quam operibus
aliis. remissio autem poenae
respondet penalitati opis
nam opera quae magis sunt
penalia. magis sunt meri-
toria remissionis poenae. Est
enim regula in theologia
quod poena pene est resolutio
ria. Sanctorum igitur pugnas
et patientiam ante oculos
ponamus. ut singula nobis
aduersa et contraria fa-
ciamus. pro deo libenter aut

patiamur. Unde Gregorius la-
bores praecedentium sanctorum
recolamus. et non timeamus grauia
quae tolerantur. Unde et Crisostomus
Sanctorum luctamina in corde
nostro sicut in tabula describamus
et assidue meditemur contra
omnem spiritum nostrorum ar-
matura et eorum patientia no-
bis proponamus ad exemplum in
uicem virtutis ut istis emu-
lantes fortitudine illorum simi-
liter illis eorum coronam possi-
mus adipisci. Quanta illi patien-
tiam in periculis corporibus
ostenderunt. tanta gloria in pas-
sionibus irrationabilibus con-
tinentia demonstremus. ide-
ntem nam uel luxuriam
uel mamis gloriae concupis-
centia. et timor diuino timo-
re mundis sensibus repug-
nates. et commilitia figmenta
diaboli destruentes in nobis
Si enim cupiditatem et vitiorum
timor ignis purgatorii sicut
illi tyrannidis ignem vitare
nitur. potemus iuxta ipsos
pari gloria consortium similes
habere. Et iterum Operculum
est spirituale bonorum memo-
ria et beatae vitae iporum his-
toria et spiritualis lectio. et
quae a deo data sunt legens
et si voluerit sed nel solum
mistice ad sanctorum illorum ima-
gines et turpitudinem
videbis mentis tuae. et in
deinde nullo indigebis alio
in liberatione cordis huius
Item in hoc vitile est nobis
speculum. et facilem facit
transpositione Neque enim

monstrat dissoniitate solum
sed transposuit eum ad pulcri
tudine ineffabilem si voluc
rimus hec crisostomus. Unde
etiam augustinus. Christe ao
attende. attende aptos. at
tende ao tot martirum milia
di videbis non solu viros. sed
etiam feminas. postremo pue
ros et puellas nec imprude
ntia decipi nec inequitate p
uerti nec periculi timore fiti
gi nec seculi amore corrupi
ta te non iniemente quid de
tuses. non solu preceptor me
mutabilis retributio sed etiam
exemplorum munera abliss mul
titudo virtutum adhibit. hec augustinus
Sed re nobis inseris qui nec
sectimur preceptis nec monem
exemplis. Vt enim aut greg
nos plenius a bono opere ver
ba revocant. sanctos vero a
sancta intentione frangere nec
tormenta potuerunt. nos ad
precepta dominica largiri mi
nime suffinimus.
sancti non solu deo sua substa
ntiam contulerunt. sed pro illo
etiam propriam carne dederunt
hec gregorius. Si magna de
alacritate hoc multi fecerunt
et illam horam tamquam ad nup
cias iuvenis exspectaverunt
Unde isaac abbas sic. Di
citur de multis martiribus
q in die qua passi sunt eo
donam stepe martirium.
s pstebant hoc ex revelatione
dei ab aliquo amico suo. in
illa nocte aliquid non gustabant. sed a sero usq ad ma
ne stabant vigilantes in orde
glorificantes deum in psalmis
et ymnis et canticis spiritualibus
et in letitia et exultatione
speravant horam illa scil
illi qui sunt ad nupcias pa
rati. postolates oculis gla
dio in lentimo suo. Nos qui
qui ad nupsibile martirium
vocati sumus ad recipiendas
sanctificationis coronas vi
gilemus. nec in aliqua parte
negationis signum nisi tum
cis exhibeamus. hec isaac
Videes ergo quia sedm doc
torum consilium debemus labo
res et agones sanctorum no
bis ante oculos ponere in eo
omplu. Ne ergo illis qui
gesta sanctorum tamquam a
pocrifa exsufflandi non
solu legere volunt. sed quan
tum in ipsis est nec inter
alios legi permittunt. et ideo
tamquam illegitimi a sis
patribus in religione xpi
una degenerantes sortem
hereditatis inter filios dei
non meruerunt. nec meita
sanctorum qui pro deo pass
sunt est sufficiunt. Contia
nos plurimum et concinue
in quodam plogo passionis
beate anastasie sic dicitur
Ermid que a sanctis gesta
sunt vel gerunt si quis do
lucit studiose perquirere et
sibi et proximis edificatoris
exhibet fructum. et quasi
arbor fructifera non sine
causa plantata terra octu
pate dum viuit cum pe
rfectis pomis ornatur. et
omnis qui ex eo fructus p
cipit sagmatur. Scribi
ut in gestis martirum quid
egerunt quid locuti. quid
passi sint sancti. Ostendere

vos esse catholicos qui dni victorias libenter lectitis libenter auditis Introgo vos qui ista inter apocrifas literas exsufflandas centis per quos stat canon scriptur dnm diuinarum Nequid non per eos qui pro hoc canone occidi magis optauerunt qui vinci Quod dm tenuerunt martires. fidem rectam que sacris voluminibus certo librorum numero continetur. Agite illis gras apices sacratissimi quia per eos preuecta cam preferitur et ideo volut ordinem gesta constituit ut in conspectu dei et hominum semper sancti laudentur qui in conspectu credulorum pro eorum defensione tormenta inmania pertulerunt Nichil ergo preter scripturas canonicas recipietis eorum gesta studiose constituimus. ostendetis dogma catholicum per catholicos martires ruditu. exemplum damus posteris. edificatione credentibus tradimus. autem belli dni mutibus demonstramus Constat eos quidem nolle pugnare Impent silentium infideles spectent pugiles diabolicos qui ad lethas domum spectare contemnunt Nos illumnas virtutes loquimur. scribimus predicamus prohibeat emulum impent silentium mundi. verbetent contemnentes legentes increpent. libenter hec audientes actusent Gloriosos fatiunt inlutes vulnera pro imperatoris laude susceptis pro cuius amore etiam animas ponere libenter optamus Ciuium phu dni ac victoria laboriosi exercitus de occultis foras proferimus Scimus enim que illi visibiliter passi sunt. insuibiliter exercitum nobis cotidie. et nos ligenter pugnantes acrius vulneratur Ergo ut arma pertractes attende bellantes Da mentem studiosum. ut hostis increpiat te timere. hec ut supra videbis ergo impudens sanctorum detractor et christiane religionis impugnator. quia sedm hec dicta tamquam arbor infructuosa terram occupas dicis quod non te catholicum. sed infidelem esse ostendis ideoque timere habes ne merito excidaris et in ignem mittaris ac partem cum infidelibus consequaris Da ergo inter gloriam sanctis ut cum eis premium habere mearis

O beate precursor et alme baptista et magne auxiliator dni iohannes luceria luceris et ardens ora pro me miseto ad deum pirem misericordia ut cor meum tenebrosum et frigidum illuminet et accendat ita ut te imitando pro dno pro fide. pro veritate. pro iustitia patiendo aduersa sustineam. et viriliter cum usque ad mortem certare non timeam ut post hanc fragile vitam tuis meritis et precibus intercedentibus feliciter pietere valeam ad regales nupcias immaculati agni. que tu al mo tuo digito ipsi ostendisti. Amen

De refectione quidem mulieris hom. Capitulum lxxxiii

A scriptor sic quidem nolunt legere pugnatores

Cum autem audisset
ihesus necem io
hanis propter doc
trina veritatis.
assumptis discipu
lis ascendit in na
uicullam et abiit
trans mare galilee in monte
et deserto loco seorsum. deuo
tionem et doctrine laptis. uxota
tyberiadem ciuitate galilee
in finibus bethsaide ciuita
tis et ibi sedebat cum discipulis
suis et docebat eos de diuit
cristoto. Ascendit in monte
eruditos nos a tumultibus.
et ab ea que in mundo c' con
turbatioe quiescere. Secessit
aut dns et declinauit hoc
die tyrannidem non timens mor
tem. sed quia nondum venerat
hora sue passionis et ut parcet
iuniores. ne homicidium dm
iugerent homicidio iohanis
et ut ostendat q aliquando
ad tempus est tendend ce
dendum huiusmodi malitie. qdq
licitum est xpi fidelibus fuge'
in persecutione. ut se seruent
pro multorum salute. et ut
prebet nobis exemplum vitad
de temeritatis ylere tradendi
seipos. quia non omnes eade
constantia pseuerat in tor
mentis. quia se offerunt tor
quendos. Secessit etiam ut p
baret fidem credentium se si
licet sequentur eum. Inde se
quitur. Cum aut cognouisset
hoc turbe. simplices scilicet
et humiles ac paupes non sa
pientes huius mundi. non pote
tes. non diuites scauti sunt
eum. non iumentis et vehi
culis. sed pro labore pedu
pedestres ut ardore meris
et desiderium sue salutis of
tendebat. Erubescebat enim
pedestrem dmm in equis
regum et quadrigis aymo
rrs sequebantur. sed minores
prosequebantur. Adhuc tem
pibus istis pauperes et po
pulares magis currunt
ad sermones qm diuites
et potentes. Cuius eos aute
benignitas xpi multipli
citer apparuit qui vistea
in seu uiordie in eis expan
dit. Cum enim sublevasset
oculos et vidisset eos
venientes ad se descendes
de monte et obuiam eis
egrediens. cura alii illos ex
cepit. et infirmis in cor
pore et aia curauit ut
plena fides statim primu
haberet. Nam quos tumq
in corpore saluabat eos pa
riter. et in aia reforma
bat. Credim bedam per
hoc quod dicitur sublevas
se oculos ihus datur in
telligi. q oculos non erri
gebat hinc atq illuc. sed
pudice sedebat attentus
cum discipulis suis. et
sedm crisostomu. Non
simpliciter et otiose sede
bat. sed diligenter loquens
eis aliquid. et eos ad se
ipm conuertens. Iuda
thor aut beneficia fecit
dns se sequentibus. exer
cit enim fatigatos. dorsum
mistros. sanauit infirmos
refecit famelicos. per hoc
quatenus denotioe credere

letetur infirmitas. Hec sunt
quatuor beneficia q dns
spualit exhibet sequentibus
in primo suscipit ad pe
tendam opibus petros sa
tiatos. Secundo illus
trat per gram tenebris
petros exercitatos. Tertio sa
nat per iustificationem
iacullis petros vulneratos
Quarto reficit per intima
consolationis pbinde petros
debilitatos et desolatos
Sic etiam debet bonus
platus fratres subditis stru
ere et sustrpe dulcit. docere
sapientes sanare efficacit
reficere spualiter. Cum er
go iuxta deserta, dopm que
runt et non fastidiunt a
dopo sustrpuitur ac spua
liter et etiam corporaliter
si indigent curantur. Sed
hemo cibu dopi attrpit
ipse antea sanatus fuerit
quia post remissione pec
catorum tribuit alimonia
celestis. Erat aut pdomi
pascha dies festus inde
bis. Istud erat sdm festu
pasthale et in eo no fuit
dns in ibrim. Sicut em
seruando legem ostende
bat se esse verum homines
de filiis israel. sdm cau
ne. sic aliqs preter mete
do obseruatione eius
ostendebat se esse deum su
pra legem. Ubi nota q
istud euangeliu bis in ano
in ecclia recitatur. scilicet
in quarta dominica qua
dragesime. et hoc ppt prin
cipiu euangelii ubi dicit
erat pdomi pascha dies festi
uideo. et in vltima dmica
ante aduentu. et hoc ppter
finem euangelii ubi dicitur
hic est ipheta qui venturus
est in mundu. Vespe autem
facto iam hora redeundi ad
ypra et comedendi pterit
et ideo refectio necessaria fuit
In quo ostendit desideriu sal
uatoris. quod de salute aiar
habebat. quia usq ad vesperam
sermonem ptrahebat. et tu
bar deuotio que dulcedine
sermonis domini tenebatur
hic ppt noctem imminente
ab eo recedebat. quadus ali
menta non haberet. Tantu
em desiderabant audire dopm.
qd obliuiscerat apportare secu
alimentu. ppter quod necessa
riu erat filii ymaritu. Inde
crisostos. Turbar fidem os
tendit q dmm etiam famem
patiebatur expectrabat usq
ad vesperam. Cum sublevasset
ergo ihesus oculos miseri
cordie suie et vidisset misera
tionis intuitu. quia multitudo
maxima venit ad eu que
totius mundi significabat
multitudine contiuentem
ad dopm. incepit conferre
cu philippo de tante multi
tudinis refectione. quia sdm
crisostomu magis rudis fuit
et magis indigens instruc
tione. et cognouit referente
andrea. q dnus puer mt
cos quidq panes ordeaceos
et duos pisces tm haberet
quos eo iubente in medio
detulerunt. ppt spualem re

fectionem qua continue a dno
habeant. non multu de corpale
refectione sibi pude cuabant
in quo arguuntur successores
eorum qui de deliciis sibi pude
non cessant. Ubi crisostomus
addit. Iste autem in hoc disci
pulorum philosophiam. qualiter
contempserunt escam. Duodecim
enim existentes quinque panes ha
bebant. et duos pisces. contemp
tibilia enim eis erant corpalia
et a spualibus possidebantur
Oportebat autem eruditi dis
cipulorum exemplo. qui et
paucis habuerunt. oportet tri
buere indigentibus. Iussi nam
discipli afferre quinque panes.
non dicit unde mirigabimus
famem meam. sed obedunt
confestim. Et fecit turbas dis
cubere. id est ordinate ad come
dendu sede super fenum id est
super herbam agri viridem
in quo ostenditur. q loci eat
aptius ad sedendu. Ubi mui
titu. pbat lo fidei turbaru. q
alicet non sedissent ad conte
dendu. nisi credidissent mi
raculu. Discubuerunt ergo
quasi mille viri. preterea
absq pueris et mulieribus. se
cundum modu enim hebraicu
soli viri a viginti annis et
supra numerantur. sed mulieres
et pueri tacent. Hoc autem
dicit euangelista ut appare
at manus miraculu. Accepit
ergo ihesus panes et pisces
et manibus gloriosis et vene
rabilibus que vim multiplicandi habebat. ut sacratis
simis manuu tactu mul

tiplicarent. ac magna
munera datur nobis prius
in celu aspexit. ut omne
datum optimum et donu
perfectu de sursu esse mi
nuaret ut patrem suu
honoraret. ut non virtute
elementari. sed celesti hoc
factum esse ostenderet. De
inde orauit patri gras
agens. ut ostenderet quatu
de nostris profectibus gra
tuletur. et secu crisostomu
ut informaret nos ad age
das semper deo gracias
cu vel in carne refici
vel in anima. et no prius
tange mensam donec gra
cias egerimus ei qui cibu
huic nobis prebuit. et
dat nobis escam in tempe
oportuno. Iunius etiam
benedixit ut sua benedic
tione multiplicaret. sic
enim in principio creati
onis rerum. omnibus cre
aturis benedices contu
lit illis naturalem virtu
tem. ut ex se iucem na
turaliter multiplicaret.
cuius benedictione semel
accepta usq hodie fruc
tificare non cessant in
quo dat exemplu. q in
principio mense debe
panem deo offerre et
benedictione superna sup
ipm elicere. et ly non de
bemus ad mensam accede
vel cibu sumere nisi pre
missa benedictione. Et ista
benedictione ut credituu

opus aliquibus verbis ex
pressit · quibus creatura a
et sanctificauit et mlti
plicauit · sed que illa ver
da fuerunt · euangeliste no
ponunt qz forte secrete ea
protulit et fregit in gros
sas ptes · non studit p mi
nutias · ut nos doceret pa
nem nrm frangere debere
et dare pauperibus et sic
multiplicata est illa ma
tera mte manus dni sa
gentis · qua hoc fiebat
virtute deitatis · cuius or
gano et instrumento est
humanitas eius Secdm eu
dstoriam multiplicat panes
et pisces ad significandu
q tam mari qm terrede
dominatu · fregit ergo et
frangendo multiplicauit
deditq; discipulis suis stilu
et panes et pisces multi
plicatos ut ponerent ante
turbas in signu q data
sut temporalia prelatis ppt
pauperes pascendos · et sic
per discipulos distribuit
id est distribui fecit dis
cubentibus · officium enim
prelati est ministrare · et
non ministrari · pos autem
panes et pisces dni ita
multiplicauit · ut omnes
pro libitu suo comederet
et multa fragmenta supa
rent · vnde sequit · Vt aut
impleti sut qua omnes
manducauerunt et saturati
sut · quod significat celes
tem refectionem in qua
sancti plene saciantur ·

dixit ihc discipulis suis ut
fragmenta residua colligere
rent · vnde postea cibu egre
tibus preberet · non sic dives
epulo fecit · cuius reliquias
canes · non pauperes comedebant
cui hodie multi sunt
similes idem vel penis fari
entes · in hoc quippe q turba
pauit · dedit nobis exemplu
ut opibus misericordie mise
tamq · et licet hoc sit laborio
sum · tm est multu fructuo
sum · Collegerunt ergo et imple
uerunt de reliquiis duodecim
cophinos hoc e magnas
sportas que circulis p quos
brachia inserunt in dorso por
tantur · vnusquisq; em apto
impleuit cophinu suu · ut q
libet vnu super humeru ap
portare mesabile videtur
miraculu · hic dm miraculu
augmentatu est · magnu em
miraculu esset si de quinq pa
nibus et duobus piscibus quinq
milibus hom satiatis nil
supesset · Sed et fecit signu
maxima admiratione · q non
solu quinq milia hom saciati
sut · sed etia tot fragmenta re
manserunt · vnde duodecim
cophinos repleuerunt · hoc ergo
etiam ad euidentia miracu
li facit q plus remansit qm
a principio fuit · Et secdm
eu ritu hoc factu est · ut
hinc esset manifesta etifica
tio · q opus caritatis in pau
pos vbertim vendicat retri
butione a deo · Et secdm theop
vt addiscemus · quatum hospi
talitas potest · et quatu augere

nra · cum indigentibus subuici
mus Illi ergo homines aliquid
de ratione habentes cum vi
dissent potentiam diuina per
effectu probata q fecerit
signu alias non auditu in
quo ybant se esse deu · quia
illa multiplicatio per helizeu
facta multu defuerebat a ista
dicebant magnificantes deu
quia hic est vere ypheta · pmo
sdm augustinu ipe est dns
ypheta · de quo dixit moy
ses · ypheta suscitabit vobis
dns de fratribus vestris tamqua
me audietis eu · qui sdm le
gis dem venturus est i mu
dum ad ipm saluandu · se
autem non venerunt alij yphe
te · sed solu ad demutrandu
istius aduentu · Vbi sciendu
q opus erat ymmissus
in lege tamqua ypheta ceteris
excellentior · et ideo ipso
miraculo predicto ypis co
fessus est illu esse de quo lo
quebatur predictu scriptura et
sic confitebat eu esse veru
dpm · Conspice igit dmm
ihm qualit indigentib mi
sericordit condescendit et
subuenit · ac omia ordinate
fecit · et qualit illos comede
tes aspicit · et in eor iocudi
tate letatur · et quo illi super
illo miraculo admirant · et
vnus ad alteru inde loquit
dicentes · quia hic est vere p
pheta · et plura alia ad laudem
eius pertinencia · letat
et cum gratiar actione ma
ducat · non solu corpaliter
cibu sumentes · sed etia men
taliter saltem aliqu ex eis

refectione perpiciens eta
et tu a longe fame des
dem et miseria lacrimis
prode · martu tamqua
mendicus extende · si
forte de dei doms et be
neficiis saltem modicu
quid merearis accipere
Vbi considerandu ppi
moma virtus discipu
lor dpi in duobus pri
mo in qualitate qua pa
ne ordeaceo vtebantur
quy est cibus iumentor
secudo in quatitate · qua
duoderim vim · et dpis
cum eis · et forte no nulli
de alijs discipulis eos co
mitati · non ipsi quidq pa
nes ordeaceos habebat
In quo notatur mira in
opia dpi et discipulor
q paucos panes habebat
et viles · vnde et fregit
cum dno passi sit fame
In quo etia apparet qua
tum estam carnate con
tempserut · solis spualib
intendentes · vnde sequit
Discamus autem hinc qui
voluptati attendimus que
comedebant mabiles in
ri illi et magis · et quan
titatem eor que inseri
bant et vilitate mense
eor Et iterum Johannes
autem panes ordeaceos
esse dicit non inanter
hoc enarrat · sed timore
periculoris erudiens nos co
tentare · talis em ypheta
mensa erat Et iussit eos
sup fenu iacere ypheta

turbas erudies Non em
putrue corpa sotu vole
bat. sed et tudm erudire
et a loco igit. et a nchil
amplius pambus dado
et piscibus. et ab appone
do omnibus eadem. et a
facendo commua. et a in
chil altari plus prebedo
et diuiuratem et primo
niam et caritate. qd oia
estmarent commua eos
eruduit Et quod videba
m heremo indeus ee mdu
bile. dicebant quippe nu
quid et panem potest da
re uel parare mensa m de
serto. hoc per opa ostedit
ipm hoc et m deserto eos
duxit ut sme omn suspi
cione st hoc mirac tutu
et nullus estimet eo cas
tello aliquo ipe exosteri
mfem aliquid ad men
sam. hoc exposto. Voluit
eciam m deserto hoc mi
racutu fare ut significaret
se esse ittu. quy quadragi
ta annis paut popatu
m deserto quy patribs eat
pmissus Item m signu
futuri. quia m relugioe
et statu multoz. vbi nec
sitmatiu nec metu pas
cat deus seruos suos. vn
stm theop Addiscimus
eo mdculo ipetratorn
non fieri pusillanimes m
coartationibs pauptatis
Et bene pambus paut
ordeaceis. quia plenis de
licatus non hic. sed m fu
turo e gustandus Quo
ties autem dnm legimus

eo pauris pambus multas
homs turbas pauisse no tm
o mirandu. quatum vene
randu. Non est miru quia
paut sed potius venerandu
quia fare volut Cum em
nchilo cuctu creaut. non
est miru si eo pauris pam
bus multas turbas paut
Mystice per quinq panes
quinq libri moysi. per duos
pisces ypheta et psalmi m
telligunt In hys em tribus
stituet lege ypheris et psal
mis totu vetus testametu
complendut per quinq aut
mulia viroz dmn sequentu
designatur actiui omnes.
quinq sensibus et exterioribus
que possidet bene vtentes. per
multos vero et paucos signi
ficant mfirmi nondu pugne
idonei quy nuo sunt indigni
Vn ergo predicti recte quinq
pambus alutur. quia tales
nere est legalibus adhuc pre
ceptis mstitui nam quy mtu
do ad integru renuciat. qua
tuor sut mulia. et septem pa
nibus refecti. hoc e euangelica
pfectione sublimes et spiri
tali sue gratia dcti Cu ergo
m hoc commuo dm. tutudmod
viri fiusse dicuntur. mstice
morientur ut si qm shauis
sit dns gustare disideramus.
viri id est fortes contra tep
tationes stimus. vir em a
viribus dicit et viroz noie
illos scptura sancta designat
conspicuit quy vnlie tempta
mta vicerut Quy ergo te
nam dm manducat virtu
te mentis et sensu viri esse

debent. non in concupiscentiis
emollire. sicut femine. nec
puerile sensu habetes sicut
pueri poter distribuit autem
et sessione corporis intelligit
quies mentis qui enim a deo
spiritualiter passi desiderat. op
tet q sedeat id est a curis
superfluis et turbationibus co
quiescat Secundu beda quoq
super fenu disturbetes dni
cas pascit alimentis. qui per
continencia calcatis concupis
audiendis impleniscq dei
verbis operam impendunt.
Fenu enim carne significat
sedm illud. omnis caro fe
nu. nec ad mensam dei dig
ne sedere poterit. qui carne
per seruitute spiritu non
subiicit Cui ergo vult refici
pane gracie spiritalis congruu
est ut sedeat sup fenu. id e
ut domitetur corpori suo et
mortificet carne suis Cal
uator autem non nouia crea
uit cibaria. sed pritibus be
nedixit. quia penes in car
ne non alia quinque lex et
ypheie predixerat pduxerunt
et ea misteriis gratie gra
uida demonstrauit Respex
in celu ut illuc dirigendam
mentis aciem ibi lucem scien
tie. doceat esse querenda
Sed triplicit impedit quis
ne oculos sublevet ad deu
primo qui minus occupatur
circa sensibilia. id e terre
nas diuitias. quia tur oculus
fedatur pulue auaritie
Secundo qui occupat circa
delitabilia id e circa carna
les delicias. quia tur oculus
execcatur igne concupiscen
cie Terno qui occupatur
circa sublimia id e circa
ambitiones mundanas. qua
tur oculus obscuratur fumo
superbie. fregit quoq et an
turbas ponenda discipulis
distribuit. quia clausa sa
crameta legis et ypheie
sanctis doctoribus qui per
toto orbe sparsi patefe
cit Quod autem turbis su
perat a discipulis collici
voluit. quia secretiora
intelligencie et sacriora mis
teria. que a rudis capi ne
queunt non sunt negligenter
dimittenda sed a discipu
lis dni et eorum successori
bus inquirenda diligenter
et illis qui idonei sunt a
liis docenda commitenda Ra
per cophinos duodecim
apli et sequentes vm apli
et doctores figuratur por
quidem hominibus deficiti
sed mitus salutaris cibi re
liquias cumulat. Cophinus
enim seruilia et rusticana
agnitur opa et officia. et
deus infirma mundi elegit
ut confundat forcia Est
autem cophinus secundu ip
sorum vas ex virgultis fac
tum. ut de iuncis uel vi
minibus. aut foliis pal
marum contectu. apti ad
portandu purgameta
et ad seruilia opa Unde
in psalmo de ioseph dicit
manus eius in cophino
seruierunt Sicut aut pau
ci panes et pisces fracti
in multas reliquias excre

panis sic cibus verbi dei qui
tamquam distribuit tanto
magis multiplicat. Ver-
a casu sed ex divina dispo
sicione impleti sunt viij. cophi
ni. secundum numerum quem apos
mer data sunt turbe fragme
ta et reliquie verborum qui
per apostolos erant per mundu
portanda. et per eos omnis da
tenuia pascenda. quy bene
vn esse dicuntur. quia fides
sancte trinitatis in qua
tuor mundi partibus per eos
erat predicanda. Unde am
brosius hic vero panis que
frangit ihesus mistice qui
dem dei verbum est et sermo
de vno. qui dum dividit
augetur. de paucis enim
sermonibus omnibus po
pulis redundatem alimo
nam ministrauit. Dedit
primo nobis velut pacis
qui nos dei iubant ore ge
nerantur. hec ambrosius
Moraliter per apostolos intel
liguntur prelati. per quinque
panes ordeaceos. quinque bo
na spiralia quibus aid a
deo reficitur in pnti. Siqui
em in domo principalis
solet esse multiplex panis
siluet pauperum. famulorum
filiorum. hominum. et aliorum
sic in domo dei que est
ecclia sunt diuersa gra
panis spiralis. Primus e
panis natiuie et abstinencie
corporalis. hic est panis pau
perum id e peccatorum. hunc
panem largitur dns eis
peccatoribus qui vere pau
peres sunt. de quo in genesi
dicitur. In sudore vultus
tui vescerris pane tuo. Et in psalmo
Dabit tibi dns panem ad tritum
et aquam ebriam. Istum pane
debemus pauperibus concare. si
volumus quia facta nra deo sint
grata. alias enim bona nra o
pera deo non placent nisi ele
mosinis ornata sint. Secu
dus est panis penitencie lac
rimalis hic est panis famulorum
de quo in psalmo dicit. Fue
runt michi lacrime mee panes
die ac nocte. Et item. Cibab
nos pane lacrimarum et potum
dabis nobis in lacrimis in men
sura. scilicet propriis id est
pro modo culpa. quia quis
homo delectatus est in peccis
tantum debet se afflige in lame
tis penitencie. hunc pane dat
dns per prelatos penitentibus
in dicendo ad contritionem
et iniungendo penitentia. Ter
cius est panis intellectualis et
doctrinalis. hic est panis filio
de quo in euangelio dicit. no
est bonum sumere panem filio
et in ecclastico. Cibauit eum
pane vite et intellectus. hunc
panem ministrat dns fideli
bus per prelatos et curatos.
verbum dei seminando. et vnu
quemque pro modulo suo pas
cendo. Quartus e panis eu
karistie sacramentalis. hic
est panis dnicus de quo in e
uangelio dicitur. Ego sum
panis viuus qui de celo de
scendi. Et apostolus probet aut
tem homo. et sic de pane
illo edat. hunc pane dat
dns per prelatos mundis. et
peccatoribus dominatibus. quia in
mundis et malis non est dan

dus ¶ Primus est panis deuoco
nis mentalis · hic est panis ca
lor · licet eum paterfamilias ha
beat in domo sua pane bo
nu · tamen antiquis iuuenum
entibus querit melioremq; de
quo in psalmo dicitur · Erit pa
nis terre in ubertate et pin
guis ¶ Duo autem pisces dulco
rantes hos panes sunt spes de
me et amor dei · uel intellectus
et operatio · quia sine eis nullo
istorum panem est sapiendus ¶ Ist
uero quinque panibus et duobus
piscibus reficit dns anima
m pnti effectuce et platius
mysterio · d · opiu fedo e illa
aia apud quam inuenti fue
rint isti panes et pisces · ut
de eo dicat · est puer · unus
hic qui habet quinque panes
et duos pisces · puer · iuueni
em intelligit fidelis anima
a puritate innocentie puer · dra
qui in quolibet fideli ecia ob
modico peccatis debet per pe
tencia repari · ad quod esse
quendu requiruntur quinque pa
nes et qui habet illos est uere
puer eximius ¶ Est et puer
hunc sancti manducabunt in
mensa dni · de quo in lucca
dicitur beatus qui manducat
panem in regno dei ¶ Et
de ista manducatione dicitur
in eodem ¶ Ego dispono ue
bis sicut disposuit mihi pater
meus regnum ut edatis et bibatis
super mensam meam in reg
no meo ¶ Moraliter ecia simul
et allegorice et anagogice fa
ciamus quinque panes penitencie
doctrine et refectionis et ne
¶ Moraliter penitencie quinque sunt

panes · scilicet panes con
fectionis ex consideratione
peccati · panis afflictionis
ex consideratione passionis
dni quem ille comedit
qui considerando dni passi
onem corde et corpore
se mortificando subiit
panis compassionis ex co
sideratione defectuum et in
firmitatis proximi · panis
timoris et tremoris ex co
sideratione futuri supplicii
panis suspiria et deuotionis
ex consideratione dilationis
celestis gaudii et premii ·
¶ Hinc isti panes sunt o
dendi · ideoque sunt cum amari
tudine sumendi · pisces
autem dulci sunt spes breue
et dulcedo uite eterne · al
leluia aut panes dat
ne sint quinque libri mosi
ordinati · propter hic diuina
reficientes tamen propter
spiritualem intellectum reficiete
¶ Duo autem pisces sunt dul
cedo propheie et dulcedo
psalmorum · Anagoge uero
refectionis etiam sunt panes
quinque · ad quos suspiramus
et ex quibus reficimur et
nos quorum primus est priuia
dei ¶ Secundus est pulchitudo
visionis facies dei · tertius
est societas angelorum inter
quos societ est sortis nre
beatitudinis · quartus est
conspectus sanctorum qui tu
dno regnant in celis · qui
tus est dulcedo uite eterne be
atitudinis · quia hic paucis
exprimuntur ¶ In omnibus hmi
ordinem e · dilatio suspiratio

ad ista. Dulcedo autem duor
pistu consolantur. Gustu
do consciencie et gustudo si
delitatis diuine. Item pri
mus panis ordeaceus qua
lis olim comedebant peccatores de
penitentia est contritio in
corde. Secundus est confessione. tertius e
remunt in carne. quar
tus est oratio in mente.
quintus est pietas in opere
Duo vero pistes condie
tes ordeaceis panes sui
tmor qui capitur in psal
lissimo mari. id est peri
culum. et spes que ca
pitur in dulcissimo flu
uio paradisi. si cogitat quod
non sunt condigne passi
ones huius temporis ad
futuram gloriam que re
velabitur in nobis. Insu
per moraliter quinque pa
nes significant quinque
dns dat nobis ad spiri
tualem quinque sensuum refec
tione. Primo dat psen
cia. quo pane reficitur
visus. dum videt omnia tra
nsitoria esse caduca. Se
cundus panis quem dat
sunt precepta. quo pane
reficitur auditus qm au
dit q omnia transeunt
velut umbra et ideo spe
rnit ea. Tertio dat futu
ra. quo pane reficitur
odoratus. qm cogitat mor
tem futura et infernum
puteum. et ideo se coqui
nat operibus virtutum.
Quarto dat spiritalia

eterna. scilicet bona celestia
quo pane satiatur gustus
qm propter amorem cor ora
contemplantur. Quinto
dat flagella quo pane sa
ciatur tactus qm per fla
gella monetur ad dilectio
nem dei et contemptu mundi
Et pisces sedm istu modu
significant cognitionem
que illuminat intellectu. et
dilectionem que inflammat
affectum. Congrio enim
thinus primus dat saporem
quia cognitio preteriti intel
ligit futura prudet et p
senta recordatur. Dulcib
similiter duobus vltimis
dat saporem. quia diligen
deu pre amore et desi
deratione celestium et in fla
gellis dm delectatur. Hor
autem facto miraculo statim
compulit dns discipulos
ascendere in naviculam et
precedere transfretare ad beth
saidam ciuitatem andree
et petri et philippi apstor
ut ab illo loco recederet
donec turbas dimitteret
sub forma alterius benedic
tionis et valedictionis. Do
lebat eum separare se a turbis
quia sciuit q futurum erat
ut faceret eum regem et
ideo se a discipulis inter
quos a turbis quebat sepa
rat. Coegit eos quia non
libenter recedebant abscq
magistro suo. cuius secretate
et doctrina delectati. Unde
crisostomus. Cum autem dicat

coegit multam distipulac in
stanciam ostendit. qs non de
facili ab eo poterat separari
et hoc quidem. tum pter
minus affectum quem ad eu
habebant. tum quia sollicita
bantur qualiter ad eos ven
ret Et sequitur Cuo serunoe
ostenditur. Iuitos eos a dno
recessisse dum amore preepto
ris. nec puto quidem tempus
ad eo voluit separari Iste aut
quasi iuiti et retractates a
postolo a dno recesserat ne
illo absente naufragia susti
neret Et quia vpos erat
pmissus reo futurus ideo
postem confessi sui eum
vpm voluerunt ~~ab~~ consequi
rem facere regem. considerabu
dum q ipe qui eos seruauit
posset eos necessitatibus sub
uenire et sub tali rege vn
debatur eis non posse egere
Putauerunt forsan illum
sic venisse ut iam regnaret
et volebat quemlibet tempus
eius quod ipe apud se vsq
in finem seculi occultabat
Vbi beda Urbe vno tanto
mandulo intellexerunt pud
atq potente. et id circo vo
luerunt eu facere regem. hoies
namq volunt habere regem
pm ad regendu et potatem
ad tuendu. Unde et crisostos
Nouit em eos qua tam fa
cilitter multos prouauit. et
ideo sub ipo occupam et rep
lutam et tristiciam ipsam
putabant duce vitam qu
omnibus habundant et n
chil laboris uel impensa
impenderent. et ideo cor
ruptam eorum nouit esse
intentione et non conscen
cies repulit. occupatam et
gulositati. fugit ab eis. qs
quadus bonus vellet cu
non bene voluerunt. Unde
eciam augs. fugit crisp
cum eis voluerunt facere
regem. omnia em bona
terrena contempsit homo
vpus ut contempnedu mon
straret. omnia mala susti
nuit. ut nec illis quiescetur
felicitas. nec m istis time
retur aduersitas. Ipsius
ergo strutatur cordui cog
nostis volutatem eorum.
postqua precepit discipu
lis transfretare fugit ipe
solus a turbis in monte
orare et gratias patri pro
beneficiis age et nobis in
hoc formam dare. ita q
illi non prenderent nec eu
tue quemlibet potuerunt.
Requere aute tu eu da
longe. si forte dignabitur
te vocare. uel saltem ali
quid de reliquiis refec
tionis et gracie tibi imp
tiri. fugit ergo dns in
montem id est celeriter
ascendit. nolunt em tem
paliter honorari. exem
plo suo nos doces et pa
tiam g tuam fugiamus. et
in bonis que agimus

huam fauoris retributorem
petimus. Unde Crisostomus
Considerandum autem quod cu
dum magna operatur di
mitte tu bas dotes nos
nunquam gliam que a
multis est prosequi neq;
attrahe multitudinem Et
ut dicit quod noluit vero
ab hominibus fieri quia hu
militas viam ostendit in
sens. Dedit itaq; nobis exe
mplu humilitatis et fugi
endi honores. et acceptandi
labores. quia quesitus ad
regnum et honores fugit
quesitus ad passionem et
mortem vltro se obtulit
ut scilicet exemplo eius
parati simus ad aduersa
toleranda. cauti ad blan
dimenta declinanda. et ne
nes aduersa fatigando de
ciant. uel prospera emolli
endo decipiant. crebris
precibus a deo implorem
et eius auxilium inuocem
Omnes ergo humanam lau
dem fugias cum homine
tamquam venenum mortifer
et omnem cogitatum fugge
rentem tibi appetitum cu
iusdam altitudinis sub quo
cuiq; pretextu caritatis
in ipso principio et ortu
suo. velut caput draconis
infernalis tam cito mor
tificet cum baculo crucis
preparata quoq; tempus ad
quecumq; obprobria. quecumq;
aspera pro dei nomine

quecumq; aduersa

sufferenda. et in deprecatione
galilee. tempus talem vere
et ex corde reputas qui me
rito ad omnibus despici de
beas. semper tibi optabis humilitatem
et durissimam passionem
renocando ad memoriam
qui regnum fugiens crucem vo
luntarie est amplexus omni
confusione contempta Asten
dit itaq; dns in monte ve
lud in loco celo proximore
Inuens ut ad sublimia vite
virtutum culmo ascendamus
et celo proximi esse cupiamus
et orare. ut si bene orare vo
luimus mentem sursum a ter
renis leuemus. et solus ut
non in strepitu sed in loco qeto
oremus. et nos totos et vi
res nras ad deum colligamus
Et bene coniungit ista duo
scilicet solus et orad. quia
solitudo amica et vtilis est
oratioi sedm illud. tu autem
cum oraueris intra in cubi
culum. et clauso ostio ora pa
trem tuum in abscondito habes
hic exemplu triplex. scili
cet a terrenis recedendi. o
randi et nobis ipsis parandi
Et est notandum ordo. quia
ordinem precedit dimissio tu
barum. dimissa enim turba sci
licet tumultu hominum. affectionum
cogitationum. ~~asterisorum~~
ascendit in monte ad oran
dum. et comitatur solitudo
quia solus ascendit ad mon
tem orandi. et sequitur
nobis ipsis paratio. quia reppe
facto solus erat ibi in quo

dat exemplu q̃ homo post
sermone uel aliud opus
bonu debet a turbis recede
et tumultibus et redire ad
locu solitariu. ut ipsos
defectus qui contrahuntur ex
~~conuersatione~~ conuersatione cu
hominibus recolligat et ab
stergat. perfectius uero si quos
fuerint dei gtia assecuti.
et debet ascende in monte
ad orandu. ut deu orando
queat. non enim debet oras
in terrenis desideriis iace
nam sicut in bedam. qui de di
uitiis et honore seculi ob
secrat. et in infimis iacet
iniles ad deu preces mittit
debet etiam sibi parare ut hau
riat quod postea docendo
effundat uel orando exoret
hic datur intelligi q̃ cum
dns sedet in monte cu disci
pulis suis. et videt turbas
ad se ueientes. descendit
de monte. et circa infera ad
loca turbas pauit et deinde
fugiendo honore regiu ite
rum in montem solus ascendit.
Unde crisostom. faciebat ihs
hoc. ut nos erudiret nec nec
turbis commisceri continue.
nec fuge multitudinem
semper. ad alterutrum utilis
fuit. Conspice mihi dnm ihm
quo fugit honorem et ascendit
in montem orare. videlicet
doces mundi prospa fugere
et contra ea deum inuocare
et quo queat sola solitaria
et uadit ad ea. affligit se.

et uigilias longas impedit
pnoctans in oratoribus.
et se humilians coram pa
tre. in ipsedit pastor. fide
lis pro omnibus suis
rat eum non pro se sed pro
nobis. tanquam adhoratus
in et mediator apud pa
trem. Orat etiam ut det
nobis orandi exemplu
frequenti inde discipulos
monuit et hic ope copio
uauit. Non orat ingratiu
deus. quia sic ei orare no
competit. sed inquantu ho.
et sic ei competit. quia
adhoratus in fructus est
et ideo pro petis mis inter
pellat. Oratio. in

Omnipotens ihu xpe fac
me oculos mentis
a carnalibus deuiantis ter
renis diuitiis. et a mun
danis ambitionibus ad te
sublenad et sup feni ca
nalis voluptatis. tempa
lis possessionis. et mundia
lis gtie disiumbe. ut me
reat satiari quibus spualiu
panu refectione. scilicet
timore diuinu iudicij hor
rore peni. dolore contrito
onis. pudore confessionis
et labore satisfactionis
ac duobus piscibus. sta
bilitate scilicet propositi et
desiderio in melius proficie
di. quos puer. unus scili
cet humilitas habet que
graciam et gloria mere
ri solet ~~amen~~ :in

De ambitione et quibusdam aliis clericorum et religiosorum defectibus Capitulum xxxiii

Ora prima meditare et consideraque modo dnus vere et no licite homo rem regnum fugit et desiderauit. non licuit illi quine apud homines vilescat recusant ore quod corde desiderat. Quid enim multa et potissime religiosi qui dignitates se non appetere simulant. sed cum offerunt manibus et pedibus primitissime accurrunt et leti suscipiunt primo et quasi voluntarie se offerunt. Quid etiam eo hyis aliqui qui in dignitatibus positi fingunt se velle eas non habere. sed mechilomini per se et per mediatores procurant et occasiones quaerunt sollicite quo possint in ipsis officiis remanere. Non fiunt omnia simulatio et fictio in dno put patet ex eius facto. Ascendit enim discipulos per mare. nec tamen eis navem intrauit. ne turbe eum inter discipulos quererent. et deinde ipsis non adutentibus. solus in monte ascendit. et sic manus eorum euasit. Vide cum quanto studio et cautela fugit et declinauit honorem. Exemplum dedit nobis. ut et nos ita faciamus. Non enim pro se. sed pro nobis fugit. Cognoscebat nasci quante sit temeritatis. si ad honores appetemus. Honor enim de maioribus est laqueis et grauioribus ponderibus ad subiacendum onerandum quae sit horror. plaudis sule potente sue stercore et fimitul. Vix enim fieri pt quod qui in honore delectatur in periculo vel precipitio non sit. vel quod periculum iam precipitio collipus. Ambitio enim est virtuum pessima et causa et radix multorum aliorum vitiorum. Multos quippe hec passio sit excecat ut etiam ea que multis aliis manifesta sunt ipsi non videant. sicut in foueam primo culpe demde geheme tradit. Et quid prodest eis si mundum lucrentur vitiumque. si ipsos autem perdat et detrimentum sui faciant. Sed forte blandiuntur sibi aliqui ambitiosi sub specie lucri aliqua quasi sit melius posset intendere saluti aliorum. cuius bernardus respondet. dicens. Vtinam quousque sit intrat si fieri potest posset tam fideliter ministraret. quam fiducialiter se ingessit. Ac difficile fortasse et impossibile est ut ex amara radice ambitionis suauis fructus prodeat caritatis. Sed heu cor

ambitio

hodie honor et non onus gratia
et non pena attenditur et ho
noris nomen non virtus tenet
Unde bernardus. Currit i
clero passim ab omni etate et
ordine. a doctis puer et indoc
tis ad ecclesiasticas curas tacite
sine curis rem quisque virtutis
sit cum ad curas pueri venerint.
Multi non tanta fiducia et
alacritate current ad hono
res. si esse sentirent et onera
gravia. profecto metuerent
nec eis tanto labore et periculo
quantulibet affectarent insu
las dignitatis. Nunc vero quia
sola attenditur gratia et no pe
na. putrid esse cicerid erubes
citur in ecclia. deos viles
estimat et ignobiles q quo
cuique eminentiori loco no fue
rint sublimati. Idem etiam
bernardus quasi subamado
alloquitur ambiciosum. sic di
ces dage ergo qui durissim
uiditu hus qui presunt fiet
et potentes potentiores tor me
ta patientur. astendat sup
bia tua semp. sequere vagre
tuum. omne sublime indecat
oculi tui. festina multiplicare
prebendas. in archidiaconatu
vola. deinde spira ad episcopatu
ne ibi quiescas requiem habi
turus. qm sic itur ad astra
Cuo pgrediens inser an
nt ab infirmiori gradu sic tanto
gravior. Regis enim sic paula
tim decides. sed tamquam ful
gur impetu vehementi qua
si alter satanas subito de ci
elis. Ait bernardus. Unde
et hieronimus letamur ad asten
sum. timeamus lapsum non
est tanti gaudii excelsa
tenuisse quanti terribile
de excelsis recidisse. nec
hieronimus. Imitet ergo a
biriosus et se corrigat ne
apud homines exaltatus
et ad tempus falsis floribus
bonis. apud deum humili
etur et meterium veris
pereat tormentis. Qua
to enim maiori honore sub
limatus quis fuit tanto
maioris virtutis debitor
erit aut maior supplicio
subiacebit. Honores enim
sunt quasi quedam lingua
ad augmentandum ignem
in futura pena. Unde cri
sostomus honoris siquide
magnitudo hos hui non
digne vivunt honore. cu
mulus incipit esse penar
nec crisostomus. Et tur am
biriosus illam sequem ha
bebit. sicut nec in pnti ha
bere voluit. Cor enim am
biriosi nunquam quiescit
sed vel honorem que no
habet appetit. vel quem
habet amittere metuit. et
sic diabolus cor eius semp
movet et rotat. tamquam
molendinum quod nunquam
pausat. Et nota circa hu
materia q preter symoni
am et alia mala. que se
quent non sine gratia sed
dato constituti. sunt ad
hur quedam mala quibus
hodie multi quasi nd ma
la. sed licita esserit multi

implicantur. Sed nimis mata
est quia plerique antequam
vocentur promoueri ad digni
tates et ecclesias ecclesiasticas p
se et per alios solicite que
runt. nec vocacione huiusmodi
expectant. sed ambiciose p
nituntur. in. male accedunt
testante apo. qui aut Nec
quisquam sumit sibi honorem
sed qui vocatur a deo tan
quam aaron. Quadruplicis
enim sufficiens quis fuerit
et virtuosus. profecto non
erit dignius si non assumat
iniuriis. Nam tu quis ho
noris primatum ambit. et
hoc solo efficitur indignus
quia indebite presumit. in
dignus. Status superior sine
quo respublica non regitur
et si bene administretur. indecet
tamen appetitur. Unde et gre
gorius. Virtutibus potes
coactus ad regimen venit
virtutibus vero patiuus
nec coactus accedat. De
hiis qui sese in patrimonio
dei ingerunt sic dicit ber
nardus. Audi quelas dei
quid sup hac temeritate lo
quatur. Ipsi inquit regna
uerunt et non ego me. prin
cipes extiterunt et ego no
oram eos. Quid istud te
meritatis. vino quid misa
me. ubi timor dei. ubi mor
tis memoria. ubi reverentia
metus et tribulatio expec
tatio iudicii. hec bernardus
Unde si aliquis ad primo
locum in ecclesia elegitur
tolerabile est licet periculosum.
quia sicut bernardus. non
omnes qui vocantur ad ministerium
eliguntur et ad regnum. sicut
patet de saule in regno. et de
iuda in sacerdocio. electis a
deo. sed si se ingerunt procurando
se eligi damnabile est et
pernitiosum omnino. Nemo enim
debet eligi vel promoueri seu
preficiri. nisi de quo spiritus sanctus
inspiraverit. alioquin non
spiritu sed iniuria fit. Ubi
nota quod cum sanctus ludouicus
rex francie a quodam deuo
to quereret cur epi modo sicut
olim sancti non essent. ille
ut creditur nutu diuino re
spondet. quia tunc epi per inuo
cationem et inspirationem spiritus
sancti ab electoribus canonice
eligebantur. nunc vero per
supplicationes et precationes
aliis de eis petitur. et ob
hoc modo sancti non sunt sicut
olim communiter fuerunt.
Cuio audito rex dixit quod de
cetero nullatenus pro aliquo
supplicaret. Non solum autem
qui ad curas et dignitates se
ingerunt in periculo sunt. sed etiam
qui ad eas cum delectatione ac
cedunt. vel in eis cum delectatione
perseverant. Unde gregorius
Omnis quisque superbus rector
tociens ad culpam apostasie
dilabitur. quotiens preesse
hominibus delectatur. honori
sui singularitate letatur. in
auro hec vitiorum radix pul
lulat in corde regentium nisi
ego imitatione illius. qui de
spectis angelorum societatibus
dixit Ascendam super altitu
dinem nubium. et similis ero

altissimo. Unde magnope cu
randum est ut qui regendis
hominibus preesse tuis apud se pen
set. quia ad satisfaciendum di
stricto iudici de sua tantumo
do anima vix sufficit. et si
regendis subditis presto est
reddende apud eum rationis
tempe ut uti dicam. tot solli
citudines habet. Nam cum esse
nul iudicem libet huius fide
lis iudicem non libet. Nu
merari cum tulpe nequeunt
que habende potestatis amo
re appetantur. Ait gregorio
Non dicit qui iudex est. sed
cum esse iudicem libet. cum
videlicet non gradu redai
gueris et ad voluptate non
ad fructu virtutum ratione refe
ris. Cum autem fide tui iudi
cem non libet. de numero
reprobo se esse non dubitet
Sicut enim electi tui de vis
one iudicis gaudebit. quia
appinquat eos redemptio
sic reprobi de visione iudicis
dolebit quia appinquat
eos perditio. Unde et alio
loco euangelij dicit
Ve id est eterna dampna
tio. vobis scilicet imminet.
qui diligitis primas cathe
dras. Non dicit qui habetis
sed qui diligitis non arguens
eos qui hoc virtutis ex
officij ordine. sed eos qui
hoc dum habet amat uel
dum non habet affectat
quod predicit ex ambitione
Ve quippe in sacra scriptura
notat eterna dampnatio
nem et iehenne supplicium

sed heu huius seculi pegri
nationem et precipitis eoi
lud. Unde cristostomus hoc
dicto ve. semper in septu
dicitur de hijs. qui non
possunt euadere a futuro
supplicio. Solent kaute am
bitiosi se excusando quasi
allegare illud apli et di
cere. Cum ecclesiam des
deat. bonum opus desideat
Cui ubius responderi pt
q opus est bonum. sed de
sideratio est matu. Cur et
diu pt qui aurum furat
bona rem furatur. quia aurum
bona res. sed furari malum
est. Unde apli in primo opus
tamquam bonum et fructu
osum commendat. opus vero
nim desiderare tamquam
malum et vanum condem
nat. Cur ergo patet ex
opi verbis et ceteris scp
turis. quia ambitiosus
non est in statu gratie et
salutis. patet hoc ead
ex quibusdam rationibus
et causis. quia in tot hua
mis defectibus. nullus
reinglutur ambitiosus
locus excusationis. et pro
hoc grauc ei imminet pe
riculum. pdicionis. Multi enim
per infirmitate uel ig
norantia. aut in toto aut
in parte dispensis excusantur
Sed ambitiosus tui pre
esse libet per nullum defen
detur. Non quidem per
infirmitate. quia diua
tui gregis libet susteni

et tenuit. et ideo aliqua an
est in grege fortis preter
esse debuit. nec per igno
rantiam. quia magistri no
alios assimilare et tenere
sibi placuit. et ideo igno
rare non debuit qui magis
esse voluit. Talem ergo
stultum ambiosum. et ceci
tatem eius valde plangere
debemus. quia homines ad
dei imaginem factum ipsum
luciferum ut scripta per gre
gorium dicitur. imitari vi
demus. Et quia ambiosus
in tanto versatur periculo.
ideo qui scienter talem edi
quid vel pmonet aut in sta
tu suo fovet et defendit
graviter deum offendit. et
si principes id ex in culpa
habuit. Unde timendum est
bonifacientibus ambiosos ne
cadat cum eo sicut consciens
lucifero cecidit ut cum
illo. Ista maledicta pestis am
biosis tota mundi religione
opprimitur et scandalum tori
mundo pnuit. non solum de cle
ricis. sed et in religiosis. Ve
ergo insipientis. ad quos pnun
tios quibus dns ve imprecabat
vina transeunt qui per ebrie
tatem et meretricium huius vite sue
carnalia quo pena plangere
debuerunt ad dignitatem
et honorem aspirare. nec
pro illis labor ac seu etiam
tentare. dei timore postposito
non metuunt. Secundum ma
lum est quia sepe carnales
amici in beneficiorum colla
tione aliis melioribus et dig
nioribus preferuntur. quos

pmotoribus ve damnationis
ysaie propheta commatur dicens. Ve
qui edificat sion in sanguinibus
civitatem in iniquitate. carna
lium promotione. et corpus et
animam eternis exponunt intendi
dns. qui eruerunt pro eorum
liberatione extremum digitum
vivo ad horam ponere tormentis
Multis quidem pre
latis pcurat diabolus amicos
carnalium multitudine ut eos
in carnali affectione et pmo
tione obstruat dignitatem et
sanctitatem. Sepe nam ne
potest prelatos et alii carnales
amici qui ante ipsos pre
latos promotionem non appe
tebant. post promotionem ad
appetere incipiunt quasi una die
stultissimi promotionis nati videantur
Sed super hoc pt ecclesia di
cere illud ysaie. Cum genuit
mihi istos. Ego sterilis et non
pariens transmigrata et cap
tiua. et istos quis enutriuit
Ego destituta et sola et isti
vbi erant stultissimi ante pdi
promotione. Unde aut quidam
cum factor ecclesie pcaut
semine clero. ad sathane vo
tum suscitasset turba nepotum
talis qui in promotionibus amicos
carnales preferunt. factis
et operibus suis. illud psalmiste
dicent hereditate possideas
sanctuarium dei. Et ideo ti
mere habent maledictione
que inde sequitur. nam
non solum ecclia et al
ecia primet sibi pris
mptant sepius cum
orant dicentes Deus meus
pone illos ut rotam et sicut

stipulam ante faciem venti et
ait ignis qui combuit silua
et sicut flamma combuerit mon
tes. Ita persequeris illos in tem
pestate tua. et in ira tua tur
babis eos. Imple facies eorum
ignominia. et quaerent nomen
tuum domine. Erubescant et con
turbentur in saeculum saeculi et con
fundantur et pereant. Vbi no
ta visione de quodam pontifice
minus ad carnales auditos
iactato. quae statim post mor
tem eius ostensa est cuidam
legato ecclesiae in via iam post
eo. Cuidam enim mane cum
idem legatus exercitatus a
somnio vellet orare ut con
sueverat. submissus est cuida
lectus in suffitile auctus. ta
petis circumseptus in came
ra vbi quiescebat in quo re
sidere videbatur ipse defuncti
ad modum pontificis ornati
et in gyro eius. multi de ge
nere suo per eum primo et
dotati chyream ducebant
et cantilenas lugubres can
tantes in duc modum pclama
bant. Valedicta primero et
valitatio tua. tu enim es p
ditionis mre causa. Ille vero
circumspiciens respiciens male
dictione similis eius imprea
batur. dicens. Valedicti vos
a deo. quia ipse vos tra
dituus sum igni aeterno. Et
hec dicens. cooperiri au
ureis clenaut et
flamma de lecto cum
fumo fetidissimo ascendit
et sic visio disparuit. Per

autem visio edicto legato
angelo sibi referente ides
ostensa fuit ut ipse a sibi
abstineret. quia defuncti
successor futurus esset.
Post hec quodam tempore
quidam pontifex aliqui
primorum carnalium animo
minus intentus ad eo infir
mitate in qua per medios
neglectus fuerat morti es
set propinquius. quasi de sa
lute corporis et animae desespe
ratus. diuot plurimis cu
astantibus et audientibus
subito abstulerunt mundi
corpus. et anima animam
sine qualem retributionem
de amicis habuit quos se
carnaliter dilexit et pro
iuit. Quic et hodie multi seli
gosi carnalitate minus se
quentes. non ea que spiritus
et dei sunt. sed que carnis
et diaboli sunt. in electiom
bus suis sapiunt et magis
corpori quam anime prudere
student sunt. Multi enim pon
slugut domui coquiae. qui ca
nalibus voluptatibus con
satisfaciat. qui vero deuoto
qui vtilitatibus animarum
efficiat ut sic simul ad illo
diuitant in bonis diebus suis.
et quasi de alia vita desperan
recipiunt bona in vita sua.
ac si sic iterum ad astra ho
tales similes illis sunt de
quibus Seneca sic dicit Cu
dam voluptatibus se indul
gui. quibus in consuetudi
nem adductis carere ne pos
sunt. et ad hoc miserrimi sui

Colon.

p eo pueneru. ut illis que
fuerunt simpuacua facta sunt
necessaria hns etiu talibus
impletam pt. quod de quoda
patre factum est. Ecce eu
quadam vice melius soluto
se reperisset. nonne sequen
diabolus sibi assistens ven
tem eius fraudulenter quasi
manibus contrectando deli
nuit et quasi eu subsanando
dixit. modo bene. modo bn
Ille autem diaboli illusione
intelligens. penitentiam
de hoc excessu egit et ad ab=
stinentia consuetam redit
Istud etiam verbu sciliet
modo bene. modo bene potest
dici cuilibet in hac vita ps
perato vel delicate vivente
et similiter illud euangeliu
et quidem in hac die tua q
ad pacem tibi. nunc autem ab
sconduta sunt ab oculis tuis
sciliet mala futuri temporis
Certum malu est. et plerumq
causa mala monente et
allicente indigni et quidq
etiam male et nostes dpi
ad ecclastica beneficia p
movent. et magis p[illegible]
qm ecclesiis magistris vti
lium videt qm communi p
videtur. nec fiunt clerici
vel prelati deo. sed mundo
Unde magna ruina e multi
ut in domo sua officiales
viles ponunt. sed parua ru
ra est cle ut in domo dei
mis. et idoneos instituat
et ceu quasi nulla institu
dpi est electio. nu tamen

ministri hom sepe cu magno
eligantur consilio Prorthdoles
sepe magis insufficientes assu
muntur ad statu clericoru et
ad ecclastica beneficia etiam
curata. qm ad statu mechani
corum vel ad aliqua hmoi of
ficia Cum enim mechanicus de
voluerit necesse est ut ad suu
officiu spectantia sciat vel ad
discat. sed clericus in clericis
hoc fallit Cuio ergo tales per
ignorantia poterunt excusari
maxime si ad dignitates et
beneficia curata fuerunt promo
vendi bernardus Cum igno
rancia excusare possit hoies
qui se magistros insanorum et
doctores insipientium profitentur
Cum aliu quippe dim quis primo
nerit. pcte a diabolo supra
templi pinaculu elevatur cu
diabolus quasi subsannando tuc
loquitur Si filius dei es mite
te deorsum Sicut inter filios
dei computatus es. iam ab hms
qui te non cognoscunt videris
esse quod non es. Sic igitur. ut
quid inde laudaris. inde glo
riosus habearis et inde magi
nus ab hominibus videaris cum
te te deorsum Eundem tam
primu diabolo. qm suadere ut
unusquisq indignus ecclesie
se sibi submittat Et revera
hi tales semp deorsu se mit
tunt. qua solas divitias. dig
nitates et gloriam quaerentes
cotidie deteriores fiunt promo
tores etiam tatu in quatuorq
dignitate quasi supra templi
pinaculum constituti se ad

Nō.

persuasionem et consilium diaboli de
desiderio mutuo. qm propter carna
lem affectionem uel alia cau
sam malam eos excecante. ta
libus condescendendo eos pmo
uent uel eos pmonendo ar
guere sint. Primo quippe pon
tur in tecto et lati o in scalis
coram pplo. non ad sui hono
rem sed ad derisionem. sic etiam
est de indigno in ecclia ex
altato. Unde Seneca loco ig
nominie est apud indignum dig
nitas. Vt aute dicit Gregorius
Necesse est ut is qui prest que
exempla subditis pr̃ebeat so
lerter attendat. et tantis se sti
at prue quantis pr̃eesse. Et ideo
ut idem dicit. non debet hom
dignitatem sustipere qui nesciit ho
mines. unde bene iuuendo prius
necesse ad hoc eluctatur. ut alios
culpas corrigat. qui quod re
prehendere debuit ipse committit. Et
iterum. Diuina quippe est ut qui
nesciit tenere moderamina uite
sue indeo fiat uite alicne
Ber greg. Sic et hodie apud
multos etiam religiosos pre
lationibus et in principatibus
timore dei postposito. ihesus
id est uir bonitas et dignitas
ac dei amicus qui se et alios
saluare studeret reprobat.
et barrabas latro insignis
id est malus et indignus ac
uri hostis qui se et alios in
alma permittit eligitur. Unde
qui in talibus pmotionibus
furendo uel consentendo uel
habiles sui ipso suo facto ut
conspicit eu indeis dicit. Non
hunc sed barrabam. Et ideo ti
mendum tales ne alienati a ihu
saluatore. partem sortantur
cum barraba latrone. Tales

quippe sic electi sunt subditis
tragicis in ruinam et standa
lum. qui in resurrectione et
bonum exemplum. et hoc fer
mentum prelatorum corrupit
totam massam subditorum. qui
dum capitis egrotat cetera
membra dolent. Egrotant
quidem. sed non sanantur
quia morbum noli metangere
habet. indentur. et intacti re
manentes per eos quorum
interest debite non corrigunt.
Et ideo heu iam apud plu
ries de capite facta est cau
da. de priore posterior. et
de magno discipulus et ty
ranus. qui non diabolo ti
time habet homines in hos
culpabiles ne iustina per
eos negligenta ad supernum
iudicem questiam sua di
rigat. et ille vocet quem
mone eius sustinet iusto
iudicio suo iudicta sicam
sup iudicatores rectitudis
induxerat. Et istud in multis
talibus factis nouimus et adhuc
frequenter fieri videmus. sed
quidam miseri sic sui exterti
ti qui nec cognoscere defectus
suos volunt. Unde talia fla
gella procedunt. et ideo sepe
flagella eis supuenunt.
Et. Quartum malum est quia
qui beneficio uno non
contentus in alio eius
iudicium et damnum pria
berrupit et alios esse iudicio
ipse se prompsit et iumenta
bus mebriat. Qui enim
in necessitatibus sui trahit
quicquid diuitiis contatis
credit et multitudo peccu
multitudinem facit. Unde

Nota de philosophis burro

Apud

est quod comm dicitur. Sed
quid deluant reges plectur
deum. Et quod peius est
interdu vnius ad vnu ecia
beneficiu minus idoneus
plura ocupat et qui vnum
quamuis modicu vno officiu
implere sufficet plu mo
ipendia sibi vendicat.
Sollua quidem beneficia ha
bentibus paratur vagandi
et delinquendi materia. di
uinus cultus et hospitalitas
in ipis beneficiis minuitur.
ecclie comodis et honori
detrahitur. que per hoc in
spualibus et temporalibus
multiplicit collabuntur. Sed
esto q tales habeat dispen
sacione sup pluralitate bene
ficiorum. nequid dispensatores
habe poterit sup pretrati
one predictorum malorum. Sue
quidem mala tanta sunt q
sola ad dampnatione suffi
cunt. et reu in mserim de
trude possunt. Vbi vnus ut
plures in beneficiis. erit
vnus ut plures in tormen
tis. Istor stdm bernardu
supra monte excelsu val
de. diabolus ducit quibus
ecam omia regna mudi
et eorum gliam ostendit. et os
tensam si prudentes eu ad
orant dare promitit. Et re
uera postq iuuenis sue
consulendo multa beneficia
adepti sunt. eu adorant
eu colunt et venerantur
eu quasi deu sequunt. et post
eu in tenebras demergunt.

Sibi nota quedam exemplia de
hac materia. Guilhelmus pa
risien epus in theologia re
gens coloratione fecerat ma
gistrum. Et ipsa questione
de pluralitate beneficiorum sol
lenni et longa disputatione
pbatu est. Duo beneficia du
modo vnu vt subsistat pau
sen valeret ab vno tenen
tium salute non posse hoc de
terminant predictus epus. hoc
omes alij magri theologie
determinaues ut. exceptis duo
bus scilicet magro philippo
parisien cancellario. et ma
gistro arnoldo postmodum
ambrien epo. Quid aute de
dicto philippo contigerit au
diamus. agonizantem i morte
dns guilhelmus epus tanq
bonus pastor visitauit. rogas
eum ut singulari opinioni
de pluralitate beneficiorum ce
deret. et omia beneficia sua
vno excepto in manus ecclie
resignaret. Sed renuit dicens
se velle experiri vtru esset
dampnabile beneficia plura
ab vno tenei. Quo tunc est
ego sit et post paucos dies
dicto parisien epo in terra et
miserabile forma apparuit
dicens inter cetera ppter plu
ralitatem beneficiorum se esse dam
natu. Similit alius quidam
clicus magne stature apparuit
cuidam post mortem suam
dicens se dampnatu ob hac
solam causam. quia duas
tenuit pbendas. Super hac
eadem questione robertus
romane ecclie cardinalis
et magr in theologia inter
rogatus. morti viuimus.

exm de plu[ra]lite bnificia

.Nō.

respondit Dico iam migratum
a vita · q mortale et damp
nabile est plura tenere bene
fitia hoc idem sancte memo
rie petrus cantor parisien
et dicit et stipsit hoc idem
magr guiardus camerarien
epus verbo hmoi confirma
uit Rollem inquit pro toto
auro arabie vna nocte duo
beneficia detinē · et hoc ppt
distrimen mcerte vite Sup
hoc etiam narrante bernar
do quondam dm pape pe
tentiario cum beate memorie
gregorius papa nonus mi
rabatur si posset de plen
tudine potestatis tui plura
beneficia detentoribus disper
sare · respondit Non possum
inquit mi tantum sup vexa
tione detrimentum dispensare
Quod forte ideo dicit q
ut vipio est plura mala ac
pena grauia et sentabilia
inde subsequuntur super qu
bus faciendis dispensatio
cadē non videtur · quia prim
m nullo casu conceditur Ks
ergo erit sapiens qui se fallat
et tanto distrimi commitat
Esto q multi dicat hoc et mlt
i alij in contrariu opinet
hoc solu cum mortale ab au
gustino doctore indiuino
iudicatur cu quis incertitu
dinis periculo aut morta
lis pen distrimi se committit
Hodie et hodie multi religi
osi non solu grangias sed
et ecclias non sine animar
periculo sibi incorpando mi
tepletare solliciti sui expo
nentes se periculo reddere
rationis de animabus ecclia
quae decimas et fructus
percipiunt Cui tuta matu
est quia plenius in benefi
cis non resident · et fruc
tus eor propietes · deduci
pro hmi laborem vel se
ruitu certius non impen
dit Gaudent et se iactiu
quia habent tot florenos
sibi apportatos · sed timeat
ne florem eos ad infernu
portantes · frustra enim se
iactant habere beneficiu
nel mercedem cuius no
exhibent operationem Et
esto q tales habeat dispe
satione sup absentia uel
non residentia · nuquid
dispensatione habē pote
rit sup pcis et malis fo
mitendis · que sentabi
liter sequuntur eo ipsu
absentia et negligentia
Et ideo bene dis esset si
haberet vicariu in tormen
tis · sicut excusando se di
cit habere in beneficiis
Cui enim residē nolunt
in beneficiis · time habe
re residentia pretia fa
ciant in tormentis Et
hoc magis deb · inquit pie
lati et curam habentes a
minar quia eo illor ab
sentia animar sequitur
pericula Nauci quide eo
rum pastores sed multi mer
cenarii sui · qua non lucru
animar sed mercedem

tempalis comodi aut lu
cri uel honoris querit
sicis bene congruit illud
bernardus vbi aut se
ribi clerice · mors in olla
mors in homo deuitis. prima
cum ppli comedis ac si pri
mitus sufficiet videretur
Cumpriis ecclesiasticos gra
tis habere reputas · sed
bonum erat magis sedere
et meditare / Et iterum ·
Indignus lacte et lana so
lumcit si non pascit oues
si non vigilat in custodia
gregis / iudicium sibi mandu
cat et bibit Quid tibi
insipiens delitie sapiunt qd
dulcie ille cecos delectat
oculos. quibus meris ta
grauc iudicium · tam dure
temeritam temeritam obligas
rationem Vniuersa sequide
usq ad quadrantem nouissi
mum exigeris Hec bernar
dus Et iterum sup illo ver
bo ypcte · prima ppli mei
comedent Inquit dicit
pcor prima exigitur et pe
cunibus debitam solui
tidine non impenditur Sine
dabis michi de meo ypos
tolu qui non plus rugi
let subditos vacuandis mar
sibus · qm vitiis exutis pa
dis vbi qui orando flet
tat iam · qui poterit tunc
placabilem dno · lemora
loquimur · gramora gra
uius manet iudicium christi
pci sit et seruit antichristo
vombrati credit de bois
dm qui dno honorem no
deferit Hec bernardus

Sunt autem quidam qui ecclesiis
et omnibus suis ppriis deliciis
alius desiderant ecclesiis uel
pdicat ppliis sed per hoc de
negligentia ecclesiarum et omni
sua non excusant apud
deum quia reddet rationem
de omnibus usq ad quadra
ntem nouissimum Allegat enim
quisq non possidetes qm ecclesiis
eorum sint rebelles et tiran
ni uel infideles et homini sy
quo semper magis redarguunt
quia videt lupum et fugiunt
cum tamen pro illorum et ec
clesie utilitate debent et tue
potius respondere Ric et hodie
multi in religione cum am
maium habentes · claustrum
quasi carcerem fugiunt et
ad cathedra ambulando tra
et pambulando ea quasi la
si discurrunt patrum transeuntes
qm lugitiis vagis eorum pedibus
pociant in tenebras exteriores
Omni quidem religiosis
patres vrbes et palatia re
linquentes solitudine petebat
dicentes cum sesonimo · oppidum
michi carcer est et solitudo
paradisus · sed isti dicti solitu
dinem deserentes · vrbes et
palatia querit · quasi mira
te dicentes · solitudo michi
carcer est et oppidum paradisus
Vnde talibus bene competit
et de eis scribi posset quod
de quodam homine post mortem
eius quasi pro epitaphio q
dam vespiliones sic scripsit.
Dum fuit in mundo per mu
dum vixit eundo · hes post
mu dies · hec sibi prima

Mo.

quies. Sexto malu est quia
multi fructibus beneficiorum
et bonis ecclesiasticis abuti no
metuunt. ac patrimonia opi
et res pauperum in usus sup
fluos et illicitos convertunt
Quantumcumque cum utilitate
in beneficio quis laboret ultra
tamen victu et vestitu sibi
vendicare non debet. Quicq
amplius est pauperum est. Unde
ber. Naduis. Sed esto studiose
quis et fructuose laboret.
Vivat de altario ut alimenta
et quibus tegatur habes. his
contentus sit. Non superbiat
non luxurietur. denique non
ditetur. nec ex clericatu di
cor fiat. non sibi de bonis
ecclie ampla palatia fabri
cet nec lectulos inde congre
get. nec in vanitate aut sup
fluitate dispergat. non ex
tollat de facultatibus ecclie
consanguineos suos aut nepo
tes ne filias diverum nup
tui tribuat. Res pauperum
non pauperibus dare. pau sa
crilegii crimen esse dinosc.
Ree enim ordinavit deus suis
qui evangelio servunt. de eua
gelio quere. aut habere deliri
as aut ornatu sed vive aut
apius de eo. ut videlicet sui
contenti. alimenta corpo
non gule irritamenta aut m
centia libidinis. et quibu
tegantur non quibus ornent
atque Et iterum pauci ad mo
dum sit qui non que sua sui
quere. Diligere mundum
non possunt pariter diligere
deum quia manus dederunt

madmone. Intuere quomodo
incedunt mundi et ornati
en tu amici varietatibus
tamquam predes de thala
mo sio. Rome si quicqua
talium repente emunt p
cedente asperceris. sponsa
ponus putabis qui sponsus
Unde vero hanc illis ex
uberare existimas vero
affluentia. vestium splen
dorem. mensarum luxuri
em. congestam vasorum
argenteorum et aureorum
nisi de bonis sponsi. Inde
est q illa pauper et mops
et nuda relinquitur. fame
miseranda mendica hispi
da. exsanguis. qui hoc
non est hoc tempore ornate
sponsam. sed spoliate no
est custodire sed perde
re non est defendere sed ex
ponere. non est instruere
sed prostituere non est pastor
gregem sed mactare et
devorare. dicente de illis
dno. qui devorant plebe
meam ut esam panis.
et quia comedentur iacob
et locum eius desolaverunt
Ber. Bernardus. Hic et ho
die multi religiosi boni
monasterii abuti non re
tentant. et diutem pur
pura et bisso induti im
tando quietur ad indum
du. non quod vilius. sed
quod subtilius requirun
non quod figuris expellat
sed quod sapiens expellat
et ei eodem diuite epula
ri cotidie splendide voluit

et pro carnibus a quibus
abstinetur studium suum in
pistibus et deliciis vanis
ponit. et sicut ipse de qui
busdam dicit. plus in gal
mone. qui salomone stu
dent. quod sicut possit ia
non est delitias reducere
sed vnam in alia commu
tare Vnde et augustinus
Cum sic a carnibus tem
perant ut alias esculas et dif
ficiliores preparationes et pri
maiores inquirat. multi
erat Non enim est hoc sui
cipe abstinentia. sed nu
tate luxuria Isti non in
telligunt quia in hiis hominu
accipitur quia pena pro
singulis exoluitur. et quia
hinc se glorificauerunt et
in deliciis fuerunt tantu
de cormato et luctu habe
bit Vtinam multi mere
nari et pseudo pastores
hec attenderent. qui plus
de cepis etiam sanis qui sunt
subditis etiam infirmis col
luti sunt. plusque sibi vo
luptatibus quam subditis
necessitatibus condescendunt
Et ideo sepe dominus mer te
nari diris a deo castigat
flagellis. sed intelligere
nolunt. Vnde hoc flagellu
predunt. conquerentes quasi
de propione. sed tacentes
de causa monete. secundum id
quod con dicitur. pauper
puer et conquerentur. sed
causa tacetur. Et nisi etiam

iusto dei iudicio tales in mi
tate deserunt ab aliis ut si
cut fecerunt. fiat et ipsis et
vtinam hoc saperent et intelligerent. et se emendarent. Et
tunc in statu est. quod predicti
sepe est animosu. est male
dictu curiositatis vitium. a
quo tam in faciendo quam vten
do tamquam a venenoso ser
pente est omnibus dei seruis
abstinendum Curiosa enim
quis facit et quis eis vti vo
lit. modo vitium et seruitut
Alia nam sunt ornamenta mundi et blasphemia dei Cum
vero in puritate conscientie
intendit vitare. nunquid quod
in faciendo vel vtendo se au
det hac fere fedare Sit enim
periculosum et valde magnum
vitium Primo quia tempus
ad laudandum deum concessum
perditur. et contra ipsum in va
nis expenditur Multo enim
plus de tempore consumpsit cu
iusque opus cum expediat. et
hoc valde in statu esse nullo
sapiens ignorat Secundo quia
faciens est causa vane glorie
et iactantie. Et quotiens cogi
tat et prouocatur. ac mente re
volut. etiam quando non
operatur. ac etiam quando non
intendere debet ut pulchrum
opus faciat. Et quotiens illud
aspicit. et inde se reputat. et
apud alios reputari vult et
se iactat Certio quia etiam
cum fiunt est causa et occasio
superbie Ita enim oleum ignis
superbie nutritur et magis
accenditur Nam sicut iudica

vitium curiositatis

et grossa sed humilitatis fomentum sit curiosa et pulchra
sed superbie nutrimentum. Quarto quia est materia et occasio
retrahendi animum a deo. Ita
dicit gregorius. Tanto quis
a superno amore disiungit
quanto inferius delectatur.
Quinto quia est concupiscentia
et voluptas oculorum. Ad mu
chitu enim talia curiosa va
lere videntur nisi ut exinde
oculi pascantur. Et per con
sequens etiam animus exinde
distrahitur. Sexto quia inter
alia est laqueus et ruina
Nam talia respicientes multis
modis offendere possunt vel de
testabiliter appetendo et sua
concupiscendo vel detrahendo
et maledicendo. seu aliis scan
dalum et malum exemplum in
de trahendo. Ergo quo
ciens deus offendi potest. in
tequam illa curiositas deleta
sit. De omnibus autem illis of
fensis ipse qui tale opus fecit
vel fieri procurant est in cau
sa et per consequens in culpa
Ecce quot mala ex tali cu
riositate provenunt. Adhuc e
et aliud malum valde quia cu
riositas directe obviat pauper
tati. Et ultra omnia predicta
est hoc malum valde quia cum
ostendit quod levis ac vana et
inconstantis animum est indicium
et superbie in corde latentis sig
num. Hoc autem malum curiosita
tis non solum reputatur in clericis
sed etiam in plerisque religiosis
Quidam enim ecce volueta
ut quasi contempta atque
patrum simplicitate et hu
militate. Modicitates seculares
in multis ad usum primi
tivum admiserunt. et diabo
lo adulterante cum suis sa
tellitibus in religione metu
dunt. Unde non videntur
filii religiosi veri et legi
timi sed potius adulteri
quia a sanctis patribus
degenerantes. adulteriis no
vitates et curiositates adm
iserunt. et quales sint talia
opera fecerunt. Unde de eis
illud vulgatum dici potest
Qualis erat mulier. ta
le coquebat olus. ministri
ergo diaboli sunt. qui opus
eius faciendo sibi servitum
Et ideo propter nullum de mu
do tale opus quis facere de
bet. nec velle pro se fieri
etiam si gratis fieri. quia
nulla de causa peccatum est co
gnoscendum et ab offensa dei
est omnibus modis abstine
dum. Nam ut dicit anselmus
Omne peccatum per quamcum
onem deum inhonorat
Qui ergo peccare est deum
exhonorare. hoc homo fac
ere non debet. etiam si necesse es
set peccare omne quod deus
iro est. Mirum ergo valde
quomodo homuncio. cinis
et pulvis tam audacter deum
et tantam maiestatem presumit
offendere. Unde bernardus
Tangit montes et fumigat
et tam tremendam maiesta
tem audet irritare pulvis
culus. Uno levi flatu dispe

gendus et mme recolligendus
Et s. ppter nullu aliud curio
se facere debes · quatomagis
offendis s. ppro motu ad sp
lam complacenciam talia facis
potes magis complace creatu
re · qm creatori Et p mssis
igitur apparet aliqudtulam
m quali et quato periculo
sit hodie status clericorum et
quanta per eos venunt stan
dala quitamen psecutione
sustinent m ecclia Illi enim
pere ecclam psequunt · qui
vitiis et malis exemplis
psequuntur Illi acerbius sam
guinem fundunt qui vtm
quantu m ipis est m hore
dendut Unde ber nardus
Ei dns ppriu sangne de
dit m pretiu redemptionis
animar · nonne tibi videt
grauiorem sustinere psecu
tionem qui suggestione ma
la exemplo pnicioso stan
dali occasione auertit ab
eo quas · quas redemit ab
illo qui sangnem suu fudit
Et iterum Illius obrecto lau
eo audius clericis acquirit
temporalia · et meptius vrit
acquisitum Cum tantum
fastum videat laici m suppel
lectili ecclie · nonne per
eos potius imitantur ad mun
dum diligendu qm negligen
dum · Hodie cuta terpin Si
mundu predicas contempnen
dum contempne tu ppius · et
ad ipm eff iracundus alios i
mitabis Da voci tue vocem
virtutis · sonat vita verbis
et statim erit m ore tuo viuax
et efficax sermo dei et pe
netrabilior omi gladio ancipiti
Non sic profecto est sed sicut po
pulus sic sacerdos · sicut laicus
sic et clericus · vtrique cupi
vtrique diligit mundu · et ea q
m mundo sunt · laicus tu tame
cum labore · sed clericus sine
labore volut possidere totum
mundu Consumere volut
cupiditati et superfluitati hom
sed non labori · Peccare volut
sed non flagellari tu homiby
Unde timendu est q flagel
lentur cum demonibus Quo
seculares non expendere et
substantia suu vulendo luxu
riose · etiam m pnicia sacerdo
tu · quo non intendere et va
nitatibus et lenocinijs huius
seculi · quo non essent mso
lentes et elati · cum tantum
fastum · tantum insolentia
videant clericorum · Nonne
m presencia eor irrueretur
ab utrisq elemosinis paupm
De patrimonio ecclie vpi no
stratis conditis m ecclesijs sed
pastitis pelures · inpmguatis
tatnes · adornatis equos Et
vere m capitibus omnibus omn
platearu dispersi sunt lapides
sanctuarij · platee late sunt
et lata est via que ducit ad
mortem · lapides ergo sanc
tuarij id est sacerdotes sunt
m capitibus uel capite id e
m introitu latare viare · do
cent eos populos per prauia
exemplo ingredi vias latas
que ducunt ad morte et de
inergunt m psimdu inferni
Dolor capitis m membra re
dundat Et merito clamat

sancta ecclia hodie · ecce in pace
amaritudo mea amarissima
vulta est hodie et longe gra
uior quam credi possit persecuto
sancte ecclie et talis incubu
qualis non fuit a principio
vultis modis persecutus est ea
diabolus sed nunquid diabo
lus · sed nunquid gravius quam
hodie · quia nunquid fuit ma
lo predicto oppressor nec lube
nos at secutor · transgressio
dominici preceptorum · Ecclesia
incipientem persecutus est per
tyrannos / proficientem persecuta
est per hereticos / iam letam et
floventem prequit p motus
illicitos / hec bernardus · adhuc
autem vnd de clericis in fine
subiungo exemplum · Clericus
quidam in synodo episcoporum pre
dicare compulsus angustiabat
non modicum quid nam digne
posset coram tot ecclie prela
tis predicare · et dum acrius
in oratione iaceret · venit ad
eum diabolus et dixit · Quid
angustiaris istis clericis pre
dicare · Dic eis istud · et non
aliud · Dominus princeps misericor
princeps salutat ecclie · let
dimes nos · eisdem referimus
gras · quia per eos negligen
tiam ad nos fere totius mun
dus devolutus · quia cum ipsis
prelatis nobis eos subdi
pariter offerimus · Minus
quidem tibi dico · sed altissimi
iussione coactus · Cum vera
istis sint · status preul dubio
ecclie demonstrat · quy multa
tum malorum que in mundo sus
stinere superbie · auaritie · luxu

.Nō.

.Ob.

uirie compatione reprehendit in
clericis et prelatis · Vide mo
deratores orbis et reges mag
nos · vide duces · comites et
barones · michi videbis in cor
cultu et apparatu tam sin
gulariter · exquisitu et pom
poso · Ecce auaricia si at
tendas · nullam mercatorum
nullam cuiuscumtalem repe
ries · Cum tamen heredes
legitimos si haberet tolerabi
lior insania videtur · De luxu
uria vero eorum michi diffi
cile presumo · nisi quia illam
solus nolent omnes · quy
tenui et cordium structator
est deus · Nunquid quidem luxu
uria valde terrere deberet
eos quorundam clericorum ex
empla · de quibus nouimus
dam subito et mynuse in la
trina et fetore vitam suam
fetidam terminasse · et que
dam in ipso actu simul cu
fine operis expirasse · et si
quieris de gula que forme
tu est luxurie nuncmes
primi semel in anno carnis
primum fare · sed clericorum
in die in sabbato quasi de
licias affluere nos ecclie in
deis veri sabbati ignaris
quos clerici in hoc satis mi
tantur · in festis diebus
deliciosius commedere · nec
aliter diem festum nisi plu
solito se negligitur · repra
hantes · Unde hieronimus · Ad
superbia ipsa et demonstra
que mulieribus · luxuria
pecudibus · auaricia mer
catoribus · ex his fortium
e monstrum · quod est malus
clericus · Similiter in re

lapsus nuncupatur. Et hinc ma
lus compositus. Quia cum
presedet est superbus et cum
hoc suus diligens processus et
quietus modis omnibus in
officio remanet. Est etiam
quasi cum hoc concupiscentie
carnis dedicus quietis fre
quenter occasiones paradi
si et voluptatibus. Est
insuper quasi concupiscen
cia oculorum et avaritia ce
latur pro questu faciendo
discurrens et qualitercumque tem
poralia acquirens nec acquisi
ta retinens. Et quia in scripti
bet hec tria ex quibus on
untur omnia huius seculi ma
la nam testante iohanne.
omne quod est in mundo aut
concupiscentia carnis aut
concupiscentia oculorum aut
superbia vite ideo ex pecuniae
habet pro retributione con
digna omnia seculi alterius
commoda. Et quis autem pre
predicta mentem ea strenuen
frasitur talis de supernorum
hunc sic consicet. Quidem
eum cuius veritas promittit
mundum fuerunt servi et
cum aliter evadere non pos
sint respondent quod de talibus
sibi constriam non faciunt
et hec est mala constricta
quia veritatis et rationem con
traria. Unde notandum quod
quadruplex est constricta
scilicet duae bone et duae ma
le. Prima est bona et tranquil
la et hec est illius qui peca
ta prima punit et commissa
diligenter resuscitat de qua
in psalmo. Beatus vir cui no

imputavit dns peccatum. Omne
autem quod non imputare
dicitur sic est quasi non fuit.
Secunda est bona sed turbu
ta. que si canat non tamen
in dulcedine sed in amaritu
dine repugnante consuetudine
ita ut dum a predicitur et via
recta. parca vita longa vigi
lia. oratio pura cibis vesti
bus agrestibus. et tamen timet
se freno timoris. Sed audiet
iste a dno cum angelis. vos est
qui permansistis mecum in tem
tationibus meis. et illud psalmi
sum pro eis in tribulatione
Tertia est mala et turbata quia
non tantum timet peccatum quatu
de prehendi in peccato et minus
timet dei offensa quam poe
nam. Sic quia in psalmo
In operibus manuum tuarum
comprehensus est peccator. Et
iterum impiis fructus eorum
in nomina et quaerit nomen
tuum dne. Quarta est mala
et tranquilla et per hoc pene
nocua. Ista nec timet
deum offendere nec homines
verecundatur. scandalizare que
cum venerit in profunda pec
cata. contemnit. et ideo
in peccato quieta manet. Sed
modus est quo tantum puniret
indeuta indiscrete. sicut cum se
cuentur peccatum et non desiste
a peccatis. Alius est constricta
quia dum quis cum deum ant
et male fecit ita quod etiam
simplicia nec ratione convinci
possunt. post posito dei timore
dicit. quod non fecit sibi con
scientia. putatis quod deus in iu
dicando. eos sequatur opinio

orem fantasticam et rebellem
iustitiam. Oratio.

Domine ihu xpe qui super
omnes resistis et humilibus des
gratiam da cuncta stultam dignita
tis et regimine pro bono o
bedientie duxerit et sive am
bitione sustinentibus et sec
o pseudo intentibus gram in
presenti. et gliam in futuro
et resiste ambitiosis superbis
prave cor spiritus ne prosperent in eis
ita ut neque possint hominibus delectent. neque ho
noris seu singularitate letent
sicque tandem illuminati et ad cor
redeant a pestifero vitio ambitionis desistant et tales esse
desinant. ut te miserante in
eternum non pereant amen.

De eo quod dns super mare ambulavit
et petro ne mergeret exortatus est. Lectio.

Interim autem cum dns o
raret in monte solus
navicula in qua erant
discipuli in medio ma
ris iactabat fluctibus
et laborabat in remiga
do. quia ventus erat eis con
trarius. Ad quo adverte qui
formidanda sit vpi absentia
quia illi qui vpi secretis ca
rent. temptationibus exponun
Conspice igitur eos et hpis
compate. et in magna sint
angustia et tribulatione dem
postea eum eos invasit et re
pus nostrum nu est et abscs
dno suo sit. Tum autem a
sio et denuo quasi per
totam noctem laborassent
videns eos dns circiter in
secundo die in mari laborantes

quarta vigilia noctis de
monte descendit et ambu
lans super mare ut appro
quaret. Dividitur autem
nox in quatuor partes
sedm quatuor excubias
seu vigilias quas faciu
m castris excubantes. et
per vices quatuor sibi suc
cedentes. Prima dicitur
conticinium. et tunc omnes
dormiendo conticet et
tacent. Secunda intem
pestum. et nondum est tps
ad surgendum vel operandum
tertia gallicinium et tunc
excitatur gallus ad can
tandum. Quarta antelucanum
quia ante lucem. Inde
quelibet vigilia tres horas
habet. quia ut ait Hieronym
sacrorum et vigilie militum
tres in trina dorata spatia
dividuntur. Patet ergo quod
quasi per totam noctem
vigilatum fuerit. et pene
iam nocte finita. dns ad
eos venit. Et non mox.
sed demum tamen eis sur
rexit. quia et si ad hom
diffoere videtur auxilium
tribulatis tandem tu eos
consolari et corroborare
non desinit. Ubi theophy
Dimisit autem dns vigi
lari districtos ut fierent
patientes. Inde non statim
eis astitit. sed per totam
noctem vigilari permisit
ut doceret eos patientiam
exercitare. et non a prin
cipio primo vigilii dns astitit
sed in fine. permittit nos
nos esse in medio periculorum

in tribulationibus pene subdim et
ut inde quo non in principio.

ut eamus in tribulationibus
habitatores fiamus et ut ad
ipsum solu securam quy po
tens est ex imperatis nos
liberare Cum sin intellectus
huamus ibi prude non pote
rit. tue salutis dima adiecit
Considera inquit domine quo
sanguinis ex vigilia longa
et oratione plena solus de
scendit noctis tempe pedibus
nudis de monte laboriosa et
socie petrosa et vehemenci
ter compate. et quo vadit su
pra mulce formis vestigia
non infuste pedibus sicut
super terram. non quidem
assumpta agilitate. sed ex
pte gratuitate et aqua li
quiditate manente. cognos
cit eum creatura sicut crea
torem cuius eciam potestati
subiecte sunt omnes tribula
tiones mundi Unde mira
culose hoc fecit. sicut quado
prefo mares vi go populi
et qy maneto corpus solidi
tate perclausa ostia dnis
intrauit Cu autem ipsum
iuit navi. discipuli vide'ntes
eum turbati sunt. et pre ti
more clamauerunt. puta
tes esse fantasma. et appa
ritionem ei non existere
vel alicuius spiritus nocere vo
lentis. et tamen ita vide
rant eum tanta miracula
fecisse. qy credere deberent
ipsum super aquas posse am
bulare Et quia ut ex hoc
apparet pue fidei et ant
ideo eos preterire volebat
id est ad modum volentis
se habebat. eo modo sicut
post resurrectione suam
ambulans duobus discipulis
fingit se longius ire. quia
non cognoscebat. tales enim
apparitiones fiunt con sidm
dispositione interiore ipsorum
quibus ostenditur Deo enim
ad horam preterire voluit ut
dilata gratia magis grata fo
ret. et liberatio dulcior esset
si et fingit se longius ire. ut
desiderium attendet Et hemq
mis dis amplius eos vexa
nolens ne abperberent a timore
quia ipse est omnibus morantibus
cum in venerate statim
assecurauit eos dicens. habete
fiducia scilicet liberationis.
contra desperatione tribulationis
Ego sum scilicet liberator non
fantasma nolite timere et pos
sum vos de periculo aliquem
posse Sedm hieronimum non
dicit eis quis esset. quia ex
voce sibi non poterat ad magis
agnoscere. vel ut intelligerent
ipsum esse qui mortui diverat
qui et misit me ad vos Ubi
ex postom Non cognoscebant
ipsum eius propter tenebras
statim autem in voce cognouerunt
eu et timor solutus est Unde
et Joseph Cum autem homines
vel demones nos per timorem
mutantur more. audiamus
dicentem dicente Ego sum nolite
time. id est ego semp assisto
et sicut deus pnianed et nuq
pretanseo Non potuit in me
fidem pro falsis terroribus
Unde petrus more vehe
mente fuerunt et stimula
tus cupiens ad dnm venire
et illi pmiquien esse deposit
Dic si tu es scilicet liberator

et saluator iube me venire ad
te super aquas. Quasi dicat
sancto Hieronimo. Iube fieri et
illico fieri debuit. Inde iube
fiet corpus quod pesse est gra
ue. Et tunc illa dns brachio et
manu ut veniret. et confisa
de dni potencia insilit in ma
re. cepit et ipse super ma
re ambulare. ut ad iesu pos
set venire. Ecce motus et
super aquas mundane pro
tanto pro contemptu. sed fides
et timor quia ut veniret
ad illum saluatorem quem
tantum eum desiderabat dni so
cietatem et nolebat expectare
aduentum eius ieiunii ad mauem
sed volebat currere super aqua
obliuiscens pre amore dni aque
periculum. Ubique petrus festi
nissime et ardentissime fidei
fuisse monstratur. Ecce eum
profundissimo pelago se se de
dit in fidem certissima de
dno habere. Credebat eum salua
torem mundi omnia posse et in
illo mundi de potestate in ma
ri qui in terra. Ideo credebat
habere. Et in hoc miraculo
multis apparuit. et non solu
dnus virtute diuinitatis su
per aquas ambulauit. sed etiam
petrus eadem virtute id ipsum
fecit. Sed postea petrus
videns ventum validum et vehe
mentem timuit. id est in mo
tu hominis et turbatus et ex
parte dubitauit parum mersus
fuit. fides aderat. sed hoc
ita in motus mundi
trahebat. Quia mare dns
cum ambulare fecit ut diui
nitatis sue potentia ostenderet
mergi fecit ut humanam infir
mitatem ne nostra ne putet
se equalem deo et superbiat

Relinquit ergo paululum ten
tationem ut sit per oratio
augeatur fides eius ordi
tus se dni imperio posse li
berari. Et cum cepisset mer
gi statim dnm inuocauit
et dextera dni eum tenuit
petrus credit et nauis
tutus deuit et crescere fi
dei. quare dubitasti. In hac
eum pietas fidei in petro
apparuit. quia ex quo ad
preceptum dei super aquas
liquidas ambulauerat de
vento contrario timere non
debebat. Inde crisostomus
Vt equi monstrauit quia
non venti impetus sed
louis modus credulitas petri
operabat subdit. modica fi
dei quare dubitasti. In quo
manifestat quia nec ventus
nocere potuisset si fides
firma fuisset. Modica fi
dei erat petrus respectu
eius. quo expediebat ei
magnus timor et ardentissime
respectu me fidei. Inde le
ritur. Et cito petrus
qui confidens saluatorem
inuocauit dicens dne si tu
es iube me venire ad te
super aquas et pendulus
tremuit. dixit modice fidei
quare dubitasti. quod tu
dicis dicendum est qui huic
modice fidei et minimam
quidem habemus petrus
interuenit autem dnis nau
tis ventis et tem
pestas et omnia sunt pacata
in hoc apparuit se ostendit
dnum esse. sicut inde
arrobulatione super aquas
ostendit se dnum maris

Exodus

Inde datur intelligi q̃ dns pa
ratur nos ad tempus liberati
ut virtus mdi ꝓbetur. Sma
liter tamen et ꝓ ignorantia no
deserit. sed nobis ꝓdomuit
Et stutim virtute dna
fuit ministri ad terram ad
quam ibant. scilicet bethsai
dam ciuitatem in terra ge
nezareth Et ecce autem iesus
nes dicit discipulos velle
transire mare in capharnaum
non est contrarius q̃ ca
pharnaum et bethsaida i
eodem littore sunt et vici
ne. et forte discipuli vene
runt in confinio utriusq̃
medium ante adsq̃ utroq̃
extremo possunt denscia
re vel venit cum pellere
venerunt ꝓmo capharnaum
et postea inde in bethsaida
Et sic postea a deserto beth
saide id est quod pertinet
ad terminos ciuitatis beth
saide. in quo deserto dns
turbas pauit. mox ignorant
vsq̃ ad ciuitate bethsaide
quia in ciuitate et deser
ti pertinet ad ciuitate est
mare seu stagnum medium
plures legunt discipuli
naucula fluctibus et ven
tis exagitatur sed nequaquam
submersam Et cum ea de
ludest sus in tribulatione q̃
permisit cui eis tuc esse vi
dere nidus Et cum ventum
seuat tribulatio. non me
metis te derelictum. sed me
mineris esse spiritum cum ipso
sed in tribulatione Et ego a
liud interim in tribulatione
quid requira ꝓhomo mihi

dne tribulari du ipse sit mecum
q̃m regnare sine te Vistine
naucula ista est ecclia uel q
libet fidelis anima. que fluc
tibus persecutionum et tempta
tionum seculi modo in heretic
modo in tyrannis modo in fal
sis fratribus tunditur et turbatur
tu ad patria celestem tendere
conatur. Ventus contrarius
est malignus spiritus flatus
labor discipulorum in renugando
laboris designat fidelium ad
quem patrie celestis pueniri
conatur Sed dns videns
laboratis pretatis intuitu
corroborat et alique manifesto
adutorio liberat. non enim
aufert auxilium et si differat
non derelinquit et si quadam
pressure exponat filiuculo
luite appropiare dns supra
mare ambulans et pressuras
seculi comprimes venit ad eos
quia tu homo mente ad si
perm lumen pseudo ego esse cui
dicit dns. qui sicut lucifer
matutinus omnes tenebras
pellit et periculi temptationum
cessare facit deo enim pnte
pacificatur ana et fit tranquil
la Et cum vero het naucula
non tot pentes vehit sed for
titer renugates. significatur
q̃ in ecclia non desidiosi et
molles. sed fortes in bonis ope
ribus perseuerates pueniunt ad
portum etne salutis Ipsora
liter mare mundus e naucu
la est penteca uel trium dpi
motus aut maris motus e
temptationum eo flatu demo
nis discipuli sunt in nau quia
penteca que est principatus

cuas et passionis dni non co
tinet nisi discipulos dominum hic
non est in nauiu. quia penite
ua non induget eo q aquas
concupiscere calcauit. Hec e
sida tabula post naufragiu
ut dicit Jeronimus sine qua
nullus venit ad portus solide
et mitatis. Ihesus autem salu
tis induit tranquillitatem
qua sedat temptationes tu-
bo admiratu qua nichil ta
lis tranquillitatis in se expe
rimur. quia non e plus nisi
pius. Petrus ambulas super
aquam nil mali passus est
ab aqua. sed a vento qui eu
fere submersit. sic homines
ambulando super aqua mun
di per contemptu diuitiarum
nil ab eis mali patiuntur. ty
debent timere periculu venti
superbie et elationis. pter con
temptu hmodi eouigentis
hoc debent timere illi qui in
gusta penitencia uel religione
sunt. et terena dimiserunt et
pedibus id est affectiombus
et desideriis quibus anima
graditur sup aquas ambu
lant et vento superbie agitent
et submergant. Unde primo
homi dictum est. Dominum
adiuuis omnipotis que mouet
super terram. Item moraliter
hanus est corpus humanum in
quo aua est sicut nauta i na
ui que fluctibus passionum
ire et concupiscentie que in
organis corporalibus sui fre
quent impellit et aliquando
periclitatur. nam motus pas
sionis aliqui subuertit iudi
cium rationis. Sed quarta vi
gilia que terminatur in luce
matutina dominus venit. q
diu mens ad primum lumis
claritatem oculos cordis
passionum impetus coquiescit
Et tunc fit amplicatio appli
catio ad terram genezareth
id est generatis aura. per
qua significat spus sanc
tus. vbi est dis. et sana
tur infirmi a languore
peri. Hic ergo triplex hor
concinit mirabilis. siliet
ambulatio super mare.
subita tempestatis sedatio
et nauis multu a terra
distantis ad portu deductio
ut discamus q fideles in ma
bus est dns. timore mun
di premuit. fluctus tribu
lationum calcanu. et velo
citer ad terram dnos vi
nentium transeunt. Vbi aug
Attendite secutu quam ma
re ventus validus et mag
na tempestas vmcuq sua
cupiditas. Amas deo am
bulas super mare. sub pe
dibus tuis est seculi timor.
Amas seculu aut absorbet
te. Amatores suos vorare
nouit non portare. Sed
cu fluctu et cupiditate oc
tium. ut vincas tua cupi
ditate. in mora dni dui
mitate. Diste calcare stim
memento fide in dno. Et
si motus e pes tuus. si ti
bias si aqua non superas
si metui incipis dic. de
pereo. libera me. dic pe
reo ne pereas. Solus enim
a morte carnis liberat te
qui mortuus e in carne pro

¶ Hec aug. Ubi et beda. Nec
mirandum est ascendere in na
uicula dno. Ventus cessauit
in quocunq; eius corde deus
per gratiam sui adest amor
hoc vniuersa vitiorum et
aduersantis mundi. sue
spiritalia malignorum bella
compressa quiescunt. Et ut
ait theophi. Si voluerimus
dpm in nauicula mam suf
ape id est in cordibus nos
tris habitare. statim ueni
emus in terra ad qua ire
volumus id est celu. Cum
autem dns ihesus et discipu
li eius transfretassent. Venie
runt in terram genesareth
sit dicam a loci ciuitate. et
gentes regionis illius cog
nouerunt ihm. alii rumore
et fama. alii facie et pre
sentia. Et perquirentes in
firmos vniuerse regionis
illius adduxerunt illos
ad ihm ut vel fimbria
vestimenti eius meremur
tange. sicutes q poterat
eos curare et consequebat
beneficia curationis tam
mete q̃m corpe. q illos
quos dpus sanabat corpe
sanabat et mente. Ubi cri
sostomus. Nos autem no solu
fimbriam aut vestimen
tum dpi habemus. sed etiam
corpus eius ut comedamus
Et ego qui fimbria vesti
menti eius tetigerim tan
tum a tempe sit virtutem
multomagis qui totum ipm
sumunt. Hec crisostomus. Vera
fides gesaenos ut non
in presentiu salute con
tenti sint. sed mittat ad alios
per circuitu ut curat oes
ad medicu. Iure et tu pro
quantum infirmitate ad ihm
ductorem salutis ut beneficium
curationis consequi mereas.
Hoc autem facto dni ihesu sig
nificat q pdicator ecclesie
debet curare languidos spi
ritualiter. medicina pdica
tionis et sancte oationis.
Iustice transfiguratio hec sig
nificat transitu dpi ad gen
tiles per apostolos. Innuit ergo
primo transitu apostolorum ad ge
tilium conuersione. genesar
dni interpretat virtus naturalis
et significat gentilitate. Ido
sequentem fidei cognitionem
quia cognouerunt eum. Tertio
fidelium multiplicatione. Et
ad congregandum infirmos
miserunt in vniuersam regione
Et audiuit herodes tetrarcha
fama de ihu id est de doctri
na et miraculis eius. ita ut
et ipse et quidam alii mira
rentur in eo iohanne resur
rexisse a mortuis. Et ve
de mortuis surrexit quia
de morte huius miserie cor
poralis sedm spm in vita immor
talem transiuit. Primo enim
omnis loquebatur de resurrec
tione et immortalitate anime
fiunt. q post resurrectione
sit homo maioris et excelle
tioris potencie et virtutis
cum ante du adhuc grauia
retur infirmitate cum nis
et ideo licet iohannes bap
tista non fecisset miracula
in vita sua. herodes tamen

credes eum surrexisse a mortuis
asserebat eum fare miracula Unde
theophi Dicebat herodes quod iohannes
iustus existens sine causa
occiderat. credebat eum a mor
tuis surrexisse. et quod ex eo
surrectio iustificaret mira
culorum operatione Hec theo
phi. hoc autem moralit designat
quod resurgentes de mor
te culpe multa virtutum
opera debent fare qui ante
ut sic ostendant se gratos de
sua resurrectione. moraliter
quoque iohannes decollat qui
bonum propositum ab aliquo au
fert nec in se necat. herodes
vero inter diabolum immundos
vacillans optabat videre
ihm magis
ductus curiositate videndi
miracula quam devotione.
et ut si forte sit iohannes.
posset agnoscere. vino vole
bat eum occidere. per hunc
significant curiosi qui facta
miraculosa vide quaerunt et au
dire sed non imitari timebat
quidem et formidabat
herodes iohannem adhuc vi
uum pauperem peccatis et nu
dum. timebat letra et formi
dabat eum iam occisum et mor
tuum unde crisostomus sed
nec abscisum eius caput secu
re poterat ac libenter aspice
quod post mortem quoque christi
in illo terror vigebat. Fata
est vis quippe virtutis ut
post mortem quoque sit viuen
tibus fortior. Ideo est mbe
cillis requiria etiam si homo
te regis timetur. etia si pre

Dubiu

sidio multitudinis atque v
nisa huiusmodi potentia
fulciat. omnes tyranos per
toribus mest cuctis omni
bus fragiliores fuit et
ueru decratores eius sue
tes et nestiteres. quesi sue
pitu pruinescunt. perit en
nemie iuguete homes
prodit. nemine accusante
condempnat et timidu
et pigru reddit deinqu
ens hec crisostomus ora
Domine ihu ope cle
mentissime dignare
in naculam pectoris
mei ascendere. et supbie ven
tositate ac viciorum insur
gentium procellas seduce ne
me in aliquo temptamen
to ventris subiectat ut
vada submergat. Da mi
chi in perturbatione consolatu
in persecutione auxiliu in
tribulatione solatiu in ad
versitate fortitudine. in
omni temptatione virtute
libera me a tempestatibus
huius procellosi mundi. et
perduc me ad tranquillita
tem quieti portus. da
michi mutuam pacem temporis
et pectoris et post hec e
terni mitatis amen

De verbis dni p quibus quam
retro abierunt Septua
gesimum capitulum

Et sequitur. Postqm ergo
dnus ihesus transfretasset
cum discipulis a deserto usque
ad genezareth alia die mirac
quas fecerat

Dominica vi post pentecost. Mtt. xiiii

Postquam ergo dns
ihs transiuit
trans fretum tiberiadis
a discipulis a deserto usq; ad
mediatem. et
turba de turbis
quas pauerat
non inuenie
bat eum in lo
co ubi hoc fecerat. nutra
uerunt manes supuenientes
a ciuitate tiberiade que
est iuxta idem desertum
et transfretantes uenerunt
capharnaum et inuenientes
ihm miirabant. quo illuc
uenisset. cum sola manducata
uidissent. quia cum discipulis
non intrauerat. et dixerunt
ei rabi. qm huc uenisti. q
siliet. nec discipulorum nec
aliam naue intrasti. Re
spondit eis ihs. non ad qsti
onem eorum. sed ad interro
nem. Amen dico uobis. la
et uos quasi denotos oste
datis. ty quaeritis et sequu
mi me. siliet aliqd ex
uobis. et si non omnes. no
pter signa que uidistis
quibus me cognoscere potu
istis non pter sermones que
audistis. non ut michi tal
signis meis que facio cre
dere uelitis. sed quia ma
ducastis ex panibus. et sa
turati estis. hoc est non pter
me sed pter refectionem
ne pro victu oporteat uos
laborare et habere sollicitudi
nem. Quasi dicat. pter
carnem me quaeritis non
pter spm. qm siliet ut sa
turem iterum. sed deberetis esse
magis sollicti de cibo spiritu
ali quo anima sustentatur. et melior
est cibo corporali quo corpus re
ficitur. qto anima melior est
corpore dmonstrat. Considera
modo quante manducatis fuerit
panes illi quinque ordeacei
quos dulcedine ille turbe
capte adhuc dmm sequebatur
tam sollicite. Ecce manna qua
suauis et dulcis erat pues
let dispensator. panis illorum
quotidie multi que
rit ihm. non pter ihm. sed ut
bene sit eis in hoc tempore. et
pmi vita ut assequantur co
modo et vitent dampna. Nul
li etiam confitetur ihm non
pter ihm. sed pter medium
hic letus obtinet intratibus re
ligionem et assumentibus cle
ricatum ex ignorantia ut sit ocio
se et sine labore panem
habeat. Ciubus ait dns. Que
ritis me ambitione plurium ad
ditum ecclesiarum. celebratione
plurium missarum. et pter alia
hmoi non quia uidistis sig
na id est opa m quibus uelut
me imitari. de quibus o dne
fac mecum signum m bonum. sed
quia manducastis ex redi
tibus et oblationibus nec ty
saturati estis. quia secm dictu
commune. quo plus sit potare
plus sitiunt. atque Unde
greg. Da panibus eos sic
ut saturati et per eos pso
nam dns illos intra sanctu
ecclesiam detestatur. qui per sa
cros ordines ad dnm pmm
quaerere non m eisdem ordi
nibus virtutem merita sed sb
stantia vite pmtis exquirere

Mo.

nec cogitant quid vivendo im
tui debeant. sed que compe
dia prepiendo sacient. Satu
atos quippe de panibus dmm
sequi est. de sancta ecclia
tempalia alimenta suppsit
et non pro signis dmm. sed
pro panibus quere est ad
alicuius offitiu. non pro
agendis virtutibus. sed pro
inquirendis subsidis tem
palibus migrare. Unde et
crisostomus. Discamus ass
te ihu sed non ppter datio
nem sensibilium. ut non eo
pbem sdm iudeos. Item
quentis me aut non quoma
vidistis signa sed quia come
distis ex panibus et satiat
ti estis. ppter hoc necp con
tinue fecit hoc signum. sed
sdo solu. ut ei iudicat est no
bentis semper. sed spualibus
adhere continue hys ptip
adheramus et nos et quera
panem celestem. et ab pien
tes omnem pcinamus vite hu
sollicitudine. Unde ecia au
gustus. Sm multi non que
runt dm. nisi ut illis faciat
bene sdm tempus. Alius
negotiatione habet. querit
intercessione eccie. Alius
timitus a potentiore fugit
ad ecclam. Alius vult pro se
intuenti. apud ad apud qd
patru valet. Ille sic. ille sic.
impletur cotidie talibus ec
clesia viv quentur ihus ppter
ihm. Unde et bedas. Illi ecia
qui in ordine querit non eter
na sed tempalia querunt ihm
non ppter ihm. sed ppt aliq

aliud. Et quia turbe in hoc
operabantur. scilicet seque
do dpm ipt tibu cepale
inducit est ad opera me
ritoria ut ad refrenendu q
rant cibu spualem. Unde
satiatgens ex p sacrare men
tes quoq satiauerat patres
alioquin eis pane ostendit
et aut operatum id est o
pando querite seu opibus
metrami non cibu qui
perit scilicet cepalem. sed
qui pmanet in vita eter
nam. scilicet spualem qui
eternam tribuit vita. Ci
bu qui perit operatur eis
ille qui intentione spua
lia ad tempale refert lu
cru. sicut illi qui dmm se
quebant ad hoc ip cepalia
pasterent. qui aut labore
cepalem per intentione re
fert ad spualia hic operat
tibum qui non perit sed
qui pmanet in vitam et
nam. hic aute cibus est
verbu dei et gracie pio
cuius devotioe sequi de
bueram pcipue et plus ego
in id est principale spu
du et intentione hostia
dirigamus ad querendu
cibu qui ducit ad vitam
eternam scilicet bona spua
lia. ad tempalia autem
non debem principaliter
attende. sed accessorie solu
ea previde. ratioe cogns
corruptibilis quod in hac
vita oportet sustetaud. Un
crisostomus. Zilap dicit. Sua
si dicit. Vos exquiritis
escam tempalem. ego aut

corpa vra mutuu ut per hi
colunt illam estimo q
non temporalem sed eterna
tribuit vitam et iterum hi
qua quidem cor qui po
lut pisce mutuo · abunt
hoc verbo · necessario id est
mdue id quod est panis
¶ Qui fin abat iam no fu
retur magis aute labet
manibus suis vnde tbuat
necessitate patiens ¶ sed et
ipe cornuthen venes mo
rabatur apud aquilam et
pstillam et opabatur · Di
lendo ergo ne operemini
cibu qui perit · non mo
nuat q oporteat opari ·
et dare · hoc est cibus eni
qui non perit · operat
autem cibu qui perit · est
affin secularibus rebus ·
hoc igitur dicit q illi mul
tam fidei curam habebat
sed solu volebat ventre
imple · inchil laborantes
et hoc decent cibu qui pe
rit vocant · hoc crisostom
¶ Quem cibu pmanentem
filius hominis dabit vo
bis id est paratus e dare
quia ad hoc venit in mundu
du missus a patre hunc
enim filiu hominis deus pr
signauit id est ad hoc ipm
speralit assignauit et insti
tuit mittendo in mundu ut
daret vitam eterna mundo
Vnde infra dicit ego ad
hoc veni in mundu ut testi
monio phibeam veritati
et hoc est dare cibu spua
lem · operam ergo date ·

ut possitis cibu spualem ha
bere ¶ Dicentes ne ppter aliud
quente ne ppter me · no ppter
aliud · qui enim cibus pmanes
in vitam eterna ¶ Ipm
enim hunc cibu insinuat ut
statim patebit · Opamur aut
opus dei id e quod ipe acep
tat et per quod consequi pos
sum hiec cibu qui non perit
dicit per fidem vera et bona
opa nos opo incepamus ·
et efficimur cu nrm mentis ci
bu · quem ipe per gram sepm
nobis dat ut maneat nobis
cu meter nu ¶ Ipe enim est ci
bus quo vnuit angeli qui
pmanet in vita eterna ¶ sed
iudei quasi ingrati de cibo que
eis dns dederat · magna quod
patres in deserto comederat
pferebant dicentes ¶ Patres nri
manducauerut manna in de
serto sicut scptu est · pane de ce
lo dedit eis manducare ¶ Ma
si dicent ¶ tu adhuc non fe
cisti similia moysi · moyses
enim dedit manna et aquis qua
di agnita tu aut pane celda
ceu et pauisti nos semel tm
Vnde augustinus ¶ Attendebat
utq; qualia fecisset moyses
et adhuc aliqua maiora vo
lebant fieri ¶ Quasi dicant
¶ tu promitis cibu qui no pe
rit et non talia opatus qua
lia moyses · panes enim ordi
aceos ille non dedit · sed manna
de celo est dicit eis ihesus
¶ Moyses panem scilicet signi
ficabat id de aere · quod deste
debat ut nos uel pruina et
non verum panem de celo deste

dentem vobis tuc dedit. sed
modo pater meus dat vobis
panem de celo verum. ipm si
licet dmm ihm quem ille pa
nis figura erat istius panis
qui veritas est. Unde non di
uiditur seu distinguit hic
verum contra falsum quia pa
nis ille verus non falsus
fuit. sed contra figuralem sub
stantialis et sic panis ille
non fuit panis verus spe.
quia fuit figura panis substa
dalis dati in sacramento. et
ideo iste est panis verus qui
fuit per illum figuratus. pa
nis dei verus et non fi
guralis est qui descendit de
celo. et dat vitam mundo. ef
fectus namq; veri panis est
vitam conseruare. et ideo ille
est verius panis spualis. qui
dat et conseruat vitam spua
lem. hoc autem competit ver
bo incarnato. unde expresso
a sumo celo id est a patre
vnde venit ut vitam daret
mundo. panis corpalis no dat
vitam sed tm preexistentem
conseruat ad tempus. panis
vero spualis ita vniuersitat
q ipse dat vitam nam anima
incipit viuere per hoc q ad
heret verbo dei. et ideo ipm
verbum dei principaliter dicit
panis vite. propter quod dnus
dicit. ego sum panis vite. id
est dans vitam per diuinitate
qui de celo descendit per as
sumptam humanitatem. ego quo
q quis digne manducauerit
hic in fide et dilectione se con
iunxerit non morietur

morte anime sed viuet ho
mo in presenti et mte vita
gratie. sed etiam in futuro
et mte vita glie. non
sicut patres eorum qui pres
istis erant. manducaue
runt manna et mortui sunt
morte anime. quia quod
videbant intelligebant. quod
non videbant non intelli
gebant. isti autem qui pres
istis non erant non sum
dmnam mortui sunt. qr
visibilem cibum spualiter
intellexerunt. Unde erga
deuotos habebat omne de
lectamentum suauitatis.
malis autem erat insipidus
quos etiam nauseam habe
bant super cibo illo quando
debitum. hic eucharistia dig
ne sumentibus et vite spua
lis solatium. et indigne su
mentibus iudicium. Ille ergo
est vere panis vite seu vi
tam et de celo descendens
qui per preseruat a morte
secunda anima et date vi
tam eternam. talis vero
panis est verbum incarna
tum non autem datus a moy
se in deserto quia multi
huiusmodi cum illo manducauerunt
mortui sunt in anima et ma
te eterna. Et tunc inter ce
tera dixit eis ihs verba
spualia de corpe et sang
ne suo. panis iste id
est significatum per panem que
ego ut sumus sacrados dabo
sacramentaliter et spualiter
vel saltem spualiter manducan
tibus. caro mea est latens

sub specie panis · pro mundi
vocalis vita sufficiente · et s
in quibusdam non effici
culpa est · est ¶ Item Ne
manducaueritis carnem
filii hominis vinum ad
vitam gratie et glie · et bi
beritis eius sanguinem mi
ma aspergentem et emu
dantem · non habebitis vita
in vobis id est principium vite
gratie et glie ¶ Item ¶ Qui
manducat carnem meam que
principium est vite quia ipsa
hic est deitas que vinum
cat et bibit meum sanguine
potum spiritualem · qui in qua
manducat et bibit ut de
bet scilicet non solu sacra
mentaliter · sed etiam spiritaliter
habet vitam eternam · id est ha
bet principium vinum sperans in
eternum ¶ Item ¶ Caro mea
vere est cibus · manducatio est
coniuncta verbo dei quod
est cibus quo viuunt angeli
li · et sanguis meus vere
est potus · quia totus prius
nihil habes de contrario
admotu ¶ Et cetera hinc
dicit tunc ¶ ¶ Qualiter
autem eius verba intelli
ge debeamus · ipse dns ex
ponit dicens · ¶ Qui ma
ducat carnem meam ut
spiritalem cibum · et bibit
sanguinem meum ut spiritu
alem potum in me manet p
bite confirmatione · et e
go in illo per gratie inhabi
tatione ¶ Profecto fides in cor
de tuo · est dns in corde tuo
credere ergo in eum et manducasti
hec fides per dilectionem

operans est opus dei · ut minus
et prius omnis bonum est per fi
dem veram homo intrapatur
deo ¶ Inde aug ¶ Credere in eum
est credendo amare · credendo
diligere · credendo in eum ire
et eius membris incorpora
ri est fides quam de nobis
exigit deus que per dilectionem
operatur ¶ Credere ergo in eum est
manducare cibum qui manet
in vitam eternam · ut quid
paras dentes et ventre ¶ Crede
et manducasti hec aug ¶
¶ Caro enim dni duplex · spiritu
alis scilicet ecclie · materialis
quod assumpsit de virgine
maria ¶ Comestio ergo fit
duobus modis scilicet spiritaliter
per quos ecclie unitur · et sa
cramentaliter · per corpus et san
guis in altari est sacramentum
corporis dni quod e ecclia et
quod sumpsit de maria ¶ Et cu
hoc dno esset in synagoga ubi
locus continuus et publicus e
rat docendi · docens in capharna
um · que erat metropolis ga
lilee · per quod ostendit in pa
lam docebat · sicut habes de
triam sancta et suspecta · et hy
dicendo caritate sua nobis
commendasset in dando corpus
et sanguinem suum · multi ex
discipulis eius id est ex hiis
qui ea sequebant ea tanqua
carnalis propter cecitate cordis
non intelligentes sed carnali
ter arripientes et abhorrentes
mut mutabat et diuerunt sci
licet secrete apud discipulos
¶ Dubius e hic sermo atq difficilis
quis potest eu audire
id est intelligere et ei obedire

duru eum putabant ad intellige
dum inaudibilem ad faciedu
Hoc autem sedm augustinum dns
dispensatione prmisit ut bene
detentibus calcari patiente et
conpilatoris contra malignantes
eorum dicta poberet cum discipuli
eorum verbis opi detrahere
presumat Beatius autem iheshus
hly scrutatur corda quia de
hoc secrete minuratet sol
lut quod illos monebat et
aperit Unde fuerunt standu
lati si tamen intelligerent illa
eum putabant eum erogatu
rum corpus et sanguinem suu
ipe autem dixit se astendurum
in celu usq; in finem et ergo de
prinali manducatione hoc intel
lexerunt non de carnali Si u
deritis inquit oculis cordis
et corporis filium hominis astendente
ubi erat prius sm assumet car
nem certe vel tunc intelliget
quia gratia eius non consumit
morsibus et quia non eo mo
do quo putatis erogat suu cor
pus Ipse enim intellexerunt car
nem quomodo in cadaue' late
ratur aut in macello vendit
non quo spu vegetat Ubi au
gustinus Filius hominis dpsi
ex virgine maria hic esse ce
pit in terra Ubi carnem sup
fit ex terra Quid ergo sibi
vult qd aut cum videritis fi
lium hominis astendentem ubi
erat prius nisi ut intelligat
una psona esse dpni dei
et hominis non duas ne fi
des ma non sit trinitas sed qua
ternitas Qui ergo erat filius
hominis in celo qadmodum
filius dei erat in terra filius
dei in terra in suscepta car
ne filius hominis in celo in
unitate psone Unde et theo
ph Non ergo ipse hoc pu
tes qd de celo corpus xpi de
scendit sed quia unus et
idem erat filius dei et ho
minis Deinde dicit Spus
est qui vivificat id est
secdm spiritalem sensu in
telligere vivificat et vita dei
caro autem non prodest quidq;
sine spu id est secdm car
nale sensu intellectu michi
pdesse vino nocent Quod
scientia sine caritate inflat
sed per caritate edificat pa
ra que ego locutus sum vo
bis ad utilitate vestra de
corpe meo manducado et
sanguine bibendo spiritus
et vita sunt id est spiritalem
habent intellectu et spua
lter non ad literam intelligi
di sunt et sic vivificant Lita
enim occidit spus autem vi
vificat Sicut pala
firmamentu sic et lita tegit
spiritu Hinc enim voluit
intelligi manducatores et
potatores carnis et sanguinis
sui ut in illo maneat
et ipse in illis Ex hoc au
multi discipuli eius in
doctrina eius non profecerunt
qui ad audiendu eius do
ctrina xpm sequeti sunt
bant sed non ve erant
discipuli abierunt retro
sum et retrocesserunt et iam
non cum illo ambulabant
credentes vel per pente

cum redeunt. Dixit ergo
ihus ad duodecim. Nunquid
et vos quos spiritus elegi
multis abire. Non potest qua
ignorans. sed ut ostendat
se eis non indiguisse. ipse
ponit in eorum optione ut
illinc recedant. Et petrus qui
erat principalior et ab
dis lit fuit inter suos sicut petra
et in omnibus maxime ad
interrogandum dum esset re
spondendum promptior
fervore caritatis pro se
et illis respondit. Domi
ne in cuius potestate cuncta
sunt posita ad quem ibimus
quia non est dus veritatis
nisi tu. Tanquam dicat similia
tua mirabilia non possumus
tu solus sufficis nobis pro
que omnia relinquimus. Et cu
non sit similis tibi non est
a te sed ad te eundum. Vi
delicet te nos repellis a te
da nobis aliquem te quem
sequamur. In petri responsi
one exprimitur media
dilectio ad xpm. Unde et
postmodum petrus fratrum a
limitis admirantes conscientia
tor pro toto respondet col
legio dni. ad quem ibimus
per alia verbia multa a
mirantur est ostensiuum. cum
enim xpus esset honorabilior
erat eius gratiae et magis
verba vite eterne habes. id
est verba vite eterne prima
sua. et ad eum addictiuum
quibus qui non credidit
meruit perire. Tu in
ministratione corporis et san
guinis tui. promitis vitam
eternam in verbis quibus
promitis eam. Verbis enim dei
est in euangelio. Nostis ha
bere verba dei simulatio et
ficta. sed habes verba vite
eterne tu vero promitis vitam
eternam. Quid ergo aliud ma
nifestius querimus. Sic primum
eorum in petri responsione
vera confessio fidei ut subdit
Et nos credimus credere et cog
nouimus signum virtute dei
credimus et cognouimus. quia
de credere precedit et intelligere
quia tu es xpus quantum ad
quantitatem in qua unitas
est unitione deitatis. ut rex
et sacerdos. filius dei patris
natus alius quantum ad diuini
tatem. et per consequens equa
lis et in natura et potentia ei
est. secundum augustinum quia ipse
vita eterna tu es. et non dis
in carne et sanguine tuo misq
est subiecit vitam eternam. Ca
nem ac carnem et sanguinem
suum vocat hic dns fidelium
societate in corpore suo quod e
cclia. Panem ac cclia cot
die reficit quos recepit. et i
ea quidem ad plenam satieta
tem pruenimus. alter alterum
verbo et exemplo pascit. Vn
dns ad petrum. Pasce oues
meas. Caro aut et sanguis
xpi cclia dicit. quia mentionem verbi fide et sacra
mentis vnita vivit de spu
xpi. Sicut enim corpus vnus
homo quasi hoc vivit de spiri
tu id e de ala sua ita fide
les anime vivunt de spiritu
sancto. Vnus ergo panis et
vnum corpus. sic vna caro

et sanguis dni multi sunt con
formes et una dni et ecclesie
unus et caro et sanguis dni
appellat eos qui sunt primus effec
tus natus verbi. et finalis
causa domine passionis. Hinc
augustinus huic unus cibus et potus
sacratus fuit intelligi corpus
et membra sua quod est sa
cerdotum. huius rei sacramentum
est unitas corporis et sanguinis dni
in dominica mensa quotiens et
de mensa dni sumitur. Cum
autem mysterii mutatis et
non tenet vinculum pacis non
mysterium ecclesie pro se testi
monium contra se. Hoc ergo
manducare illum estimam
et illum potum bibere in dno ma
nere et illum manente in se ha
bere. ac per hoc qui non manet
in dno. et in quo non manet
dnus. procul dubio non manducat
spiritualiter eius carnem nec bi
bit eius sanguinem. licet carnalit
et visibiliter premat dentibus
sacramenta corporis et sanguinis
dni et tante rei sacramentum
ad iudicium sibi manducet et
bibat. Qui ergo ego manducat
et bibit. hoc est si man
et manetur. si habitat et habi
tatur. si heret et non des
eratur. Cum enim aut in illo
cum suis membris eius. ma
net autem ipse in nobis cum
simus templum eius. hoc diuinit
hat amici unitate et timori
spiritione. hoc totum quod nos
de carne et sanguine suo locu
tus est adhoc nobis valeat
ut eum nem et sanguinem dni
non edamus et bibamus tantum
in sacramento quod et multi
faciunt mali. sed usque ad spi
ritualem manducationem et
bibationem. ut in dno corporis ta
quam membra maneamus
et eius spiritu vegetemur. hoc
augustinus et eadem eude. Ne sa
cramentum manducat et
bibit quam rem sacramentum hu
iusmodi. Spiritualiter vero qui
tempus sed iam sacramen
tum res est duplex. una
significata et contenta q
est dominus intuens qui con
tinetur sub specie panis et
vini. alia res est significa
ta sed non contenta. et
hoc est corpus dni mysti
quod est in predestinatis vo
catis et iustificatis et glo
rificatis qui nouitatis doctores
aliquia de predictis inde
ralites ad altaris sacra
mentum referunt. sed in con
tinua et prosterde nullus
quia de celestaneto alia
pane habetur. misa me
dia dni quando hoc sacra
mentum instituit. Oratio

Omnipotens ihu dne suffi
cies salus nec mee
da michi te solu de
sidere. desidero ad te pre
te. non preter aliud quere
quaerendo inuenire inuen
endo tenere. tenendo ama
re. amando perfruendo
redempta non iterum
ra quesso dne cor meum
lumine tue gratie diuine
ut te ductore omnibus
viis meis habeam et semp
te qui es super omnia pre di
lexi tuendum et diligam
tuque in omnibus fratrum
voluntate nec unquam a
te recedam. sed semper

tibi adheream · quia tu solus
sufficis et vitam eternam
habentibus ad qua inseitor
duce perducere me dignet.

De ti[tulus] dni et discipu
lor per sata. Lectio Capitulum

Factum est autem cum dns
quadam die sab
bati transiret
per sata seu bla
da id est per
campos ubi
erant segetes · discipuli eius
ut homines esurientes · vel
lebant spicas ut cibos de
fectu et penuria et man
dus suis confricantes · ede
bant grana conpslando
famis inopiam · Erat secu
la apostolorum stilus grana
spicarum esse eam solube
quae est grana comedere
esurebat tu ego paupta
te · tum ego turbarum inopes
tutate in quo significatur
quod prelati de
bent postponere cibum cor
poris propter salute animarum
unde beda · Non habentes
enim discipuli spatium manducandi
propter importunitatem
turbarum esurebant ut ho
mines · sed vellentes spicas
mediam consolatur · quod
est indicium austerioris vite
non preparatas epulas sed sim
plices quere cibos · unde
et crisostomus putas quan
tam occupationem doctrine
habebat apostolus ut nec ma
ducandi licentiam inveniret
o beati apostoli in quibus tu
coepisti quod sunt est sug

gebat quia animus quid ageret
non habebat · Carnales autem
homines · nec tui ~~spiritalia~~ spi
ritalia curant · cum mentem habue
rint carnale quod agant ·
Pharisei autem videntes rep
hendere dnm de hoc quasi
contra legem agerent disci
pulos eius doctrina magistri · et
dixerunt · Ecce discipuli tui faciunt
quod non licet eis · facere sabbatis
non arguebant eos facere contra
legem · quasi raperent alienum
quia secundum lege licitum erat fa
mulis intrare segetem uel vi
neam proximi et comedere
non tamen falcem mittere ut
foras extere seu portare · sed sup
eo quod spicas vellendo et spicas
do fricando die sabbati cibum
parabant sibi · quia preceptum
erat in lege quod cibaria parare
die precedenti · et non in die
sabbati · Ibi crisostomus · Iudei
scientes quia discipuli quasi
secretum sui magistri · quia in
discipulis magistri videtur · propter
hoc errore discipulorum volen
tes in opprobrium eorum vertere
ita dicebant · Non propter iniuria
legis dolentes · sed detractio
nis occasione invenire cupi
entes ista dicebant · Nec enim
poterat alius contra legem
agentibus contristari · ita ipsi
die in legem peccant et ita
quia alio peccante dolet ipse
extra iustitia multum est pietas · amplius
Nec enim propter aliquis miseriores
esse quam sibi · hec crisostomus
Dns autem confutabilis phari
seos discipulos rationabiliter
excusando · et quod contra lege
non faciebat ostendendo · Et